بغدادي پير

نصير احمد احمدي

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لارا اوتو کړې جامې په بکس کې کېښودې، ویې ویل:

_سوزان، څه فکر کوې؟! د پوهنتون اووه ورځې رخصتي دې په دومره ستړي سفر ارزي؟!

څوانې نجلۍ ریموټ ور واخیست، تلویزیون یې مړ کړ، ویې ویل:

_تر دې ډېره رخصتي نه لرو، ښه ده، څو ورځې به د لندن له شور ماشوره لیرې یو.

لارا ناره کړه!

_ټامه!

غوږ یې ونیو، څه یې وانه ورېدل. لور ته یې وکتل، ویې یل:

_ورور دې چېرته دی؟!

سوزان کړکۍ ته ودرېده، له پورته یې لاندې وکتل، پلار یې د واګون موټر پر سر د لرګې وړه کیشتۍ تړله.

ویې ویل:

_مخکې یې موټر پاکاوه.

لارا د بکس ځنځیر کش کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوزان پر زینو کښته شوه، د باندې ووته، لمر پوست لګېده، نري باد د ونې ببرې پاڼې خوځولې.

سوزان یودم چیغه کړه، منډه یې واخیسته، لیرې ودرېده. په خشکه یې وویل:

_پلاره ، تر اوسه لا یخني ده!

له عمره پوخ سړي د موټر مخکینۍ شیشې ته د اوبو پایپ نیولی و، خندل یې....

سوزان پر خپله غاړه لاس تېر کړ، ګوتې یې لندې شوې، ټټر ته یې وکتل، لوند و. د ونې له سیورې لمر ته شوه.

ویې ویل:

_پلاره! ټام دې نه لید؟

سړي زېر زمینې ته اشاره وکړه.

سوزان ورغله. ژېړ ګروپ بل و، د زېر زمینې په بل سر کې ټکا خته. تر زړو کوچونو تېره شوه، پښه یې له بایسکل سره ولګېده، پر ولاړو کارتنونو یې لاس تکیه کړ، د وښو د ریبلو د ماشین له سره یې د مخ نقاب ور واخیست، نقاب اوږدې سرې داړې درلودې، سترګې یې تر غوږونو پرې وې.

نقاب یې خپل مخ ته ور واغوست. ارام ګامونه یې واخیستل، مخکې لاړه، ورور یې د لرګي په یوه لوی صندوق کې څه لټول.

سوزان ملا کږوپه کړه، وغرېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټام ور ونه کتل.

د سوزان د تندي نرۍ ګونځې سره ورغلې:

_ونه ډار شوې؟!

ټام وویل:

_د کرکټ په توپ پسې ګرځم. میاشت مخکې مې په همدې صندوق کې لید.

سوزان وخندل:

_په دومره جنجال نه ارزي!

_ارزي، له کرکټه پرته مېله، نه مېله!

سوزان ډاروونکی نقاب لیرې کړ، پر یوه کارټن کېناسته.

ټام وویل:

_ایرلنډ مې نه خوښېږي، کاشکې مو یوه اوونۍ همدلته په لندن کې تېره کړې وای.

سوزان ودرېده، درب شو، سر ته یې لاس ونیو، له پورته د لرګي کوچینی صندوق راولوېد، پر ځمکه ولګېد، پورتنۍ تخته یې بېله شوه.

ټام چیغه کړه!

_پام !

سوزان کېناسته، له ځمکې یې کوم شی راپورته کړ، ګروپ ته یې ونیو، ویې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_مډال!

ټام په بېړه ور وکتل، مډال یې د خپلې خور له ګوتو وایست، ورو یې وویل:

_د ژېړو دی، ورته وګوره، څه پرې لیکل شوي! د انګلستان د ملکې مډال : ۱۹۳۵ م کال.

سوزان وویل:

_اوس ۲۰۱٦ کال دی، مانا یواتیا کاله یې وتلي دي!

ټام پېرمخې پروت صندوق په بله خوا را واړاوه. یوه پنډه، زړه کتابچه ترې ولوېده. سوزان کتابچه ور واخیسته، ور پو یې کړل، ویې ټوخل. د کتابچې پر پوښ یې څنګله تېره کړه، شوندې یې وخوځېدې:

بغدادی پیر

ډېوېډ جونز.

سوزان د کتابچې ځای ځای پاڼې واړولې، یو ځای لیکلي و:

...یوې مرغۍ ته مې وکتل، د ستونې سپینې پستې بڼکې به یې وپرسېدې، اخیستې هوا به یې په خواږه غږ بدله شوه.

بوډا په بېړه وویل:

_خوښه دې شوه، ارزانه ده؟!

ومې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_نه....

یودم يې بې غاښونو خوله خلاصه شوه، په خوند يې وويل:

_ها! خو سم ووایه چې کوتر باز يې!

سوزان یوه بله پاڼه واړوله:

...امان الله خان وويل:

_ناوخته ده،وار له واره به د مطلب خبره راواخلم، الن مایک پيژنئ؟!

ټوخي واخیستم، له خولې مې چایو داره وکړه. پیاله مې پر مېز کېښوده. بخښنه مې وغوښته. ژر مې له جېبه سپین رومیال را وایست، د خپلې کورتۍ د ټټر پر لنده شوې برخه مې تېر کړ. سفیر ته مې وکتل، په لاس کې نیولې پیاله يې لړزېدله....

د کتابچې په بله پاڼه کې لیکلي ول:

...یودم مې ډډ خندی واورېد، یوه کوچیاني غږ وويل:

_پیر صېب خو له خپلې ک ... خبر نه دی، پرتوګ يې په چپه خوا اغوستی، نو ورک سېرلی به څنګه په خپلو پښو راولي!....

سوزان بله پاڼه واړوله:

...زه به پر ځمکه ګرځېدم، خو خلکو به اسمان ته کتل. په هرې سپینې کوترې پسې به يې چیغې وهلې ((پیر ګل ته وګورئ، له ځانه يې کوتره جوړه کړې، پر خپلو مریدانو راګرځي...)). چا چې به ولیدم، پرځان يې د دوزخ اور حرام ګڼه....

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوزان بېرته د کتابچې پاڼې سره وروستې.

*   *   *

موټر تېز و، ونې، کورونه، شنې کروندې په منډه شاته تلې....

سوزان وویل:

_پلاره! مېله نو داسې وي؟!

سړي وخندل، د موټر له اکسلیټره یې پښه پورته کړه.

سوزان د مخې سیټ ته غېږ ور اوږده کړه، د سرعت ستن پنځوسو میلو ته راکښته شوه.

ویې ویل:

_ اوس نو په رښتیا مېله شوه، له لارې هم باید خوند واخلو.

ټام چیغه کړه!

_هلته وګورئ!

سوزان مخ ور واړاوه. لیرې په شنو غونډیو کې دوو سپینو آسانو منډې وهلې....

لارا وویل:

_لارې ته ګوره!

سړي لاس ور وغځاوه، د ښځې پر ورانه یې پسته چونډۍ ور ولګوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لارا مخ سور شو، په بېړه یې شاته وکتل، اولادونو یې ورمېږونه کاږه کړي ول، د موټر د شا له شیشې یې آسونو ته کتل... د ونو غوټه راغله، آسونه ورک شول.

سوزان مخ واړاوه، د موټر د عقب نما په آیینه کې یې د خپل پلار ورو سترګو ته وکتل، ورو یې وویل:

_پلاره! نیکه دې څنګه سړی و؟!

سړي وخندل:

_څنګه دې یودم زما نیکه ذهن ته درغی؟!

_هسې!

_زما نیکه ستا د مور د نیکه غوندې کشیش نه و چې ټول عمر په کلیسا کې تېر کړي.

د لارا تنده تروه شوه:

_ته باید زما نیکه ته احترام وکړې!

سړي وخندل:

_ما خو کومه بده خبره نه ده کړې!

غلی شو، په خوند یې وویل:

_اه! برېتانيې ته د ډېوېډ جونز خدمتونه نه شو هېرولئ! پوهېږئ! نیکه مې په برېتانوي هند کې ږېره سپینه کړه. پوره څلوېښت کاله یې ملکې ته خدمت وکړ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوزان وویل:

_مډال مې یې ولید.

سړي په بېړه ور وکتل.

سوزان وویل:

_نن سهار مې په زېر زمیني کې یو صندوق وموند....

سړی په خبره کې ور ولوېد:

_هلته یوه زړه کتابچه هم وه.

_هو! راسره را وامې خیسته.

سړي وخندل:

_ښه دې وکړل، خو پام ورسره کوه.

ټام وویل:

پلاره! تا لوستې ده؟!

_هو! خو کلونه مخکې، سم مې نه دی په یاد! تاسو یې ولولئ! پر خپل غور نیکه به افتخار وکړئ!

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کشتۍ پر غولي ګڼ موټر ولاړ ول. سمندري مرغانو خپل اوږده، سپين وزرونه باد ته ور کړي ول... هوار تلل.

سوزان د کشتۍ اوسپنيزې کټارې ته ودرېده، د سمندر اوبه ارامې وې، کله کله به د نجلۍ ژېړ، اوږده وېښته دهغې ښۍ سترګې ته راغلل، ګوتې به يې ترې لاندې کړې، تر غوږ به يې واړول.

کشتۍ ورو تله، شاته يې د سپينو ځګونو ليکه پاتې کېدله.... سوزان مخ واړاوه. پر مخامخ اوږده څوکۍ يوه جوړه ښکارېدله. ځواني نجلۍ د هلک پر زنګون سر ايښی و، هلک د نجلۍ په ژېړو وېښتو کې ګوتې تېرولې.

د ټام غږ يې واورېد. دا يې د کشتۍ سالون ته د خوراک له پاره ور بلله. ورغله، د کاچوغو او پنجو ټکا ختە...ګڼ کسان ناست ول، ډېرو يې تنګي سترګې او پيټې پوزې درلودې، د چين، جاپان او کوريا سيلانيان ول.

سوزان مېز ته نږدې څوکۍ وښويوله، کېناسته، سره کړې غوښه يې خوښه نه شوه، له ګارسونه يې د ترکاري سوپ را وغوښت. ډوډۍ يې وخوړه، کوټې ته لاړه. پر کټ پرېوته، د کمپيوټر له بکسه يې د خپل غور نيکه کتابچه را وايسته.

بغدادي پير

ډېوېډ جونز

د مطالعې ګروپ يې ولګاوه، ځای ځای پاڼې يې واړولې، مسلسل تاريخونه يې نه درلودل، کله کله به د يوه او بل يادابښت تر مينځ مياشتې او ان کلونه وتلي ول.

بېرته لومړۍ پاڼې ته راغله، د سوزان غور نيکه (ډېوېډ جونز) ليکلي ول:

(c) ketabton.com: The Digital Library

برېتانیاوي هند_ لاهور_ ۱۹۱۹ م کال _د فبروري اووه ویشتمه:

_نا ارامه یم، کیسه مالومه ده، غرمه مې هندي شراب وڅښل، ښه نه ول، پر زړه مې ترخې اوبه را اوښتې...نیم سات مې په تشناب کې تېر کړ، بې ګټې و، اخیر مې د مېلمستون زړې خدمتګارې (راني) ته ور غږ کړل، له جارو سره راغله، ګېډې ته مې غبرګ لاسونه نیولي ول، له درده تاوېدم، ډاکټر مې راوغوښت، راني د باندې ووته، شېبه وروسته یې یو کوچینی خیرن بوتل راته ونیو. ویې ویل چې یوناني دوا ده، د نس تاو به دې ښه کړي.

یو خرپټ شنه رنګه پوډر مې له اوبو سره تېر کړل، د راني خبره سمه وه، سات وروسته مې د نس چونګاری ودرېد.

ماسپښین یو عسکر راغی، سلامي یې ووهله، یو کاغذ یې راته ونیو. حیران شوم، چانسلر لاهور ته راغلی و، عاجل یې غوښتی وم. په بېړه مې پر ځان اوبه تیرې کړې، ژمی دی، خو اوبه تودې لګېدې، دریشي مې واغوسته، پر کوټ بند ایینې شپو خولۍ ته مې لاس ور وغځاوه، د باندې په څلورو آسانو پسې تړلې ګاډۍ ولاړه وه.

ور وختم، د لاهور بازار له ګڼې ګونې ډک وو، د هندې تېزو مصالو بوی ته. ګاډۍ یوې تنګې کوڅې ته ور ننوته، له آذانونو سره د پایزېبونو د شرنګا غږونه ګډ ول. څوک جوماتونو ته تلل، څوک درمسالونو ته روان ول، چا د رقاصو ننداره کوله....

ګاډۍ یوې پخوانۍ کلا ته ننوته. دا کلا په لاهور کې د انګرېزانو لوی مرکز و. اوږدې کوټې ته ورغلم، له پوځي منصبدارانو ډکه وه. د چانسلر ډبل، اوږده برېتونه ځړېدلي ول. خولۍ مې د سلام په دود له سره کښته کړه، پر اوږده مېز پورې جوخته څوکۍ مې راکش کړه، کېناستم. د ځنګ ملګري البرټ ته مې کتل، اوږې یې پورته واچولې، لاهور ته د چانسلر د ناڅاپي راتګ په علت نه پوهېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چانسلر په برېټانوي هند کې د سر سړی و، ما ډېرې ناستې ورسره کړې وې، خو تر دې دمه مې دومره نا آرامه نه و لیدلی.

مایې لاسونو ته وکتل، پنډې، سرې ګوتې یې لړزېدلې...چانسلر ودرېد، غاړه یې صافه کړه، ویې ویل:

_د افغانستان له حالاتو خبر یاست؟!

ټول غلي ول، البرټ ودرېد:

_هو صېب! پاچا حبيب الله خان یې د لغمان په کله ګوش سیمه کې وواژه.

غلی شو.

چانسلر وویل:

_همدومره؟!

_نه! څه موده مخکې یې زوی امان الله خان پاچاهي اعلان کړه.

_د امان الله خان په اړه څومره معلومات لرې؟!

البرټ بله خبره ونه کړه!

چانسلر د تنباکو له پاڼو جوړ، پنډ سګرټ ولګاوه، له خولې یې سپېره لوخړه راووته، یودم یې چیغه کړه!

_اېشورام چېرته دی؟!

(c) ketabton.com: The Digital Library

دروازه خلاصه شوه، انګرېز پوځي سلامي ووهله، په زوته يې وويل:

_صېب! اېشورام همدا اوس را ورسېد، خو نېغ تشناب ته لاړ.

البرټ ته مې وکتل، لاندينی شونډه يې په غاښونو کې ټينګه نيولې وه، ګېډه يې پورته پورته غورځېده، په مخ کې يې راټولې شوې وينې وېوهولم چې خندا يې په ډېره سخته کابو کړې ده.

نورو ته مې وکتل، ټولو جدي څېرې نيولې وې.

اېشورام راغی، خو چانسلر د دمې جوړولو وخت ورنه کړ، له هغه يې وغوښتل چې خبرې وکړي.

اېشو رام مې پېژانده، هندو و، خو صافه پښتو يې ويله، ده په کابل کې د يوناني طب کاروبار کاوه، خو په اصل کې يې د برېټانوي هند تنخوا خوړله.

اېشورام وويل:

_زما دوکان د کابل مراد خانې ته نږدې دی، څو ورځې مخکې پر سپين آس يو سپور ځوان راغی، ځوان ښايسته ښکارېده، غټې سترګې، سپين مخ او نري برېتونه يې لرل، ورنږدې شوم، امان الله خان له ګارډ او عسکرو پرته يواځې راوتلی و، له تېکي راوتلې توره يې لمر ځلوله.... خلک خبر شول، دوکانونو ته قلفونه ور ولوېدل، ارته ميداني له سلګونو يا هم زر ګونو کسانو ډکه شوه.

ځوان پاچا ناره کړه، اولس يې د خپلواکۍ اخيستلو ته را وباله، ده يو سر لوړی، آزاد او پرمختللی افغانستان غوښت....په خبرو کې يې زور و، خلک يې د انګرېزانو پر ضد پاڅون ته رابلل....

(c) ketabton.com: The Digital Library

اېشورام شل دقيقې خبرې وکړې، کېناست.

چانسلر له جېبه يو کاغذ را وايست. امان الله خان برېتانوي حکومت ته ليکلي وو چې افغانستان بايد د يوه خپلواک هېواد په توګه په رسميت وپېژني.

وروسته يې د ناستو کسانو نظر وغوښت. ټول په يوه خوله ول، د امان الله خان ليک يې هسې باتې وګڼلې، ويې ويل چې يو کمزورى پاچا د برېتانيا د لويې امپراتورۍ پر وړاندې هېڅ هم نه دى، دا ماشوم بې ارزښته وګڼئ، همداسې يې پرېږدئ، د ليک ځواب مه ورکوئ، خو اېشورام قناعت نه کاوه، ويې ويل چې له امان الله خانه وېره په کار ده، ما تر دې پخوا په يوه افغان کې هم داسې د آزادۍ شور او له انګرېزانو دومره ډېره کرکه نه وه ليدلې.

سوزان کتابچه کېښوده، تشناب ته لاړه. مخ ته يې څو لپې اوبه ور واچولې، بېرته پرکټ اوږده وغځېده، پاڼه يې واړوله:

برېتانوي هند_ لاهور_ ۱۹۱۹ م کال_ د اګست لسمه:

_د شپې يوه بجه ده، ويښ يم، اعصابو مې کار پرېښى! يوه ځوان پاچا څنګه يوې لويې امپراتورې ته ماتې ورکړه! زړه ته مې نه لوېږي، خو واقعيت دى، موږ په څو جبهو کې مات شوو، تش لاس خلکو توپونو او طيارو ته غېږې ورکړې، ترپ، پر ځمکه يې را وويشتل. سخته ده! لويه برېتانيه يې وشرموله.

برېتانياوي هند_ لاهور_ ۱۹۱۹ م کال_ د سپټمبر دوه ويشتمه!

_سهار په خړه تليفون راغى، چانسلر ور وغوښتم. نيم ساعت وروسته يې راته وويل چې بار او بستره دې وتړه. له څو نورو کسانو سره به کابل ته ځې!

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې ناڅاپي سفر ته نه وم تیار، خو د چانسلر تریو تندي وپوهلم چې اضافه خبره مې په ګټه نه ده. چانسلر راته وویل چې په کابل کې زموږ د یو څو کسانو موجودیت ضرور دی.

سل زړونه مې سره وتړل، ناروغي مې بانه کړه، ور ته ومې ویل، چې که امکان ولري، بل څوک ولیږه، خو قناعت یې ونه کړ، دی پوهېده چې دې ماموریت ته تر ما بل غوره کس نه شي موندلای.

زه د برېټانوي هند په ټولو سیمو کې ګرځېدلی وم، د خپل پنځه دېرش کلن ژوند څوارلس کاله مې د برېټانوي هند په استخباراتو کې تېر کړي ول، له بنګاله را نیولې، د ایران تر سرحده بلد وم، شپږ کاله مې له شاه حبیب الله خان سره په دربار کې د مشاور وظیفه درلوده، د افغانانو خوی، رواج، ښه او بده را مالومه وه، په پښتو مې صافي خبرې کولای شوای. له قوارې هم انګرېزانو ته نه پاتې کېدم. مور مې ایټالیاوۍ وه، د افغانانو غوندې رنګ یې درلود، تورې سترګې او تور وېښته مې له موره وړي ول.

کابل_ ۱۹۱۹ م کال_ د اکتوبر څلورمه:

_پرون یې راته وویل چې له غازي امان الله خان سره به سبا په لسو بجو ګورئ، خو البرټ رایاده کړه چې افغانان وخت ته ارزښت نه ورکوي، د سهار ناشتا مو په کراره وخورئ! .

البرټ تک سور، چاغ سړی دی، سره ډبل برېټونه لري، په خوراک ډېر وخت تېروي، ستمی یې خېژي. له هرې ګولې خوند اخلي. خو زموږ د سفر بل ملګری څلور هډوکي خوار بوډا دی. که یې د بدن غوښه ترې وتراشې ، نو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

تول ځلور کيلو نه نه ترې جوړيږي، خو پزه يې تر اندازې زياته اوږده ده، ډېر نه خاندي، خو کله چې وخاندي، پورتنۍ شونډه يې په پزه کې ورکه شي.

يوولس بجې ارګ ته ورسېدو، يو په ونه لوړ دريشي کړی ځوان راغی، موږ يې يوه لوی سالون ته رهنمايي کړو، بخښنه يې وغوښته، ويې ويل چې پاچا په لسو بجو ورغوښتي وئ، خو تاسو ناوخته راغلئ، پاچا له يوولسو تر دولسو بجو پورې له ځينو قومي مشرانو سره ګوري.

ځوان غلی شو، ويې ويل:

_ پاچا د ماسپښين له لمانځه وروسته بله غونډه لري. خو زه به احوال درته راوړم، شايد د ډوډۍ پر وخت مو ور وغواړي.

ځوان له سالونه ووت.

البرټ وويل:

_له ساده سړي سره نه يو مخامخ.

حيرانې سترګې مې ور واړولې.

البرټ وويل:

_په اسيايي هېوادونو کې مې ډېر پاچاهان ليدلي دي، خو دا سړی

(امان الله خان) لومړنی پاچا دی چې وخت ته ارزښت ورکوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه خدمتګار له شیدو ډک ګېلاسونه او کولچې راته راوړې. له کړکۍ مې د باندې وکتل، د ارګ لوړ، ډبرین دېوالونه پاک ول، یوه بوډا له نري سرک څخه د ونو ژېړې پاڼې جارو کولې....

ارګ مې پخوا هم لیدلی و، خو دومره پاک نه ښکارېده.

د باندې ووتم. سوړ باد لګېده، په چمن کې د ګچو سپینې لیکې تېرې وې. پورته مې وکتل، د شیر دروازې د غره پر څوکو د واورې نری پېروی پروت و.

سګرېټ مې ولګاوه. د جارو غږ نږدې و. یوه شېبه ودرېدم، د مني لمر ته مې په سختۍ هډونه تاوده شول، نیم سوخته سګریټ مې په چمن کې واچاوه، تر ډېره مې لوګی ترې خوت.

بوډا راغی، نیم سوخته سګرټ یې ور پورته کړ، په جارو شویو پاڼو کې یې واچاوه.

بوډا ته مې وویل:

_په چمن کې یې دا سپینې لیکې ولې جوړې کړې دي؟

بوډا را وکتل، څه یې ونه ویل، لاړ، د ګل تر بوټي لاندې لوېدلی کاغذ یې ور واخیست، بېرته راغی، کاغذ یې په لاسي کراچۍ کې واچاوه، ویې ویل:

_پاچا امر کړی چې د نیالګیو د اېښودلو له پاره کتار کندې وکیندئ.

ومې ویل:

_خو نیالګی د حوت په میاشت کې اېښودل کېږي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

بوډا وخندل:

_خو پاچا بل څه وايي. وايي چې يو خو به کار تيار وي، بل دا چې د ژمې واورې او يخونه به د کېندل شويو کندو خاوره نوره هم پسته کړي. پسته خاوره د نيالګيو ودې ته ښه ده.

_نو پاچا مو په باغوانۍ پوهېږي؟!

بوډا وخندل:

_پاچا په ډېرو شيانو پوهېږي، کم کتابونه خو نه لولي.

ومې ويل:

_ته له څه وخته راهيسي دلته په ارګ کې يې؟!

بوډا وويل:

_په ښار کې مې سوالګري کوله. پاچا موټر راته ودراوه، خواست يې نه و خوښ، ورته ومې ويل چې نو څه وکم! لس- يوولس عياله راپسې دی، ډوډۍ غواړي. بس! دلته يې راوستم.، کار مې اسانه دی، د سړکونو په جارو کولو کې پياوړی يم. د مياشتې په اخير کې تنخوا راکوي، تر بسه هم پسې تېره ده.

بوډا کراچۍ تېله کړه، وچې پاڼې يې ورسره يو وړې.

بېرته سالون ته ورغلم. پنځه کمې دوولس بجې مې ځينې غږونه واورېدل، تر کړکۍ مې ور وکتل، له مخامخ ودانۍ ګڼ کسان را ووتل، تورې او سپينې پګړۍ يې تړلې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وې. يو تک سپین مخ مې ولید، ودرېدم، امان الله خان مې په لومړي ځل لید، لیرې و، خو غټې سترگې او تور برېتونه یې واضح ښکارېدل.

پاچا له ټولو څخه په غېږ خدای په اماني واخیسته، څو کسان یې پر لاسونو ور ټیټ شول، خو پاچا خپل لاسونه شاته ونیول، د لاسونو ښکلول یې نه خوښېدل.

ډله له ارگه ووته. ځوان راغی، موږ یې له امان الله خان سره لیدو ته و وبللو. ځای ځای پر نري، تازه جارو شوي سړک شنه لانده نصوار پراته ول.

اوږد دهلېز ته ور ننوتو، له مخامخ کوټې یو غږ راغی:

_دوی باید خپل شخصیت ته درناوی ولري، زه عادي انسان یم، ضرور نه ده چې زما لاسونه ښکل کړي.

رهنما ځوان دروازه وټکوله. کوټه وړه وه، امان الله خان او یوه بل په عمر پوخ سړي لاسونه راکړل. پر څوکیو کېناستو. البرټ د ناوخته را تلو په خاطر بخښنه وغوښته. پاچا په عمر پوخ سړی معرفي کړ، د پاچا خسر او د دفتر مشر محمود طرزي و.

البرټ د چانسلر لیک ورته ونیو، په لیک کې له شاه امان الله خانه غوښتل شوي و چې د مناسباتو د ساتلو له پاره د دوی څو کسانو ته په کابل کې د اوسېدو اجازه ورکړي. پاچا لیک ولوست. وروسته یې اوږدې خبرې وکړې، ده د برېتانیې په شمول له ټولو هېوادونو سره متقابلې دوستانه اړیکې غوښتې... بیا یې د برېتانیې ملکه په درونډ نوم یاده کړه، ویې ویل چې دواړه خپلواک هېوادونه د اقتصاد او سوداگرۍ په برخه کې له یو بل سره ډېره همکاري کولای شي...خو شرط یې دا دی چې برېتانیه باید افغانستان د یوه خپلواک هېواد په توگه په رسمیت وپېژني.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاچا نيم ساعت خبرې وکړې، په خبرو کې يې د خپلواک افغانستان نوم ډېر ياداوه، خو د (خپلواک) ټکي زما زړه خوړ.

دې سړي يوائې ځو مياشتې مخکې د برېتانيې امپراتورۍ ته ماتې ورکړې وه، ډېر انګرېزان يې تر تېغ تېر کړي ول، خپلواکي يې اخيستې وه... خو اوس يې په خبرو کې کرکه نه ليدل کېده، خبرې يې تودې او له مينې ډکې وې. دی د خپل هېواد د اقتصاد په فکر کې و.

شل کمې يوه بجه ډوډۍ راغله، د وريژو په مينځ کې لړه غوښه ايښې وه، خو ما د ده د پلار دسترخوان هم ليدلی و ، پر مېز به د لوښو ځای نه کېده.

امان الله خان دوه ځله دېوالي ساعت ته وکتل، خو البرټ لا خبرې کولې...پر پښه مې يې د بوټ ځوکه ور کېښوده، خوله يې بنده شوه.

د خدای په امانۍ پر وخت مو پاچا ته لاس ورکړ، لاس يې تود او له انرژۍ ډک راته واېسېد.

په وره کې مې نوک ونيو، شاته مې وکتل، امان الله خان په يوه پنډه کتابچه کې څه ليکل.

پېښور ته د بېرته تګ له پاره طياره دوې ورځې وروسته راتله. موږ يې بالاحصار ته بوتلو. يوه پاکه کوټه يې راکړه. له کړکۍ مې د باندې وکتل، تر بالاحصار لاندې ګڼ کورونه پراته ول، د پل خښتې د جومات ګمبدې لمر ته ژېړه لمبه کوله. ليرې د ارګ هسک دېوالونه ښکارېدل، ور ها خوا پراخه ساحه شنو لوخو نيولې وه.

بېرته پر کټ کېناستم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جورج وویل:

_له دې سړي (پاچا) وېره په کار ده.

مخ مې ور واړاوه.

جورج وویل:

_له هوښیار دښمنه ووېرېږه! دا سړی په هند کې هم ستونزې راته جوړولای شي.

البرټ وخندل:

_دومره يې هم مه لویوه!

جورج وویل:

_د پاچا په سترګو کې مې يوه ځلا ولیده، له خپلواکۍ د خوند اخیستلو ځلا! ښه به دا وي چې د برېتانیې حکومت يې په رسمیت وپېژني، که نه نو فکر نه کوم چې په اوسني افغانستان دې قناعت وکړي، څه وخت وروسته به يې خبره تر اټکه وي.

ومې ویل!

_زړونه مو غټ ونیسئ! تر هغه وخته پورې به ونه رسېږي.

دواړو راته وکتل.

ومې ویل:

_د اوس له پاره تر دې ډېر څه مه رانه غواړئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

البرټ وخندل:

_نو ته په خپلو ملګرو هم بې باوره یې؟!

جورج وویل:

_البرټه! خپل وخت مه ضایع کوه! ډېوېډ جونز د استخباراتو مامور دی، تر اوسه به یې له چانسلر او ملکې پرته، خپلې مور ته هم رښتیا خبره نه وي کړې.

سوزان بله پاڼه واړوله. ډېوېډ جونز دوه کاله وروسته تاریخ لیکلی و.

برېتانوي هند_ کلکته_ ۱۹۲۲ م کال_ د مارچ یوولسمه :

_نه وم، دوه کاله مې په لندن کې تېر کړل، تېره اونۍ کلکتې ته راغلم، د یاداښت کتابچه مې همدلته پرېیښې وه.

ورک یې که! څه ولیکم، ماغزه مې اېشي، هغه وطن (افغانستان) مو په رسمیت وپېژاند چې داخلي او خارجي سیاست یې زموږ په واک کې و، خو چاره نه وه. حالات تر دې نور هم سختېدل، په قبایلي سیمو کې خلک را پاڅېدل، لوی تاوانونه یې را ورسول، ملکه مجبوره شوه چې د هنري ډابس په مشرۍ کابل ته یو لوړ رتبه هیئت ور ولېږي. ډابس له شاه امان الله خان سره رسمي تړون لاسلیک کړ، دافغانستان خپلواکي او حاکمیت په رسمیت وپېژندل شو.

خو کاشکې یوازې افغانستان وای، په راجستان، کشمیر، کوټه... کې هم ځینې قبیلې را پورته شوې دي، دوی زړور نه ول،پوهېدل چې پر برېتانیې وار د زمري زړه غواړي، خو له امان الله خانه یې زده کړل، اوس امان الله خان ته په ټول هند کې د آزادۍ د سمبول په سترګه کتل کېږي، په جومات، مندر او کلیسا کې د افغانستان د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ازادۍ خبرې تودې دي. دې سرې ډارن خلک زړور کړل، اوس د ډېرو زړونو ته لوېدلې چې له برېتانيې خپلواکي اخيستی شي.

اه! که دا سړی (امان الله خان) تر ستوني ونه نيسو، نو هند مو له لاسه وتلی بوله.

کابل _۱۹۲۳ کال_ د می اتمه.

_د تېرې يوې مياشتې يادانبتونه!

په رنړو اوبو کې مې ګوتې ننه ايستې، اوړی او دومره سړې اوبه؟! له پورته پاخه توتان راغلل، لپه مې ډکه کړه، اوبه مې له توتانو سره تېرې کړې، سړې اوبه او خواږه توتان! تر دې دمه مې داسې خوند نه و څکلی.

سر مې هسک کړ، تر شنو ونو پورته د پغمان د غره څوکې لا سپينې وې.

هينګاري راغی، ور ومې کتل، موټر ته کتار خرې ولاړې وې. ورغلم، سړک تنګ و، موټر مې څو ځله شاته او مخته کړ، ايله د خرو د تېرېدولاره پيدا شوه. خو بيا هم د يوې خرې ربړي ځولۍ د موټر د څنګ شيشه کړه کړه.

بېرته د رنړو اوبو پر ژۍ کېناستم، څرپ شو، د خرې اوربوز په اوبو کې ننوت.

يو غږ مې واورېد:

_ټينک يو(مننه) .

شاته مې وکتل، يوه بوډا خره خره له پړي نيولې وه، راته موسک و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بوډا وويل:

_پرنګی، پرنګی؟!!!!!

حيران شوم، د امان الله خان د پاچاهي په دې ځلور کاله کې ډېر بدلون راغلی و، زما په ځېر شپو خولې، نېکټايي او دريشي ډېرو دولتي مامورينو درلودې، ځېره مې هم د دوی غوندې وه، نو دې کليوال او ساده سړي له کومه وپېژندلم؟!

ومې ويل:

_ځنګه وپوهېدې چې زه انګرېز يم؟!

دا ځل د بوډا سترګې رډې راوختې، په خوند يې وويل:

_ته خو سمه پښتو وايې!

غلی شو، موټر ته يې اشاره وکړه،ويې ويل:

_د موټر پر دروازه دې د پرنګيانو د شاهي حکومت نښه ده.

_اه! دهقان سړی او دومره مالومات.

ومې ويل:

_له کومه پوه شوې.

سړي وخندل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_د پاچا سیوری دې خدای زموږ له سره نه لیرې کوي، ټولو کلیو ته یې مالمین را لېږلي، وړو، زړو ته درس وایي، ایله د لمانځه په مانا وپوهېدو، لیکل او لوستل مو زده کړل، ستاسو د بیرغ عکس او د حکومت نښه مې هم په یوه کتاب کې لیدلې وه.

سړي د خرې له څولۍ لنده ټوټه لیرې کړه، ویې ویل:

_نازک بدنې منې دي، ښار ته یې د خرڅلاو له پاره وړم.

دوې منې یې راته ونیولې، د خرې پړی یې کش کړ، بېرته سړک ته وخوت.

یوه منه مې په اوبو کې ووهله، خرپ مې ترې وایست. موټر ته ور وختم، وېره نه وه، دې خلکو د پاچا په یوه امر تورې راپسې را واخیستې، خو په بل فرمان یې د خولې ګوله راسره جلا کوله! سوله وه، په سوله کې خلک زموږ په وینو پسې نه ګرځېدل.

مخکې لاړم، یو ځای پخه ودانۍ جوړېده. موټر مې همالته ودراوه. د لرګي وړه لوحه مې ولوسته، لیکلي و: ((طاق ظفر_ د استقلال څلی)).

ورغلم. ګڼو کاریګرو کار کاوه. یو دریشي کړی ځوان لاس راکړ، په بل لاس کې یې کاغذ و، له لیکو یې وپوهېدم چې د منار نخشه ده.

یوه ماشوم د لرګي څوکۍ راته راوړه، کېناستم، ځوان هم د موټر له نښې پوهېدلی و چې د برېتانیې په سفارت کې کار کوم. نور یې هم خبر کړل.

د یوه ماشوم تندی سره ورغی:

_اوف! پرنګی کافر.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو یوه کاریګر سپک کړ، ویې ویل چې مېلمه دی.

د منار پوښتنه مې وکړه، دریشي کړي ځوان وویل، چې د پاچا په امر د آزادۍ څلی جوړ وو.

دې ټکي یوه مانا لرله، له انګرېزانو آزادي، خو دا ځوان په نزاکت پوهېده، د انګرېز نوم یې زما د غرور د ماتېدو په خاطر وانه خیست.

ځوان ته مې وکتل:

_له پاچا ډېر خوشاله یاست!

ځوان وخندل:

_له داسې چا به ولې نه یو خوشاله چې ان زموږ د کور د مصارفو فکر هم ورسره دی.

په حیرانۍ مې ورته وکتل.

ځوان وویل:

_ګوره! په لاس کې نیولې پیاله دې یو ساده مثال دی! په موږ کې مېلمه سپېرې شونډې نه پرېږدي، یو چا به پور کاوه، خو مېلمه ته به یې شیدې، وچه یا تازه مېوه یا کتغ تیاراوه. افغانان نیستمن خلک دي، دې سړي فکر وکړ، تجاران یې تشویق کړل، په لومړي ځل یې دې وطن ته چای را ووړ. هم ارزانه دي، هم دود بایده پر ځای کېږي او هم د صحت له پاره ګټه لري. پخوا به خلکو د سیندونو او ویالو اوبه څښلې، د ډېرو معدې به خرابې وې، خو اوس اوبه جوش کړه،لږ چای ور واچوه، هم خپله ستړیا پرې لیرې که، هم د مېلمه پرده وکه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډله ماشومان راغلل، له ټوټو جوړې ډکې کڅوړې پسې زنګېدلې. يو لس، يوولس کلن ماشوم نږدې راته کېناست، د کڅوړې پوښتنه مې ترې وکړه، لنډ يې راته وويل چې د مکتب کتابونه دي.

يو کتاب مې را واخيست، په لومړيو دوو مخونو کې يې حمد او نعت شريف ليکلي وو، دريېيم او څلورم مخونه يې د آزادۍ په اړه ول...   نورې پاڼې مې واړولې، ساده ژبه يې درلوده، څو مخه د وطندوستۍ خبرو ډک کړي ول، بيا د افغانستان د دوو- دريو ولاياتو په اړه لنډ مالومات وو. وروسته د يوالي او اتحاد په باره کې يوه کيسه راغلې وه، بيا د پاکو اوبو د اهميت په اړه يو ساده شعر و....

دا کتاب يوائې يو کال مخکې چاپ شوی و.

کڅوړه مې وکته، دوهمه سيپاره، ديني ښوونه، حساب... د خطاطۍ د مشق لرګينه دړه. نی، رنګ...پکې پراته ول.

په زړه کې را تېره شوه:

_ ډېوېډ جونزه بچو! څومره چې وخت تېرېږي، په هماغه اندازه به د دې خلکو غلطېدل ګران کار وي.

ماښام سفارت ته راغلم. د سفير تڼده تروه وه، ويې ويل چې په جلال آباد کې يې هغه په زرګونه اخبارونه سوځولي دي چې له برېټانوي هنده کابل ته راتلل.

علت مې وپوښت. سفير په تليفون کې له محمود طرزي سره غږېدلی و، هغه ورته ويلي و چې په دې اخبارونو کې ډېر داسې مضامين راغلي دي چې زموږ په خلکو کې مذهبي نفاق خپروي او د افغانستان ملي حاکميت او آزادۍ ته زيان لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سفير د محمود طرزي له خولې را ته وويل چې له دې وروسته به د ډيورنډ پر کرښه هغه اخبارونه او مجلې چاپ کېږي چې له برېټانوي هنده دې وطن ته راځي.

کوټې ته لاړم. ستړی وم، خو ما باید د ورځې را پور لیکلی وای. يواځې زه نه وم، په کابل ښار کې دوو سوو کسانو وظيفې درلودې چې د هرې طبقې نظريات مالوم او سفير خبر کړي. په دوی کې انګرېزان کم ول، زه او څلور نور هغه کسان چې ژبه يې زده وه او څېرې يې افغانانو ته پاتې کېدلې. نور هغه افغانان ، هندوان او سکان ول چې د مالوماتو په بدل کې يې له سفارته پيسې اخيستې.

ستړې ورځ، ارام خوب لري، تر سهاره ويده وم. جومه وه. ولمبېدم، افغاني جامې مې واغوستې، جګه شمله مې ودروله، د شور بازار تنګو کوڅو ته ورغلم. دوکانونه له مختلفو اجناسو ډک ول، د لوښو يوه لوی دوکان ته ودرېدم، د روسيې ساخت له پټنوسونو، چايجوشونو... چاينکو ډک وو. يوه ښکلې ميناتوري شوې پياله مې را واخيسته، روسی وه. دوکاندار ته مې وويل:

_لاهوري کاسې مې په کار دي.

دوکاندار وويل:

_ پخوا خو مو سترګې تړلې وې، فکر مو کاوه چې هر څه په لاهور او ډهلي کې دي، خو پاچا دې خدای تر ډېره راته ژوندی لري، په تجارت يې وپوهولو، له نورې دنيا سره يې بلد کړو، له سفيرانو سره يې کېنولو... زما په څېر ګڼ نور تجاران په کال کې دوه- درې ځله ايران، ترکيې او روسيې ته ځي، هلته خريداري کوي، تر لاهوره په کمه بيه، ښه جنس په لاس راځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیاله مې واخیسته، د غالیو خرڅولو کوڅې ته ور وګرځېدم، یو چاغ ترکمن په بیړه د لرګي چوکۍ راته سمه کړه. دوکان له رنګارنګ غالیو ډک و. سړي ځو غالۍ سره واړولې، یودم یې ناره کړه!

_اقچه یي، کندوزي، بشیري، مور، خرسک....کومه قالینه غواړئ؟

غلی وم.

سړي د قالینو د رنګ، جوړښت او کیفیت په اړه اوږدې خبرې وکړې....

ومې ویل:

_پر هاغه نورو قالینو مو ولې سپینه ټوټه هواره کړې ده؟!

سړي وخندل، چوخۍ سترګې یې لا پسې تنګي شوې، په خوند یې وویل:

_هغه به دې نه شي خوښې، خارج ته ځي.

حیران شوم.

سړي سپینه توټه لیرې کړه. ویې ویل:

_موږ (افغانان) سرې غالۍ خوښوو، خو په دې غالیو کې نور رنګونه هم راغلي دي، ګلان او نخشه یې هم فرق کوي.

یوه وړه قالینچه مې راپورته کړه، د بریټانیې د ملکې عکس پکې اوبدل شوی و.

سړي وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_کال مخکې يې د غاليو ټول سوداګر وزارت ته ور وغوښتل، درې ورځې يې درس راکړ، پوه يې کړو چې اروپايان څه رنګ او کوم چاپ قالينې خوښوي. يوه جوړه غالۍ مو اروپا ته ولېږلې، ښې پيسې يې راته جوړې کړې، له موږ سره د غالۍ اوبدونکو ګېډې هم مړې شوې. اوس مو په مزار، کندوز ، اقچه، بغلان ...کې نوي فرمايشونه ور کړي دي.

ولاړ شوم، ومې ويل:

_وبخښه! زحمت دې وايست، خو څه مې وانه وخيستل.

سړي وخندل:

_که کوم دوکاندار خندا او حوصله ونه لري، دوکانداري دې نه کوي.

ومې ويل:

_دا خو چينايي متل دی.

_هو! موږ کله کله وزارت ته ور غواړي، د تجارتي اجناسو د راکړې ورکړې او اخلاقو په باره کې راته غږېږي، دا خبره مې هم همالته زده کړې ده. که خدای کول، نو راتلونکی پسرلی ځينې تجاران ترکيې ته لېږي. وايي چې په تجارت کې به نوي څه زده کړي.

له سړي مې خدای پاماني واخيسته، لنډ را تاو شوم، تنګه کوڅه له قفسونو ډکه وه، د مختلفو مرغانو آوازونه تېره لګېدل. يوه دوکان ته ودرېدم، غولی له سويانو او کوترو ډک و، پورته د لرګي ګڼ قفسونه را ځړېدل. يوې مرغۍ ته مې وکتل، د ستونې سپينې پستې بڼکې به يې وپړسېدې، اخيستې هوا به يې په خواږه غږ بدله شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بوډا په بیړه وویل:

_خوښه دې شوه، ارزانه ده؟!

ومې ویل:

_نه.

یودم یې بې غاښونو خوله خلاصه شوه، په خوند یې وویل:

_ها! خو سم ووایه چې کوتر باز یې!

تر لاس یې ونیولم، تنګ دوکان ته ننوتم، کوترو ته یې اشاره وکړه ، ویې ویل:

_شیرازۍ، چپه پرې، ملاقي، بال سفېد، زردچه...کوم ډول کوترې غواړې؟!

زما ځواب ته ماتله نه شو، یوه سره کوتره یې ونیوله، ویې ویل:

_که د کوترو له ملاقه خوند اخلې، نو تر دې کوترې مه تېرېږه، په هوا کې په یوه سا اوه ځله را اوړي. هو! خو که د نورو د کوترو د نیولو شوقي یې بیا هاغه توره کوتره واخله، یو خو له سېله نه جلا کېږي، بل په هر ځل الوتو خامخا یوه بله کوتره درته راولي.

یوې وړې نجلۍ یو کوچینی پتنوس را ووړ . د بوډا تنده تروه شوه، په خشکه (غوسه) یې وویل:

_ولې مکتب ته نه یې تللې؟!

د نجلۍ خړې شونډې وخوځېدې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_ناروغه يم، تبه مې ده.

بوډا پتنوس ور واخيست، نجلۍ بېرته له دوکانه ووته.

ومې ويل:

_څه دې ده؟!

بوډا د لرګي په دړه د سنيو دسترخوان هوار کړ، د کاسې له سره يې برغولۍ وښوياوه، په کورتو کې لنده شوې ډوډۍ وه. څنګ ته ايښې بدنۍ يې کږه کړه، پر خړه خاوره خړې اوبه تويې شوې. ماته يې وکتل، د تېندې ګونځې يې لا سره ننوتې وې.
ويې ويل:

_ډوډۍ خورې؟!

_نه.

_نو رڼا را پرېږده.

د دوکان له دروازې څنګ ته شوم.

بوډا د پاستې ژۍ ور پرې کړه، په ډکه خوله يې وويل:

_وبخښه، دې لمسۍ مې ماغزه را وخوړل، بانې کوي، پرون هم مکتب ته نه وه تللې.

ومې ويل:

_خو نه دې ځي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

بوډا برګ راته وکتل:

_تا لکه چې د پاچا فرمان نه دی اورېدلی! مکتب يې پر نجونو او هلکانو جبري کړی.

ومې ويل:

_نو ته د پاچا له وېرې خپله لمسۍ مکتب ته لېږې.

بوډا خپلې خړې ګوتې وښتلې، ويې ويل:

_د وېرې خبره نه ده، د پاچا نا فرماني ګناه لري.

ومې ويل:

_خو دا نجوني لوېږي، حساب، هندسه او نور کوپري کتابونه به ووايي، ټکرې به ليرې کړي، په مکتب کې به نوې نخرې زده کړي....

د بوډا تنده تروه شوه:

_ته څنګه افغان يې چې په خپل پاچا باور نه لرې! هغه چا چې موږ ته عزت را وباښه، له کوپره يې خلاص کړو، وطن يې آزاد کړ، د هغه په اړه څنګه داسې چټيات وايې ؟! وځه!

په بېړه له دوکانه ووتم، د بوډا له غوسې ډک غږ راپسې راغی:

_د پرنګي جاسوسه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سفارت لاره مې ونیوله. د پل خشتي جومات ته ګڼ شمېر خلک ور روان ول. د ملا تېره غږ راته، د جومې د لمانځه په خطبه کې یې امان الله خان،د خدای د رحمت سیوری ګڼله.

درې ورځې له سفارته ونه وتم، ما باید کلکتې ته میاشتنی راپور تیار کړی وای، سخته وه، د خپلو جاسوسانو په واسطه ځینې را ټول شوي مالومات مې په شفر کې لیکل.

ماخستن مې لیکلی را پور له سره کوت چې د شعبې دروازه له دېوال سره ولګېده، سفیر و، وارخطا ښکارېده، ویل یې چې ارګ ته یې ور غوښتي یو.

د سفیر وارخطایۍ ته حیران شوم، ارګ ته د سفیر تګ کومه نوې خبره نه وه. سفیرانو به په میاشت کې یو ځل له پاچا سره کتل او د متقابلو اړیکو د ټینګښت، تجارت، فرهنګ، اقتصاد.... په باره کې به یې خبرې ورسره کولې.

خو د سفیر بلې خبرې چرتي کړم. دا ملاقات د تشویش وړ راته ښکاره شو. پاچا همدا شپه او همدا ساعت ارګ ته ور غوښتي وو.

ځان مې تیار کړ، نیم ساعت وروسته، زه، سفیر او د سفارت یو بل هندو کارکوونکی په ارګ کې وو. موږ یې یوې وړې کوټې ته بوتلو، یوه ځوان چای او ځو رنګه وچه مېوه راته راوړه، بېرته د باندې ووت.

سفیر وویل:

_که خبره خرابه وای، دومره یې نه نازولو.

سفیر ته مې وکتل، شنې سترګې یې ځلېدلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ومې ويل:

_دومره مه خوشاله کېږه! افغانان په خپل کور کې دښمن ته په درنه سترګه ګوري.

سفير يودم ودرېد، وره ته مې وکتل، پاچا و. پاچا ټولو ته لاس ورکړ، مخامخ راته کېناست.

امان الله خان مې له څو کلونو وروسته ليد، وزن يې يو څه ډېر شوی و، خو نور هماغسې تک سپين او ښکلی ښکارېده، يواځې غټې سترګې يې له غوسې ډکې وې.

امان الله خان وويل:

_ناوخته دی،وار له واره به د مطلب خبره راواخلم، الن مايک پېژنې؟!

ټوخي واخيستم، له خولې مې چايو داره وکړه. پياله مې پر مېز کېښوده. بخښنه مې وغوښته. ژر مې له جېبه سپين رومال را وايست، د خپلې کورتۍ د ټټر پر لنده شوې برخه مې تېر کړ. سفير ته مې وکتل، په لاس کې نيولې پياله يې لړزېدله....

سفير په وارخطايي وويل:

_نه!

_ابراهيم او عبدالله خان څنګه؟!

سفير غولي ته کتل.

پاچا له خپل جېبه يو پاکټ را وايست، خلاص کاغذ يې د سفير مخې ته پر مېز کېښود، ويې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_له خپلې امضاء خو به نه یې پښیمانه؟!

د سفیر سترګې رډې راختلې وې.

پاچا وویل:

_دا درې کسان مو له اسنادو سره ونیول، ستا د سفارت کار کونکي دي، په کتغن کې یې ځینې کسان د نظام پر ضد بغاوت ته هڅول، منفي تبلیغ یې کاوه، د عطاالله په نوم یوه خان ته یې دوه ویشت ټوپکه ورکړي ول....

پاچا ودرېد، سفیر ته یې وکتل، ورو یې ویل:

_دوه اویاساعته! یواځې دوه اویا ساعته وخت لرې چې له افغانستانه ووځې!

بېرته سفارت ته راغلو، سفیر په غوسه و، خو چاره یې نه لیده، دربیمه غرمه یې تلګراف راته وکړ، لیکلي یې و چې پېښور ته په خیر را ورسېدم.

یوه اونۍ وروسته د چانسلر لیک راغی، امان الله خان ته یې لیکلي و چې الن مایک انګرېز دی، دی باید د برېټانیې د قوانینو له مخې محاکمه شي.

په دوهمه ورځ سفارت ته له ارګه لیک راغی، مجبور وم چې د لیک محتوا چانسلر ته تلګراف کړم. امان الله خان چانسلر په دروند نوم یاد کړی و، وروسته یې لیکلي و چې افغانستان یو خپلواک هېواد دی، خپل قوانین لري، ښاغلی الن مایک به د دې هېواد د قوانینو له مخې محاکمه شي... تاسو ته دپوره عدل او انصاف ډاډ درکوم.

یوه اوونۍ وروسته محکمه دایره شوه، الن مایک، ابراهیم او عبدالله خان یې په اعدام محکوم کړل. بل سهار د سفارت په انګړ کې یو تور موټر ودرېد، څلورو افغان پو ځیانو یو تابوت را کښته کړ، ورغلم، د سفارت یوه کارکوونکي د تابوت تخته لیرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړه، الن مایک د عیسویانو له دود او مذهب سره سم په یوه نوې توره دریشي کې پروت و، نېکټایې ور تړل شوې وه، د کورتی د ټټر له جېبه یې سور ګلاب را وتلی و.

دې سړي ته مې څو وارې ویلي وو چې په دې خلکو کې ورو_ ورو کار کوه، دومره تېز مه ځه، نه یې منله.

ګرمې وه، تابوت مو په هماغه ورځ پېښور ته ولېږه.

میاشت وروسته بل سفیر راغی، څلور هډوکي وچ کلک بوډا و، د موړک غوندې وړې سترګې یې درلودې. په لومړۍ ورځ یې د ټولو شعبو کاغذونه ور وغوښتل، د خدمتګار له خولې خبر شوم چې په څلرویشتو ساعتونو کې یې یوازې درې ساعته خوب کړی.

سهار ته جلسه ونیول شوه، د احتیاطي تدابیرو په اړه وغږېدو، موږ پوهېدو چې سفارت د پاچا د مخفي کسانو تر څارنې لاندې دی. نوي سفیر امر وکړ چې سفارت ته تر یو څه وخته زموږ هیڅ افغان جاسوس نه شي راتلای.

میاشت ووته، د سفارت دروازې ته مخامخ په دواړو پښنو ګوډ پروت سوالګر، سبزي پلورونکی او په خاورو کې ناست سیک تاویذ لیکونکی ورک شول.

د سفارت کارکوونکي خوشاله وو، ویل یې چې د پاچا شک وخوت، خپل جاسوسان یې ور ټول کړل، تر دې وروسته به سفارت تر څارنې لاندې نه وي، خو د سفیر وړې سترګې ونه ځلېدې، ویې ویل چې د امان الله خان په اړه یې ډېره مطالعه کړې ده، پام کوئ! پاچا ساده سړی نه دی!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سفیر خبره سمه وه، یوه اوونۍ لا نه وه وتلې چې له ارګه رسمي مکتوب راغی، لیکلي یې و چې د سفارت کارکوونکي حق لري چې په آزاده توګه په ښار کې وګرځي، خو د نجونو د زده کړې په برخه کې د افغانانو د ذهنیت خرابول، زموږ په داخلي چارو کې ستاسو لاسوهنه ده....

سفیر په غوسه و. په هماغه ساعت جلسه ونیول شوه، د سفارت یوه صوفي کارکوونکي په ماته ګوډه ژبه وویل چې دوې ورځې مخکې یوه سماوار ته ورغلم، ساده کلیوال ول، زما هرې خبرې ته یې سرونه خوځول....وخت مې غنیمت وګاڼه، د نجونو مکتب مې را واخیست، په کوپر او فحشا مې ختم کړ....

سفیر مېز په سوک وواهه، په غوسه یې وویل چې د ده له اجازې پرته هېڅوک له سفارته نه شي وتلای!

خو د سفیر په دې امر کې زه نه راتلم، زما مستقیم امر چانسلر و، له کلکتې به راته ویل کېدل چې څه کوه او څه مه کوه!

وخت ووت، خو احتیاط به مو تر کومه کاوه؟! کلکتې کلنۍ راپور غوښت، دا راپور په انګلستان کې ملکې ته هم رسېده. چاره نه وه، موږ باید له ځینو ولایتونو خپل افغان جاسوسان راغوښتي وای. سفیر نه قانع کېده، ویل یې چې سفارت ته د جاسوسانو راتګ، د توپ خولې ته د هغوی تړل دي....فکر مو وکړ، لاره مو ومونده، د عکسونو یوه لوی نندارتون له شکه ایستلو.

د افغانستان له خارجه وزارت سره وغږېدو، ویې منله، ویې ویل چې د نورې دنیا له پرمختګ سره د افغانانو بلدېدل زموږ په ګټه دي.

وخت ووت، له پېښوره په سلګونه نوي او زاړه عکسونه را ورسېدل، ټول عکسونه د اروپا له پرمختګه غږېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سفارت د انګړ دېوالونه مو له مختلفو عکسونو ډک کړل. ارګ او ځينو دولتي ادارو ته مو بلنليکونه ور ولېږل، پر دوکانونو، نانوايانو، حمامونو... مو واړه، واړه کاغذونه ولګول، په دې کاغذونو کې ليکل شويو لنډو جملو عام افغانان، د عکسونو درې ورځني نندارتون ته را بلل.

په لومړۍ ورځ ګڼه ګونه کمه وه، يواځې له ځينو وزارتونو يو شمېر دولتي مامورين راغلي ول، خو د دې خلکو په جلبولو کې مو ډېره ګټه ليده، له هر يوه سره به مو خندل...

پوښتنو يې ستړي کړو، د سفارت کارکوونکو بايد د عکسونو په اړه مالومات ورکړي وای. يواځې د زراعت له يوه مامور سره مې يو ساعت خبرې وکړې، ده به هر عکس ته درولم، د تراکتورونو، ترېشرونو، پر ونو ، بوټو د دوا پاشی د ماشينونو... زراعتي کود...په باره کې به يې پوښتنې کولې ((بيه يې څو ده، څه کار کوي! زموږ دهقان او زراعت ته به څومره ګټور وي؟! څنګه يې دې وطن ته راوړای شو؟!...)).

د تشناب په پلمه مې ځان ترې خلاص کړ، خو بل ځوان راته ودرېد، ده يوه عکس ته اشاره وکړه، ويې ويل چې ايا د چرګوړو د ايستلو داسې کوم ماشين به نه وي چې له برق پرته کار وکړي؟!

د سفارت نورو کارمندانو ته مې وکتل، تر هر يوه به ډله را ټوله وه، د سفارت کارکوونکو به د عکسونو له مخې په نړۍ کې د نوي صنعت په اړه خبرې کولې....

حيران شوم، دلته لا څو کاله مخکې دا خبرې نه وې، د پخواني پاچا مامورينو به يواځې د ښه آس، ښه باغ، جنګي زرک، دوهم يا درېيم واده...په اړه خبرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولې، خپل جېبونه به یې ډکول، خو اوس دې خلکوته نوي ځوان پاچا د وطن او پرمختګ مینه ور ښودلې وه.

په دوهمه ورځ د سفارت انګړ له عامو خلکو ډک شو، دوی یواځې عکسونو ته کتل... یو هم نه ور وتو، نه ارزېدل، له دوی سره وخت تېرولو ګټه نه راته کوله.

له پلان سره سم زموږ جاسوسان په درېیمه ورځ راغلل، د خلکو په ګڼه ګوڼه کې چا شک نه اخیست، مخکې بلد ول، یو- یو د سفارت تر تعمیر لاندې زېر زمیني ته کښته شول.

اوږده مېز ته اتلس کسه کېناستو، څلور موږ او پاتې افغانان ول. سفیر په پښتو او دري نه پوهېده، ترجمان یې درلود، خو پاتې دوو انګرېزانو مفهوم ورنه اخیست. سفیر لنډې خبرې وکړې، له مېلمنو یې مننه وکړه چې خطر یې ومانه او سفارت ته راغلل. وروسته یې له راغلو کسانو ګزارش وغوښت.

لومړۍ یوه هراتي ملا غاړه صافه کړه، خبرې یې په بسم الله پیل کړې، ویې ویل چې افغانانو ته د ملا هره خبره د منلو وړ ده، (نه) نه پکې وایي، خو د امان الله خان په باره کې اور نه اخلي، هېڅ هم نه مني، وایي چې دیوه داسې غازي پر وړاندې به څنګه راپورته کېږي چې انګرېزان یې له وطنه وشړل....

بیا له کندهاره راغلي یوه له رنګه تور خان خبرې وکړې، ویې ویل چې له ډېرو خانانو او ملکانو سره یې ناستې درلودې، دا یې ورته ویلي چې تېر پاچا به خانانو او ملکانو ته تنخوا او ځینې نور امتیازات ورکول، خو امان الله خان هر څه بند کړل...خانانو ته یې په سپکه وکتل، یو څه ژوندي شئ...خو ګټه یې ونه کړه، یواځې دوه خانان یې یو څه بد بینه کړي دي، نورو ته تر خپلو شخصي ګټو د پاچا ګرانښت او وطن مهم دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته له غزني راغلی یو په ونه لوړ افغان پوځي ودرېد، ویې ویل چې په یوه کال کې یې ان د یوه عسکر نظر هم بدل نه شو کړای، پوځ پاچا ته وفاداره دی، امان الله خان یې تنخوا ور ډېره کړه، په نس یې ماړه ساتي، هېڅ صاحب منصب حق نه لري چې پر خپلو عسکرو دکور بېګار وکړي....

قاضي پورته شو، په ادارو کې یې د رشوت د مخنیوي په اړه خبرې وکړې، ویې ویل چې مجازات ډېر شوي دي، په تېره یوه میاشت کې یې یوازې په بدخشان کې څلور رشوت خواره قاضیان بندیان کړل.... خلک خوشاله دي، د پاچا پر ضد یوه وړه خبره نه مني....

بیا یوه پکتیاوال یوه کیسه را واخیسته، ویې ویل چې پاچا خلکو ته د قناعت ورکولو اجبه ژبه لري. څه موده مخکې له امان الله خان سره یو ځای ته روان وو، مخکینی موټر خراب شو، نور موټرونه و درېدل. دښته وه، لمر تود لګېده. له نږدې کېږدیو سپین ږیرې راغلل، کوچیان ول، پاچا ته یې کلکې غېږې ورکړې، امان الله خان همالته په خاورو کې ورسره کېناست. کوچیانو ته یې وویل چې د مالونو د دواوو په اړه یې له جرمنیانو سره خبرې کړې دي، په لنډ وخت کې به دې وطن ته را ورسېږي، د مېږو، غواوو او پسونو تلفات به کم شي....خو کوچیانو د پاچا له خبرو سره دلچسپي ونه ښوده...

یوه بوډا په خواره خوله وویل:

_صېب! اورېدلي مو دې چې کوچیانو ته مالمین را لېږئ! که دا نجوني له سبقه ماف کی نو دین او دنیا به دې سمه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاچا یوې کوچۍ نجلۍ ته اشاره وکړه، نهه، لس کلنه وه، ببر وېښته یې نېغ ولاړ ول، کله چې به پر ځمکه پرتو خوشایو ته ټیټه شوه، د اوږده خیرن کوچیاني کمیس لمن به یې پورته ودرېده، د پښو لوڅې پونډۍ به یې ښکاره شوې. پرتوګ یې نه و.

پاچا وویل:

_هاغه نجلۍ څوک ده؟

یوه ډنګر کوچي وویل:

_صېب! زما لورکۍ ده!

_څه کوي؟!

_پچې او خوشایي ټولوي.

_مانا ګټه درته کوي؟!

_هو صېب! که زموږ نجوني پچې جارو نه کړي، نو دېګدان سوړ بوله.

پاچا وویل:

_زه له شریعته وتلی کار نه کوم، همدې نجونو ته ټکری ور پر سروم، پرتوګ ور اغوندم، اودس او لمونځ ور زده کوم، نظافت ور ښیم، درس وربانديږ وایم، په ژوند یې پوهوم... اوس یې هم ګټې ته ناست یاست، خو غواړم چې ابرومندانه ګټه درته راوړي. په مکتب کې څه بدي ده؟! هه! اوس به ټوله ورځ د بوه دېګدان پچې او خوشایي درته را ټول کړي، خو که دا نجلۍ درس ووایي، ډاکتره یا معلمه شي، وطن به جوړ کړي، د خوشایو پر ځای به تنخوا درته راوړي....

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پکتیاوال کیسه لا نه وه خلاصه چې د سفارت یو کارمند راغی، په وارخطایي یې وویل چې له انګړه ټولو خلکو منډه واخیسته.

 زه او سفیر د باندې ووتو، میدان تش و، یواځې عکسونه باد رپول. عمومي دروازې ته ورغلو، ډله خلک پر یو چا راټول ول. د سفارت د ساتونکې پر څوکۍ ودرېدم. پاچا هسکه شمله درولې وه، په سپینه کندهارۍ غاړه او توره سدرۍ کې ښکلی ښکارېده.

سفیر ته مې ځای ورکړ، غړۍ یې اوږده کړه، ویې ویل:

_دا سړی لېونی دی.

د خبرې په هدف یې پوه شوم، ومې ویل:

_نه، لېونی نه دی، پر خپلو خلکو باور لري.

د سفیر شونډې وخوځېدې:

_ان د برېتانیې غونډې په امن ملک کې لا زموږ ملکه هم له ګارډ او امنیتي چارو پرته د باندې نه شي را وتی، خو

په خبره کې یې ور ولوېدم:

_خو دلته، همدا ملت، د خپل پاچا ساتونکی دی.

سفیر په حیرانۍ پاچا ته کتل...

ومې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_دا یې لومړی ځل نه دی، پاچا کله کله ښار ته راوځي، جوماتونو ته ورځي، له خلکو سره ګوري، په عادي سماوارونو کې چای څښي....

یوه شیبه ودرېدو، بېرته زېر زمیني ته کښته شوو. د پاتې جاسوسانو په خبرو کې هم امېد نه و.

مازدیګر مې د طلوع افغان له اخباره مهم ټکي را وایستل، سفیر ته مې ور وړل. ده د امان الله خان د نظامنامې انګرېزې ژباړه لوسته. دې نظامنامې دوه اویا مادې درلودې، دا مادې د جلال آباد د لویې جرګې ټولو اته سوه دوه اویا برخه والو منلې وې.

سفیر اشاره راته وکړه، کېناستم، عینکې یې لیرې کړې، ویې ویل:

_امان الله خان د افغانستان په څو زره کلن تاریخ کې په لومړي ځل اساسي قانون (نظام نامه) جوړ کړ، ما د ډېرو اروپایي هېوادونو اساسي قوانین لوستي دي، خو دې سړي چې خپلو خلکو ته څومره انساني او بشري حق ور کړی دی، په ډېرو قوانینو کې مې نه دي لیدلي.

سفیر غلی شو، عینکې یې بېرته پر سترګو کړې، نظامنامې ته یې وکتل، ویې ویل:

_په دې نظامنامه کې راغلي چې ټول افغانان برابر حقوق لري، مریتوب منع دی، مطبوعات آزاد دي، هر چا ته باید د کار او کسب د زده کړې زمینه برابره شي، بېګار ختم دی....

ما نظام نامه لوستې وه، د سفیر خبرې اورېدې، تکراري او ستړې کوونکې وې، خو د نزاکت له مخې مې څه نه ویل.

سفیر اورېدې خبرې وکړې، بیا یې ماته وکتل، ویې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_دا سړی له خپلو خلکو سره څومره په اخلاص چلېږي، ته راته ووایه! کوم پاچا به په خپله، له کوم زوره پرته خپل واک محدود کړي؟! خو امان الله خان دا کار وکړ، ډېر واک یې خپلې کابینې او نورو مامورینو ته ورکړ....

نیم ساعت وروسته خپلې کوټې ته لاړم، د پاچا وروستي فرمانونه مې را واخیستل، تر دې دمه به هندوانو پر خپلو پګړیو ژېړه پټه تړله چې په اسانۍ وپېژندل شي، خو د پاچا په فرمان کې دا کار اقلیتونو ته سپکاوی یاد شوی و، ویلي یې و چې هندوان او سیکان هم افغانان دي او له دې وروسته له هغو ټولو حقوقو برخمن دي چې نور افغانان یې لري.

په دې فرمان کې دا هم راغلي وو چې له دې وروسته د هندوانو او سیکانو اولادونه په عمومي مکتبونو کې درس ویلی شي....
په دوهم فرمان کې ټولو اقلیتونو ته د مذهبي ازادۍ د ورکړې یادونه شوې وه، لیکلي و چې هر څوک خپل مذهبي مراسم په ازاده توګه تر سره کولای شي....

نور فرمانونه مې ولوستل، د فردي ازادي، تعلیم، نظم، پرمختګ او نورو اصلاحاتو په اړه ول....دا وطن یې له خوارۍ ورځې ایست.

اوږد وغزېدم، ډېر فکر مې وواهه، د پاچا او د دې وطن د تخریب لاره مې ونه مونده.

سوزان تر دې ځایه د خپل غور نیکه یادښتونه ولوستل، ګړۍ ته یې وکتل، د شپې لس بجې وې، خو ورور، پلار او مور یې لا د کشتۍ په لوی سالون کې موزیک ته ناست ول، د ګروپ سویچ ته یې لاس ور وغځاوه، تیاره شوه، سترګې یې پټې کړې.

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوزان خپل ورور ته وکتل، ټام د وحشي هوسۍ بچي ته نږدې ولاړ و. ورغله، د هوسۍ بچی وترهېد، منډه یې واخیسته، د ټام تندی تریو شو. په خشکه یې وویل:

_ودې وېراوه.

سوزان وویل:

_وبخښه، خو هوسۍ بېسکیټ نه پېژني.

ټام په ورغوي کې نیولی بیسکیټ بېرته په پاکټ کې واچاوه.

سوزان خپل پلار ته وکتل، په یوه نیکر کې پروت و، ځانته یې لمر ورکاوه.

سوزان بېرته خیمې ته ننوته، د خپلې مور له سره یې بړستن لیرې کړه، ویې ویل:

_خوب خو په کور کې هم کېږه.

لارا کېناسته، سترګې یې وموښلې.

سوزان د خپل غور نیکه کتابچه ور واخیسته، د باندې ووته. د اوبو پر ژۍ پر یوه هواره ډبره کېناسته، پورته یې وکتل، په غرونو کې سپېره ځای نه ښکارېده، ټول له ونو ډک ول. اوبو ته یې وکتل، په وړه کیشتۍ کې سپور بوډا له چنګکه ماهی خلاصاوه.

سوزان کتابچه ور واخیسته، باد نرم و، لمر پوست لګېده. سوزان په کتابچه کې په نښه شوې پاڼه پرانیسته. ډېوېډ جونز لیکلي و:

_ ۱۹۲٤ م کال، د اپرېل دوهمه_ برېټانوي هند_ پېښور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تېرې څو میاشتې مې په مدراس، لاهور او پېښور کې تېرې کړې، سترې ورځې وې، حالات له کنټروله وتلي ښکارېدل، د برېټانوي هند په ډېرو برخو کې د انګرېزانو پر ضد خلک را پورته شول، دوی له امان الله خانه د آزادۍ الهام اخیستی و، زرګونه هندوان، سیکان او مسلمانان مو ووژل، خو نه کرارېدل. حملې یې لا تودې وې. اړ شوو، له چانسلر سره مو په ورځو ورځو خبرې وکړې، هره ممکنه لاره مو وسنجوله، خو د افغانستان د خپلواکۍ او چټک پرمختګ څېره مو نه شوای تته کولای.

اخیر له برېټانیې څو کسه راغلل، ویل یې چې په برېټانوي هند کې د ځینو مسلمانانو ژوند نور هم پسې تریخ کړئ. دا خبره حیرانوکې وه، خو د راغلیو کسانو خبرو له خطر سره سره قناعت راکړ.

د دې نخشې عملي کولو احتیاط غوښت، موږ بایدحالات دومره هم نه وای خراب کړي چې برېټانوي هند ته یې تر ګټې تاوان ډېر وای.

له پلان سره سم مو په ځینو مسلمان مېشتو سیمو کې کلیساوې جوړې کړې، په ځایي اوسېدونکو بده ولګېده، ویل یې چې دلته خو عیسویان نه اوسي...نو.... مظاهرې را ووتې، جوړو شویو کلیساووته یې اور ور واچاوه.

دا خبرې مو د برېټانیاوي هند په اخبارونو کې لا وپړسولې. د هجرت له پاره تبلیغ ته زمینه برابره شوه. زموږ صوفیانو جاسوسانو په هر جومات کې تقریرونه شروع کړل، ویل به یې انګرېز عیسویت خپروي، ښه لاره یې هجرت ده...خو د جهاد نوم به یې نه اخیست.

په دې مو بسنه ونه کړه، په هندوانو او سیکانو کې مو خاص کسان وګومارل، دوی پر هغو مسلمانانو ژوند تریخ کړ چې په سیمه کې اقلیت ول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هجرت! خو کوم ځای ته هجرت؟! مالومه وه، خلک د ایران په شیعه حکومت بې باوره ول. لنډ او د ډاډ وړ ځای افغانستان و.

تبلیغ دومره تود و چې هره ورځ به په زرګونه کسان د ډیورنډ تر کرښې اوښتل. په دې کې زموږ خپل خلک هم وو، دوی ته وظیفه ور سپارل شوې وه چې تر خپله وسه افغانستان ته د نویو ورغلیو مهاجرینو اوځایي اوسیدونکو تر منځ اختلافات را وپاروي.

په دوو میاشتو کې زرګونه کورنۍ افغانستان ته لاړې، د مهاجرینو ډېر فشار پر کابل او نورو لویو ښارونو راته، دې کسانو خواړه، جامې او سرپناه غوښته... زموږ د پلان له مخې باید دا مهاجرین بېرته برېتانیاوي هند ته راغلي وای، دلته یې په افغانستان کې د سخت ژوند او له زرګونو ورغلیو مسلمانو مهاجرو کورنیو سره د حکومت د نه همکاري کیسې کړې وای، په برېتانوي هند کې یې د امان الله خان پر ځلانده تصویر خاورې ور پاشلې وای...او د آزادی احساس مړ شوای
وای، خونتیجه یې زموږ د تمې خلاف وخته، د امان الله خان د فرمان له مخې نویو ورغلیو مهاجرینو ته د کورونو د جوړولو له پاره ځمکې ورکړل شوې او ځایي اوسېدونکو خپله ګوله ورسره شریکه کړه.

برېتانیاوي هند ته بېرته یواځې هغه کورنۍ راغلې چې د ستوري لېږل شوې وې. دا کورنۍ مو د ټول هند په مسلمان مېشتو سیمو کې ووېشلې، دوی به د امان الله خان پر ضد تبلیغ کاوه، ویل به یې چې امان الله خان عیاش پاچا دی، جوماتونو ته یې قلفونه ور اچولي دي، د کوپر قانون چلوي...ده خپل خلک په ګېډو نه وو ماړه کړې، نو موږ ته به یې څه خیر را رسېده....

خو دې تبلیغ تر ډېره کار ونه کړ، له افغانستانه نوې خبرې راتلې، له مهاجرینو سره د پاچا او رایت د نېک سلوک خبرې زموږ له کنټروله ووتې. چانسلر امر وکړ چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان ته تلونکې کورنۍ را وګرځوي. وېره یې پر ځای وه، له ورغلو مهاجرینو سره د پاچا اوافغانانو نېک سلوک مور. ته تاوان رارساوه.

پلان ناکام شو، زه بېرته کابل ته لاړم. په لنډه موده کې نور تغیرات هم راغلي ول. لویې لیسې او مسلکي مکتبونه جوړ شوي وو، ترکي، هندي او جرمني استادانو به زده کړې ور کولې. تر دې دمه په ټول افغانستان کې درې سوه دوه ویشت مکتبونه جوړ شوي وو.

بازار له افغاني تولیداتو ډک و. افغانستان په خپله د غوړیو، صابون، قندو، بورې، عطرو، سیمنټو، ټوپکو، باروتو جوړولو... او د اوسپنې ویلې کولو کارخانې درلودې.

د معدنونو پر استخراج او په ښارونو کې د اوبو رسولو پر عصري سیستم چټک کار روان و...

 اخبارونه مې ولوستل، افغانستان خپله راډیو درلوده، په کندهار او جلال اباد کې د برېښنا د تولید لویې او وړې خونې پرانیستل شوې وې. فرانسوي او جرمني شرکتونو د دې هېواد له شماله تر جنوبه پورې د رېل د پټلۍ د لیکې د جوړېدو پر پلان کار کاوه، ولایتونه له مرکز سره د تلګراف او تلیفون په واسطه تړل شوي وو، په کابل کې جوړ شوي مرکزي بانک لومړني بانک نوټونه را وایستل. د دې هېواد په لویو ښارونو کې د ملکي هوایي ډګرونو د جوړېدو کار په چټکۍ روان و....

تر دې دمه افغانستان دوولس ملکي طیارې درلودې چې پیلوټان یې جرمنیان ول، خو پاچا پنځه ویشت کسان د پیلوټۍ د زده کړې له پاره مسکو ته لېږلي وو.

هر زون خپل اخبارونه درلودل، دا اخبارونه د وطن دوستۍ، اتحاد، او د نویو پرمختګونو له خبرو ډک ول... د پاچا په امر په لویو ښارونو کې لویې کتابخانې جوړې شوې وې، خلکو به د مطالعې له پاره کتابونه امانت ترې وړل...

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مالیاتو قانون جوړ شو، دمالیاتو ټکټونه چاپ شول، چا چې به مالیات ورکول، په مقابل کې به یې د مالیاتو له ماموره ټکټ اخیست، په دې توګه تر ډېره د رشوت مخه نیول کېده.

پاچا د خپل هېواد له آبادۍ سره لېونۍ مینه درلوده. له کاره یې خوند اخیست. ده د خپلوکارونو د تنظیم له پاره منظم پلان درلود.

شنبې یې د تجارت، مالیې او معارف کارونو ته ځانګړې کړې وه. یکشنبه یې له تجارانو، سفیرانو، او بهرنیو دیپلوماتانو سره کتل. دوشنبه یې د وزیرانو په مجلس کې برخه اخیسته، سې شنبې یې له وزارتونو را غوښتل شوي راپورونه لوستل.
چهار شنبه یې له خلکو سره کتل او پنجشبه یې هم د کرنې، عدلیې، امنیت ...ستونزې څېړلې.

دې بوخت سړي به ان د جومې په ورځ هم د ملاامامانو، قومي مشرانو او سپین ږیرو مشکلات اورېدل....

فکر په مخه کړم، سپېرې شوندې او تش ماغزه ژر غلامي ته تیار وهي، خو دې سړي چټک کار کاوه. خپل خلک یې له خوارې او بې تعلیمې ورځې را ایستل.

په دې تشو ماغزو کې د الفبا د یوه ټکي اضافه کېدل هم بریتانیې ته خطرناک و.

په کابل کې مې د اوسېدو میاشت نه وه پوره چې تلګراف راغی، چانسلر په بېړه پېښور ته ور غوښتی وم. دوهمه ورځ مې پېښور ته ورسوله. چانسلر مې ولید، حیران شوم، له سلام او کلام پرته یې په خوند وویل:

_ډېوېډ جونزه! له دې وروسته به ږېرې ته چاړه نه ور وړې!

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوزان یودم چیغه کړه. په بېړه ودرېده، په ګریوان کې یې ګوتې ننه ایستې، پر وښو وړه څرمښکۍ ولوېده. ټام ته یې وکتل، خندل یې... سوزان منډه پسې واخیسته، خو ټام ګړندی و، سوزان ودرېده. په ستړې ساه یې وویل:

_احمقه! دا نو ټوکه وه!

بېرته خپل ځای ته راغله. سپین تندي یې نرۍ ګونځې پیدا کړې:

_اه! نه!

ټېټه شوه، کتابچه یې داوبو له ژۍ ور پورته کړه،د سر څو لندې پاڼې یې سره سرېښ وې. کتابچه یې لمر ته کېښوده، خپل پلار ته یې وکتل، پر سیخونو پېیلوغوښو ته یې پکی واهه. کشتۍ ته ورغله، ټېله یې کړه، د جهیل د اوبو سړه څپه یې زنګنو ته ور پورته شوه.

د مور غږ یې واورېد:

_پام کوه!

سوزان په کشتۍ کې کېناسته، د دواړو غاړو پاروګان یې ووهل، خو لنډه را وګرځېده، کتابچه یې ور واخیسته، بېرته کیشتۍ ته ورغله، شېبه وروسته د جهیل په څنډه کې ولاړ کب نیونکي کوچیني ښکارېدل.

سوزان پاروګان پرېښودل، کیشتۍ تر یوه ځایه کراره تله، وروسته ودرېده. سوزان ستوني ستغ پرېوته، کتابچه یې مخ ته ونیوله، پرسترګو یې سیوری راغی. سرې شونډې یې وخوځېدې:

۱۹۲۵ م کال_ د اپرېل دیارلسمه_ د لویې پکتیا غرونه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_اه! د ړېږي له خاربنته سترړی يم، ډېره اوږده شوې ده، يوه لوېشت، يا تر دې ډېره، نه پوهېږم! خو کله چې کښته ګورم، د ړېږې وېښته مې سترګو ته درېږي. خړبيلې ړېږه نه ښکارېده، خواوس سپين ډکې له ورايه پکې وينم.

لمر دی، غرونه شنه لمبه کوي، تر سره په شنو ونو کې پټ دي. دلته دوې ورځې مخکې را ورسېدو، ابادي نه شته، تر اوسه مو يواځې د مرغانو آوازونه اورېدلې دي. دا ځای قدم شاه خوښ کړ، خوښ نه، له پخوا يې دلته راتګ په نيت کې و. يوې لويې او ارتې سمڅې ته يې راوستم، پای يې نه مالومېږي، سوړ بوی پکې پروت دی.

قدم شاه سهار اته بجې له دوو کچرو سره ووت، دوه ساعته تېر شول، تر اوسه يې درک نه شته.

ما په دې دوو ساعتونو کې غزول شوی سيم له سره وکوت. مازې يو ځای ښکارېده، سل متره سيم په خاورو او ډبرو کې پټ و. بيا مې چلتار پر سر کړ، په آينه کې مې وکتل، سوچه عرب وم.

اه! په پېښور کې دتېرو څو مياشتومهم تکي هم په ليکلو ارزي.

اتيا کسان وو، دوې مياشتې مو په زېر زمينيو کې تېرې کړې، هر څه همالته ول. په دهلېز، اشپز خانه، کوټو، تشنابونو ... کې ژېړ ګروپان بل ول. دوې مياشتې، پوره دوې مياشتې مو يواځې خبرې واورېدې. خو سترې خبرې نه وې، په دې موده کې مې ډېر څه زده کړل.

موږ ته به انګرېز، عرب، هندي او افغان استادان راتلل. د افغانستان د مختلفو قومونو، دود، کولتور او عقيدو په باره کې به راته غږېدل، د جاسوسۍ نوي، عصري وسايل به يې راته راوړل... د هرې وسيلې تشريح او اهميت ډېرې خبرې غوښتې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوې میاشتې وروسته یې نومونه راباندې کېښودل، مختلف نومونه. مارګیر اغا، غیبګو، پیر کرم شاه، د مدینې خواجه...د هر یوه په نوم کې د پیر، اغا، خواجه، خلیفه، حضرت،... ټکي مهم ول. ماته یې د بغدادي پیر نوم انتخاب کړ.

یوه ژبه حتمي وه، دا اتیا کسان باید په پښتو یا فارسي، یوې ژبې پوهېدئ، بس! له دوو کسانو پرته یوه هم د ژبې ستونزه نه درلوده. لومړی یو په ونه لوړ تک سپین انګرېز و، هغه ته یې د پیر ګونګه لقب وټاکه، بله چاره نه وه، ژبه یې نه وه زده، ګونګی یې کړ، ده باید یواځې لاسونه خوځولای، نور کار یې افغان ملګري ته پرېښود، هغه به د پیر ګونګه له حرکاتو اخیستي مانا خلکو ته ویله.

دوهم یو هندو صوفي و چې له هندي پرته په بله ژبه نه پوهېده. ده ته یې د دیو بندي پیر لقب ورکړ.

بیا یې اتیا کسان سره ووېشلو، څلوېښت دوه نفري ګروپونه یې جوړ کړل، له اته دېرشو انګرېزانو، عربو او هندیانو سره یې یو _یو داسې کس ملګری کړ چې په سیمه کې بلد ول.

وروسته د څېړو له مخې تقسیمات شروع شول. ډېر انګرېزان د افغانستان هغو سیمو ته وټاکل شول چې اوسیدونکې یې له رنګه سره ول. خو هندوانو او عربو دا مشکل نه درلود، دوی هرې سیمې ته جوړېدل.

ما هم کومه ستونزه نه درلوده، انګرېز وم، خو رنګ مې کوم مشکل نه جوړاوه. ما او لارنس ته، چې اوس یې پیر کرم شاه باله وویل شول چې تاسو به ډیورنډ کرښې ته نږدې په دوو مختلفو سیمو کې فعالیت کوئ.

قدم شاه یې ملګری راته وټاکه. قدم شاه له ونې ټیټ دی، تر لویشتې اوږده ږېره لري، په چالاکۍ کې یې وړې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې ځلوېښتو ګروپونو کې لومړۍ د افغانستان شمالي برخو ته انتخاب شوې کسان ولېږل شول. نورو کومه ستونزه نه درلوده، يواځې تر کربښې په غرنيو پټو لارو واوښتل، وروسته يې له عامو موټرونو او سړکونو استفاده کولای شوای. خو د افغانستان شمال ته د انګرېزانو تګ يو څه سخت و.

دوی لومړۍ د چترال له لارې بدخشان ته لاړل، بيا يې له هغه ځايه نورو سيمو ته مخه کړه. خو ما او زما ملګري کومه ستونزه نه درلوده، دوې کچرې مو واخيستې، لومړۍ مو لويو خلطو ته د جاسوسی وسايل، توپانچه، . دوربين، مختلفې دواوې... او خوراکي مواد ور واچول، بيامو ديني کتابونه ور باندې کېښودل، سپينو پګړيو، اوړدو ږيرو، چونډارو ګردو لمنو او د کچرو پر سر ښکاره اېښودل شوو ديني کتابونو له شکه ايستلو.

ان د وزيرو په يوه جومات کې مې لا د پټې خولې جمه هم ورکړه.

کرار تلو، دوی شپې مو ستورو ته تېرې کړې، درېيم ماښام مو يوه کلي ته ور ووړ، ضرورت نه و چې ځانونه معرفي کړو، خلکو په خپله عالمان بللو، ويل يې چې د هندوستان ديني مدرسوته تللي عالمان بېرته خپلو کورونو ته روان دي.

ماخستن يې غوړه ښوروا راته راوړه، سهار مو د شيدو له چايو سره تازه کوچ وخوړل.

ټوله ورځ مو مزل وکړ، پاتې شپه مو په غره کې تېره کړه، بل ماښام همدې غار ته را ورسېدو.

بل ځای نه شوای تلای، قدم شاه دا غار پخوا هم ليدلی و، د دوو مياشتو زده کړې په وخت کې يې انګرېز استادانو ته قناعت ور کړی و چې دا ځای د فعاليت د پيل له پاره ښه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستړي وو، شپه مو په خوب تېره کړه، خو سهار مو لومړی خوراکي مواد، دوا... او د جاسوسۍ وسایل د غار تیارې برخې ته یووړل، بیامو سل متره سیم تر خاورو لاندې کړ، د سیم په دواړو خواوو پورې یوه یوه کوچینۍ دستګاه ترل شوې وه. یوه دستګاه مو په غار کې د ایښودل شویو کتابونو شاته پرېښوده، بله مو لاندې چینې ته نږدې د لویو ډبرو په مینځ کې پټه کړه.

اه! قدم شاه را راوان دی، باید ورشم چې څه یې کړي دي.

سوزان بله پاڼه واوړوله.

بل یادښت دوې اونۍ وروسته لیکل شوی و:

_قدم شاه خوشاله و، ویل یې چې په غره کې یې د لېوانو انګولا اورېدلي وه، لیرې خوشې کړې کچرې به بیا ونه وینې.

په لومړی ورځ مو څوک ونه لیدل، خو دوهم سهار مو د زنګولې آواز واورېد، قدم شاه په منډه دباندې ووت، له سیرلي سره راغی، دتک تور سیرلي سپینه ټنډه ښکلې ښکارېدله. قدم شاه د سیرلي کباب ته خوشاله و، خو ما ورته وویل چې حوصله وکه، دا کوچینی سېرلی به لوی پسونه درته راولي.

زنګوله مې ترې خلاصه کړه، تار مې ور پورې وتاړه، د سمڅې په تیاره برخه کې مې پورته را وځړوله. د تار بله څوکه مې تر کتابونو راوړه. دې تار دخاورو رنګ درلود، تر وېښته نری و، له ځمکې سره نه ښکارېده.

قدم شاه ته مې وکتل، سترګې یې رډې راختلې وې...ومې ویل:

_د سیرلي خوله ور وتړه، لیرې یې پټ که.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیرلي نارې کړې، قدم شاه خولې ته جورابه ور واغوسته. تر ښکرو یې ونیو، د باندې ووت.

ښه شېبه تېره شوه، بېرته راغی، خو کېناستلو ته مې پرې نه ښود، ورته ومې ویل چې له چینې سره کېنه.

شنې غټې پېیلې مرۍ مې غاړې ته واچولې، دستګاه مې روښانه کړه، پوره یو پاو وخت مې غوږونه څک نیولي وو، خو د مرغانو له نریو نارو پرته مې بل څه وانه ورېدل. یودم د دستګاه له واړه لاوډسپېکره د ډېرو د رغړېدو غږ را ووت. بیا مې یو نرۍ وار خطا آواز واورېد:

_ته څوک یې؟! دلته څه کوې؟!

د دستګاه غږ مې تر پایه پورې تېز کړ.

د قدم شاه ناره مې واورېده:

_د خدای بنده.

بیا له لاوډ سپیکره د قدم شاه یوه لېونۍ، بې مانا چیغه را ووته.

_لو لو لو لو لو لا....

لاوډ سپیکر ته مې غوږ ور نږدې کړ. نري وارخطا غږ وویل:

_سیرلی مې ورک دی. تا نه دی لیدلی؟!

قدم شاه د اوښ غوندې وغړمبېد، بیا یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_پورته ور وخېژه! بغدادي پير ته پټې مالومې دي.

چوپه چوپتيا شوه، له لاوډ سپيکره يواځې د مرغانو غږ را ووت. دستګاه مې بنده کړه. دغار خولې ته مې وکتل، لومړی يوه خړه خيرنه خولی را پورته شوه، بيا مې د يوه نهه_لس کلن ماشوم چاودی سپېره مخ وليد.

ماشوم د غار په خوله کې ودرېد، وارخطا ښکارېده.

مخې ته د پرانيستې کتاب پاڼې مې سره وروستې. ومې خندل:

_راځه، راځه! دنيايي کارونو ته زړه مه خوره! تور سېرلی به خدای پيدا کړي!

د ماشوم سترګې رډې راوختې. په خواره خوله يې وويل:

_ته له کومه پوه شوې چې زما سيرلی ورک دی، هغه هم تور سېرلی؟!

ومې خندل:

_که بغدادی پير په غيبو نه پوهېدای، نو نوم به يې بغدادي پير نه و.

ماشوم را نږدې شو، خو چاودې لاسونه يې لا لړزېدل.

ومې ويل:

_راځه بچيه! دلته نږدې راته کښېنه.

ماشوم په خاورو کې پلتۍ ووهله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سترګې مې پټې کړې، هېڅ مې هم نه ویل، خو شونډې مې خوځولې...بیا مې هماغسې په پټو سترګو څو ځله یوه خبره تکرار کړه:

_تور سیرلی، سپین یې تندی، تور سېرلی سپین یې تندی، تور....

یودم مې ماشوم ته وکتل، سترګې یې رډې راختلې وې. د کتاب د اېښودلو په پلمه مې دستګاه روښانه کړه، بېرته مې سترګې پټې کړې، ومې ویل

_تور سېرلیه وینم دي، وینم دي! بېځایه زورونه مه وهه. له دې دوو تېږو دې یواځې بغدادي پیر را ایستلی شي.

غلی شوم، بیا مې څو نامفهومه تورې تر خولې را ووتل، وروسته مې په ټیټ غږ وویل:

_راشه! راشه، بغدادي پیر دې غواړي. افرین، افرین...

یودم مې تندی تریو کړ:

_نه! لاره مه کږووه!

ومې خندل:

_افرین، همدا نرۍ لاره را واخله.

ماشوم ته مې وکتل، سترګې یې له حیرانۍ ډکې وې، ومې خندل:

_مخ دې سم ونیسه، سیرلی پیدا شو، بس، د چینې چپ لاس ته، دوه ، درې سوه ګامه لیرې په دوو تیږوکې بند و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشوم په بېړه ودرېد. تر لمنې مې ونیو،ومې خندل:

_کېنه! زحمت مه باسه! تېرې مې لیرې کړې، بغدادي پیر دومره کرامات لري چې سېرلی په خپلو پښو دلته راولي.

وخت ووت، چیغه مې کړه!

_راشه نو، مه ناوخته کوه!

ماشوم ته مې وکتل، وېرې اخیستی و. ورته ومې ویل چې سترګې پټې که.

غړۍ مې اوږده کړه، قدم شاه په احتیاط پورته را وخوت، سیرلی یې د غار په خوله کې پرېښود. خپله ښېرته لاندې کښته شو. سیرلی ماشوم ته ورغی، د هغه پر غوږ یې خپلې تودې شونډې ولګولې. ماشوم په بېړه ور وکتل، چیغه یې کړه، یوې خوا ته ړنګ شو.

ورغلم، بېسده ماشوم مې له خاورو را پورته کړ، دستګاه ته مې خوله ور ټیټه کړه، له قدم شاه مې دڅینې سرې اوبه را وغوښتې. د ماشوم غاړې ته مې لاس ور ووړ، غاړه یې توده وه، نرۍ رګ پورته پورته غورځېده....

د قدم شاه غږ مې واورېد:

_دومره کراماتو ته هم ضرورت نه و چې سیرلی په خپلو پښو راولې.

قدم شاه مې بېرته لاندې ولیږه. دماشوم پر مخ مې سړې اوبه واچولې. سترګې یې رڼې کړې. د سیرلي په لیدو یې رنګ بېرته ځای ته راغی. ولاړ شو، سیرلی یې تر ښکر ونیو، تر یو څه ځایه زانګې وانګې ته، وروسته یې پښې پر ځمکه سمې لګېدې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قدم شا راغی، ومې ويل:

_څه فکر کوې! کوچيان به راشي؟!

په خندا يې راته وويل چې دومره کرامات بې څه نه دي، راځي! راځي، ضرور راځي.

خبره يې سمه وه، ماسپښين مې مخ ته د چينې سړې اوبه ور اچولې چې په ونو کې مې درې کسان وليدل. په بېړه پورته وختم، قدم شاه د چايو پياله خولې ته نيولې وه. ورته ومې ويل چې کوچيان دي، ژر يې مه را پرېږده، دستګاه ته نږدې يې په خبرو راوله.

پيالې او غرمني پاتې لوښې مې را واخيستل،د غار تياري برخې ته لاړم. پاکې، سپينې جامې مې واغوستې. بېرته خپل ځای ته راغلم، چلتار مې پر سر کړ، دستګاه مې روښانه کړه.

له لاوډ سپيکره د کوچيانو له غوسې ډکې نارې راتلې. ويل يې چې ټګان ياست، پر ماشوم مو څه کړي؟! زبون يې وهل شوی و....بيا مې د ماشوم نری غږ واورېد، قسمونه يې خوړل... ويل يې بابکه! په کوران که دورواغ درته وايم! سيرلی په خپلو پښو راغی.

خبره نوره هم جنجالي شوه، کوچيان پورته راختل، خو قدم شاه زاری ورته کولې... ويل يې چې لنډ وخت صبر وکړی، بغدادي پير لمونځ کوي.

په بېړه مې د پوزيو جاينماز هوار کړ.

له لاوډسپيکره ډډ کوچيانی غږ را ووت:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_اې تګانو، له کومه راغلي یاست؟!

قدم شاه په خواره خوله وویل:

_د خدای روی ومنئ! ما په هر نوم یاد کړئ، خو قربان يې شم! بغدادي پير ته څه مه وایاست، لوګی به مو کړي.

له لاوډ سپیکره د شارټي غوندې غږ را وووت، د کوچیانو خندا وه.

قدم شاه وویل:

_که زما منئ، د چینې په دې پاکو اوبو اودسونه وکئ، خدای یاد کئ، تر هغو به پیر صاحب هم خپل عبادت خلاص کړي.

یو ډډ کوچیانی غږ راغی:

_حاجي ناټکه! دې تګ خدایکه بده خبره کړې وي. راځئ! له دې تګانو سره به وروسته جوړېږو.

تر ډېره مې یواځې د اوبو چړپا اورېده. بیا هغه هم غلې شوه، بنه سات ووت. وروسته د یوه کوچي غږ راغی:

_میرګلیه! لږ در وڅکېږه.

دوهم کوچي وویل:

_خپل څادر ولې نه هواروې!

_ساده کېږه مه! دا نوی څادر به څنګه سپېرو خاورو ته ورکوم!

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر ډېره چوپه چوپتیا وه. بیا مې یو غږ واورېد:

_یاره حاجي ناټکه! لانت په شیطان! لمانځه ته یې پرې نه ښودم، په لسو رکاتونو کې مې خپله ناروغه اوښه سترګو ته ولاړه وه.

حاجي ناټک په خوابدي غږ وویل:

_ته د اوښې غم نیولای یې! خو زه خپلې شامتورې لورکۍ ته پکر وړی یم، غونډل چیچلې!

قدم شاه په خبره کې ور ولوېد:

_بغدادي پیر ته وواياست، د مارانو اوغونډلانو دم پرې وچ دی.

د میرګل له غوسې ډک غږ مې واورېد:

_حاجي ناټکه، درځه چې دا ټګ ووینو.

دپوزیو جاینماز مې سم کړ، قبلې ته ودرېدم. شېبه وروسته تیاره راباندې راغله. وپوهېدم چې درې تنه د سمڅې خولې ته را ورسېدل.

یودم مې ډېر خندی واورېد، یوه کوچیانې غږ وویل:

_پیر صېب خو له خپلې ک ... خبر نه دی، پرتوګ یې په چپه خوا اغوستی، نو ورک سېرلی به څنګه په خپلو پښو راولي!

زړه مې خولې ته راغی، رکوه ته ټیټ شوم. پایڅو ته مې وکتل، له نریو ، ببرو تارونو ډک درزونه نېغ ولاړ ول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شېبه وروسته مې سلام وګرځاوه، پرته له دې چې راغلو کسانو ته وګورم، په موسکاه مې وويل:

_ څوک به د خدای په عبادت کې دومره غرق وي چې خپلو جامو ته به يې پام نه وي، خو ميرګل به بيا په لمانځه کې د خپلې ناروغې اوښې فکرونه وهي.

کوچيانو ته مې وکتل، سترګې يې رډې راختلې وې. بله خبره مې وکړه:

_ پر چا باندې به بيا تر لمانځه، خپل نوی څادر ګران وي.

ماشوم په خوند وويل:

_ بابکه! زما خبره مو نه منله. وګوره! پيرګل ستاسو په نومونو پوهېږي. پټې ور مالومې دي.

ومې ويل:

_ راځئ. نږدې راشئ.

درې واړه مخامخ غلي راته کېناستل.

ومې ويل:

_ حاجي ناتکه! خوا مه بدوه، شامتوره لورکۍ به دې خدای جوړه کي.

دواړو يو بل ته وکتل، بېرته يې سرونه وځړېدل. يواځې ماشوم له ځلا ډکې نيغې سترګې راته نيولې وې.

ومې خندل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_سیرلی دې څنګه دی؟

ماشوم په خوند وویل:

_ښه دی، د پخوا غوندې ټوپونه وهي.

سترګې مې پټې کړې، یودم موسک شوم، ماشوم ته مې وکتل، ومې ویل:

_خو ستا سیرلي یوه زنګوله هم لرله.

د ماشوم د سترګو ځلا لا پسې ډېره شوه:

_هو، هغه زنګوله مې بابک له بازاره راته راوړې وه، له سیرلي سره یې اجب خوند کاوه. خو اوس ورکه ده.

ومې ویل:

_ورکه؟!

یودم مې وخندل:

_بغدادي پیر ته د ورکې خبره مه کوه!

سترګې مې پټې کړې، څو ځله په یوه او بله خوا وزنګېدم، ورو مې وویل:

_ړانده! ړانده، چېرې یې؟

غلی شوم، څېره مې داسې ونیوله لکه د کوم چا ځواب ته چې ماتله یم. یودم مې خپل تندی ګونځې کړ، ومې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_وه ړندکیه! دا وخت نو د غزني د زیارتونو دی، هله! د تور سېرلي زنګوله د سترګو په رپ کې را ورسوه!

کوچیانو ته مې وکتل، د ټولو سترګې رډې راختلې وې.

ماشوم په وېرېدلي غږ وویل:

_له چا سره دې خبرې کولې؟

ومې خندل:

_ړوند پیری و، د زیارتونو ډېر شوقي دی، ویل یې چې په غزني کې یم.

ټولو یو بل ته وکتل. تار مې کش کړ، کړنګ شو، د غار په تیاره برخه کې زنګوله را لوېدلې وه.

ومې خندل:

_اوس یې هم ناوخته کړ، خیر، د ړندکي یوه سترګه کار نه کوي، په دې غره او دومره ډبرو کې د وړې زنګولې پیدا کول سخته خبره ده.

د غار تیارې برخې ته ورغلم. لومړی مې خپل پرتوګ سم کړ، بیا مې زنګوله راپورته کړه، ببرته راغلم، د کوچیانو په مخونو کې ټکی وینه نه وه پاتې.

زنګوله مې وګړنجوله، ماشوم په بیړه راته وکتل، سترګې یې وځلېدې، زنګوله یې زما له ګوتو وایسته. په خوند یې وویل:

_دا یې چېرې پیدا کړه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ومې خندل:

_په هماغو تيږو کې چې سېرلی بند و.

ميرګل يودم چيغه کړه. وغړمبېد، له خولې يې لاړې باد شوې، ځان يې له ځمکې وويشت. حاجي ناټک يې پر پښو ور پرېووت، ما يې لاسونه کلک ونيول.

حاجي ناټک وويل:

_پېريان لري، يو ځل يې د ملا په وعظ کې را پرې ايست، بيا په اتڼ کې مستي واخيست، رمباړې يې کړې.

ميرګل يوه شېبه پورته پورته غورځېده، بيا کرار پرېووت.

ببرته خپل ځای ته راغلم. ور ومې کتل، حاجي ناټک په خپل نوي ټادر د ميرګل له خولې را وتلي ځګونه پاکول.

وخت ووت، ميرګل کېناست، خو لا يې هم خړو خاورو ته وچې سترګې نيولې وې. يودم را وښويېد، زما پر پښو يې خپلې تودې شونډې کېښودې. د زړه له اخلاصه يې وژړل.

حاجي ناټک تر مټ ونيو، خو ما اشاره ورته وکړه چې په خپل حال يې پرېږده. مېرګل ژړل...پښې مې د هغه په اوښکواو لاړو لندې شوې. وروسته يې په ژړا کې وويل:

_اه بغدادي پيره! قربان دې شم! خاوري ميرګل وبخښه.

ومې خندل، په ولېو کې مې څو ځله وټپاوه. ومې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_بخښلی مې يې.

خو ميرګل زما له پښو نه پورته کېده.

ومې ويل:

_پورته شه، ومې بخښلی.

ميرګل لا هماغسې زماپر پښو خپل مخ ايښی و. وخت ووت، ژړا يې په سلګيو بدله شوه. بيا يې په غريو کې وويل:

_خدای دې مې ګونګی کړي، ستا مبارکه مې په بد نوم ياده کړه.

تر وليو مې ونيو، په زور مې کېناوه. ومې ويل:

_ته نه يې ملامت، حالات خراب دي، اوس هر څوک د بزرګي داوا کوي.
حاجي ناټک ته مې وويل چې په غاړه کې پروت ول ول پټکی يې ور وتړي. دوی يوه شېبه ناست ول، بيا يې اجازه وغوښته، د غار تر خولې پورې يې مخونه، نه را نه اړول. پر شا تلل.

په ميرګل پسې مې ناره ونيوله:

_اوښه به دې خدای جوړه کړي.

يوه شېبه کېناستم، بيا لاندې کښته شوم، قدم شاه خندل.

په رېنواوبو کې مې پښې ننه ايستې، لاس مې پرې تېر کړ، د ميرګل وچې شوې لاړې سرېښناکې وې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قدم شاه له جذبې ډک غبږ مې واورېد:

_اوس دې نو بازار تود بوله.

ور ومې کتل، وړې سترګې يې ځلېدلې.

تر څنګ مې کېناست، ناڅاپه يې اوبو ته خپلې غبرګې پښې ور واچولې، اوبه د چینې ژۍ ته را وختې. په بېړه ودرېدم.

قدم شاه وخندل:

_مبارکه خو دې لنده نه شوه؟!

یودم يې په غبږ کې بدلون راغی:

_خو وروستۍ خبره دې اټکلي وه. اوښه به څنګه جوړه شي؟!

ومې خندل:

_کله کله اټکلي خبره هم سمه راوځي.

سم مې ويل، بل سهار وخته يوه ډډ غبږ له خوبه را وېښ کړم. ور مېږ مې کوږ کړ، د قدم شاه تشه برستنه پرته وه. د باندې ووتم، میرګل او يو چاغ سپین پسه له چینې سره ولاړ ول. ورغلم، کوچی مې پر لاسونو را پرېووت. بيا يې سر پورته کړ، سترګې يې له اوښکو ډکې وې، په خوند يې وويل:

_يا بغدادي پیره! دوا (دعا) دې کار وکه، اوښې له څلورو ورځو وروسته ځوځ وخوړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قدم شاه غږ مې واورېد:

_د بغدادي پیر دعا بېرته نه راګرځي!

شاته مې وکتل، د قدم شاه غېږ له وچو لرګیو ډکه وه.

کوچي یودم چیغه کړه!

_خاورې میرګله، خدای دي مرګ در کي، چې ته یې، پیر صاییان به څنګه لرګي راوړي.

ورغی، له قدم شاه یې په زوره لرګي ور واخیستل، پورته وخوت، خو په بېړه یې مخې ته ودرېدم. پوهېدم چې دا کوچی زما توشکې ته نږدې له پرتې خلاصې کتابچې او انګرېزي یادښتونو څه نه شي بود کولای، خو په خپله د قلم او کتابچې لیدل، د بغدادي پیر رنګ بدولای شوای.

قدم شاه ته مې اشاره وکړه، خو کوچي قسمونه خوړل، ویل یې چې لرګي به د غار خولې ته رسوي.

اخیر مې مجبوره کړ، دواړه بېرته چینې ته را وګرځېدو. پسه ته مې وکتل، ډېر وخت مو داسې چاغ ورنونه نه وو خوړلې.

د میرګل غږ مې واورېد:

_پسه چېرته ودروم؟

ومې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_لږ هاخوا یې حلال که.

ټیټې غونډۍ ته وختم، هوا ښکلې وه، نري باد د ونو پر پاڼو لاس تېراوه. کله کله به د یوه مرغه ناره راغله.

بېرته لاندې کښته شوم، پسه له پوسته شوی و، پر ګېډې یې د وازګو نرۍ پرده پرته وه.

دوه ورنونه بس ول، خو میرګل نه منله، ویل یې چې سلامت پسه یې نذر منلی و. په سخته مې قانع کړ، ور یاده مې کړه چې موږ دوه نفرو یو، ګرمې ده، نوره غوښه خرابېږي.

کوچې زړه نازړه پاتې غوښه په څادر کې وتړله. دتګ په وخت یې وویل چې سات وروسته به حاجي ناټک، د هغه لور او څو نور سپین ږیري راورسېږي.

پورته وختم، د غره د خزندو په اړه مو لا په پېښور کې فکر کړی و. د دواوو له کڅوړې مې یو بوتل را وایست. کوچینی جام مې له اوبو ډک کړ، درې سرپوښه دوا مې پکې واچوله.

د باندې ووتم، قدم شاه د پسه سلامت ورون اور ته نیولی و.

سات وروسته ډله کوچیان راغلل، یوه ځوان یوه وړه نجلۍ په شاه کړې وه، د نجلۍ له درده ډکو چیغو د دستګا کراماتو ته پرې نه ښودم.

ټول پورته را وختل. وار نه کېده، ښی لاس مې د مچولو له پاره تر ډېره پورته نیولی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا مې نجلۍ ته وکتل، په څپولې وېښتو کې یې وچ واښه بند ول. غټې تورې سترګې یې له اوښکو ډکې وې. کله کله به یې له درده چیغه کړه.

حاجي ناټک وویل:

_قربان دې شم، زامت مو نه درکاوه، خو شامتوره....

په خبره کې یې ور ولوېدم. په خندا مې وویل:

_غم مه کوه! خدای ته یې وسپاره، بغدادي پیر ته یې وسپاره.

حاجي ناټک د نجلۍ خیرن لستوڼی ور پورته کړ. د شامتورې مټ تک شین و. د نجلۍ پر تندي مې لاس کېښود، سره تبه یې وه. جام مې را واخیست. ومې ویل:

_میرګل خبر کړم چې شامتوره دلته راولئ، سخته وه، وخت لنډ و، خو بیا مې هم ړندکی پېری کوه قاف ته ولېږه. ایله یې لږ مخکې د شفا دا اوبه را ورسولې.

جام مې د نجلۍ وچو شونډو ته ور نږدې کړ، یو غوړپ اوبه یې تېرې کړې. کوچیانو ته مې وکتل، ټولو وچې سترګې راته نیولې وې.

نجلۍ مې پر پوزۍ پرې ایسته، دا دوا له برېتانیې راغلې وه، اصله وه، پوهېدم چې تاثیر کوي، خو وخت یې غوښت.

ټول غلي ول، یواځې نجلۍ له درده ډکې نارې وهلې....

حاجي ناټک را وښویېد. مخې ته یې یوه غوټه راته کېښوده، په خواره خوله یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_قربان دې شم، پوهېږم چې ته د هېڅ شي کمی نه لرې، څه چې وغواړې، د سترګو په رپ کې درته را رسېږي. خو لږ ګوستاخي مې وکړه. خالي لاس راتګ ښه نه راته ښکارېده. جنغوزې مې درته راوړې.

حاجي ناټک بېرته دوه ګامه شاته وښوييد.

يوه کوچې ته مې پام شو، پر خړو خاورو هوار پوزې ته يې کتل.

ومې ويل:

_حاجي ناټکه! کور دې ودان چې د خدای دوستانو ته په درنه سترګه ګورې. ته سم وايې! ماته هېڅ هم کم نه دي، دا تېر ماخستن لا کړپا له خوبه را ويښ کړم، ړندکی و، په سمڅه کې يې غالی هواروله. ور هاخوا د سرو زرو په لوښو کې رنګارنګ تازه مېوې ايښې وې.

ړندکي راته وويل چې قربان دې شم، د دنيا ټول خوندونه دې په واک کې دي، خو ته وچې شونډې په خړو خاورو کې پروت يې، نه مې لورېږي! خير دی، دا غالی او لږه مېوه ومنه!

خو ما سپک کړ، ورته ومې ويل چې نه ، نه ، نه! زه خو دې نن نه يم پېژندلای، کلونه کلونه مې مريد يې. په دې نه پوهېږې چې بغدادي پير په دنيايي لهو لهب پسې نه ګرځي! هله! دا دنيايي مرداريانې دې در ټولې که!

غلی شوم. کوچيانو وچې سترګې راته نيولې وې.

سر مې څو ځله وخوځاوه، ومې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_هی هی! ځواني وه، نه پوهېدم، په بغداد کې مې د سرو زرو کور درلود. په حساب سل مزدوران راته ګرځېدل. باغ، ځلوېښت ښکلې مينځي، تر حده وتلې ځمکې، سره او سپين...د هيڅ شي کمی نه و ، ټوله ورځ به مې په ښکار او مزو تېروله، خو يوه شپه مې خپل نيکه شېخ نوراني اغا په خوب وليد. د سمندر د اوبو پر سر ولاړ و، تکه سپينه رڼا ترې بادېدله، ډله سمندري ښاپېرۍ يې د حجاب په ثوابونو پوهولې. ورغلم، خو نيکه مخ رانه واړاوه. هماغه خواته يې ودرېدم، بيا يې هم راته ونه کتل. ورته ومې ويل چې زه يم، ستا لمسی. خو نيکه په خپلو مبارکو لاسونو پورې وهلم. تر لمنې مې ونيو، لاس مې اور واخيست.

ومې ژړل... نيکه په خشکه راته وويل چې د پيرانو رنګ دې بد کړ، د

دنيا لهو و لهب د خدای له عبادته ايستلی يې....

را ويښ شوم، لستوڼی مې سوځېدلی و. بس! په هماغه سهار مې خپل د سرو زرو کور، باغ، ځمکې... هر څه پر غريبانو ووېشل....
غلی شوم، کوچيان سونګېدل، پزې يې پورته کشولې....

ومې ويل:

د دنيا لهو و لهب مې پرېښودل. اوس دنيا (ثروت) د مردارو اوبو غوندې راته اېسي. پايځې ترې ټولوم. که نه د قارون د ورکې شوې خزانې ځای هم را مالوم دی، خو نه ارزي! کوم خوند چې په عبادت کې دی، بل څه يې نه لري....

غلی شوم، کوچيانو اوښکې تويولې.

ښه شېبه ووته، د حاجي ناټک غريو نيولی غږ مې واورېد:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_بازه! د بغدادي پير مبارکې خبرې دې واورېدې؟! تاته وايي!

يو له عمره پوخ سړی وسونګېد. په ژړا کې يې وويل:

_توبه مې ده.

ومې ويل:

_باز څه کړي؟!

حاجي ناڅک پر خپله پزه د څادر پيڅکه تېره کړه!

_پيرګله! قربان دې شم. باز جايي (کليوال) دی، څو ورځې مخکې يې د تناره د جوړولو له پاره پخه خاوره وړه، د سرې غونډۍ خاوره کلکه ده، له کولنګ سره يوه ژېړه روپۍ را تښېدلې وه. باز وايي چې د زرو ده. نن هماغه ځای ته بيا ور روان و. خو کولنګ مې په کېږدۍ کې ترې کېښود، ورته ومې ويل چې راځه! نوی پير پيدا شوی، پټې ور مالومې دې.

حاجي ناڅک غلی شو، باز ته يې وکتل، ويې ويل:

_هله! پيرګل ته هغه روپۍ ورښکاره که.

باز د خپلې زړې، خيرنې، شکېدلې سدرۍ په جېب کې ګوتې ننه ايستې، يوه ځلانده ژېړه سيکه يې راته ونيوله.

په زړه کې مې خوشالي منډه واخيسته، خو ځان مې کابو کړ، د سرو زرو سيکې ته مې په ځير ځير وکتل، يودم مې ټنډه تروه کړه، ومې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_خپل لمونځونه مه خرابوی، ورته وګورئ! د مسو په دې روپۍ د لوڅ لېږ سړی شکل کېندل شوی دی. بوت دی. ګناه لري.

سيکه مې د غار خولې ته ور وغورځوله. زړه مې ولړزېد، سيکه هماغسې په رغړېدو_ رغړېدو له غاره ووته.

سترګې مې پټې کړې، ومې ويل:

_بازه! ځان مه سترې کوه! همدا ګړۍ په هغه ځای کې ولاړ يم چې تا دا روپۍ پيدا کړې وه، اه! کاشکې د بغدادي پيرکرامات در مالوم وای، تر ځمکې يو ګز لاندې خاورې هم وينم. له غټ، تور مار پرته هېڅ هم نه شته.

د باز غږ مې واورېد:

_قربان دې شم! خو دا لومړۍ ځل نه دی. يو ځل پخوا مې هم....

غلی شو، خبره يې بشپړه نه کړه.

ومې خندل:

_پوهېږم چې څه دې پيدا کړي ول، خو زه درته ووايم که نه، ته يې په خپله وايې؟!

باز په خواره خوله وويل:

_د ډبرې کوچيني بوتان! يو نه و، دوه نه ول. سمه لويه سمڅه ترې ډکه وه. له ماتېدو وتلي ول، د سمڅې خوله مې بېرته پټه کړه.

ومې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_پوهېدم چې څه وایې، خو د شیطان له ځالو لیرې ګرځئ! پوهېږې! په هماغه ځای کې یو وخت پېریانو ژوند کاوه. کاپړ ول، بتانو ته به یې سجدې لګولې.! کاپړ پېریان له زړونو ډېر سخت دي، ځان او اولادونه دې ترې ساته.

باز په وارخطایي وویل:

_توبه مې ده! خو هغه ژېړه روپۍ به څنګه شي. هغه خو مې هم له.

په خبره کې ور ولوېدم:

_غم مه کوه، ړندکي پیري ته به ووایم، روپۍ به بېرته په هماغه ځای کې کېږدي چې تا ترې را اخیستې وه.

د باز رنګ بېرته خپل ځای ته راغی.

ناڅاپه له لاوډ سپیکره د قدم شاه ټوخی را ووت. لینګې مې ولړزېدل. اه! نو دومره لویه غلطي. د دستګاه سویچ مې څنګه هېرېده!

یودم مې تندی تریو کړ، په زوره مې وویل:

_مه کوئ! دا ځای د ساعتیري نه دی، له کتابونو لیرې ګرځئ!

لاس مې ور وغځاوه، د کتابونو د ټولولو پر وخت مې د دستګاه سویچ وواهه. کوچیانو ته مې وکتل، رډې سترګې یې راته نیولې وې...ومې خندل:

_ها! د کوچنیانو له شوخی مو دې خدای وساتي،. نه کراریږي.

کوچیانو یو بل ته وکتل. حاجي ناټک وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_قربان دې شم، دلته خو يواځې شامتوره پرته ده، هغه هم....

په خبره کې يې ورو لوېدم:

_مه پسې ګرځۍ! پټې بلاوې دې خدای پټې لري.

د کوچيانو سترګې رډې راختلې وې.

ومې خندل:

_بغدادي پير خو يواځې په انسانانو کې مريدان نه لري، ګڼ پيرېان هم پرې را ټول دي، همدا اوس د لته دوه کوچيني پېريان له خپلې ناروغې انا سره راغلي. ښه ده چې نه يې وينۍ!

خړو خاورو ته مې وکتل، ومې ويل:

_ادې! ما خو درته وېل چې د بغدادي پير دم بې تاثيره نه دی. اوس دې رنګ تازه راته ښکاري.

د سترګو له کونجه مې کوچيانو ته وکتل، وار خطا ول.

ومې ويل:

_همدلته يوه ناروغه زړه پيری پرته ده.

ګرررر شو، له حاجي ناټکه پرته ټولو کوچيانو د سمڅې خولې ته منډه واخيسته.

ومې خندل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_راځۍ! راځۍ! زړونه مو غټ ونیسۍ! مه وېرېږۍ! پېریان کار نه دربانديې لري.

یو، یو ببېرته راغلل، خو دا ځل لیرې کېناستل. ټولو هغو خړو خاورو ته کتل، چې خیالي پېری ورباندې پرته وه.

د حاجي ناټک غږ مې واورېد:

_قربان دې شم. ګوستاخي کېږي! خو ټوخی د غټ سړي و.

ومې خندل:

_پېریان ډېر غږ لري، دا خو یې لا یو ماشوم وټوخېد، که غټ پیری ټوخېدلی وای، زړه دې له ببخه را ووت.

غلی شوم، ومې ویل:

_دا ناروغه، زړه پیری درته راوغږوم؟!

له حاجي ناټکه پرته ټولو چیغې کړې!

_نه! خدای ته وګوره! زړونه به مو وچوي.

د بنې لاس خلاصې ګوتې مې تر خاورو یوه لوېشت پورته ونیولې. یوه شېبه غلی وم، بیا مې یودم وخندل:

_ادې! اوس بنه یې! تندی دې سوړ دی. تبه دې پرې شوې ده.

یوه شېبه غلی وم. بیا مې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_هو ادې! سم وايې! ورځئ! خو هېر دې نه شي، تاویذ ته به اوه سپينې جامې ور اغوندې.

د غار خولې ته مې وکتل، ناره مې کړه!

_وه ماشومانو، راشئ! انا مو تر لاس ونیسئ چې ونه لوېږې.

په لاره کې ناست کوچيان د غار دېوال ته ور وښویېدل.

شامتورې ته مې وکتل، دوا کار کړی و، سترګې یې پټې وې، سو که سوکه، منظمه ساه یې اخيسته.

د حاجي ناټک را پام شو، نجلۍ ته يې وکتل، خړې شونډې یې خندنۍ شوې. په خوند يې وويل:

_قربان دې شم! پوهېدم چې دم او دوا (دعا) دې بې څه نه ده.

نورو کوچیانو ته مې وکتل، لا هم د غار له دېوال سره ناست ول.

ومې ويل:

_مه وېرېږئ! پېریان ووتل.

ټول تر شامتورې را وګرځېدل. یوه شېبه یې پرتې نجلۍ ته وکتل، بیا یودم زما پر لاسونو را پرېوتل، وار نه کېده، هر یوه هڅه کوله چې زما تر لاسونو خپلې شونډې را ورسوي.

د حاجي ناټک وارخطا غږ مې واورېد:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_شامتوره مو ژوبله کړه.

ور ومې کتل، زما پر لاسونو د یوه پراته بوډا لوڅه سپېره پښه د نجلۍ پر ټټر پرته وه. ټول مې شاته کړل. شامتورې ته مې وکتل، په رڼو سترګو کې یې وېره پرته وه. نجلۍ مې ورو را پورته کړه. ومې ویل:

_څنګه یې لورې!

نجلۍ په حیرانۍ راته کتل.

حاجي ناټک په خوند وویل:

_ښه ده، ورته وګورئ! دردونه یې غلي شوي دي، چیغې نه وهي.

کوچیان بیا زما د لاسونو د ښکلولو له پاره را مخکې شول، خو زما تریو تندي بېرته پر خپلو ځایونو کېنول.

نجلۍ په مړاوي غږ وویل:

_بابکه! وږې یم، کورتو ته مې زړه کېږي.

حاجي ناټک خپله لور په غېږ کې ونیوله. په خوند یې وویل:

_چې ته خدای را ښه کړې، د کورتو غم مه کوه، پیرګل ته کورت څه دي!

ماته یې وکتل، په سترګو کې یې خوشالي پرته وه. په خواره خوله یې وویل:

_قربان دې شم. شامتورې دا دوې ورځې خدایکه په هېڅ شي څکه کړې وي. اوس یې کورتو ته زړه شوی، ږندکي پیري ته به نه کې ور نارې؟!

(c) ketabton.com: The Digital Library

اه! کورت! همدا ګړۍ مې يو کورت په زر روپۍ هم اخيست، خو دا سپېره غر او کورت! ډېر سره ليرې ول.

د شامتورې پر سر مې لاس تېر کړ، ومې ويل:

_لورې! ته ناروغه يې، کورت تاوان درته لري. اوس به غوښه درته را وغواړم، زما خدمتګار سلامت ورون پوخ کړی دی.

د نجلۍ تندي نرۍ ګونځې پيدا کړې:

_نه، غوښه مې بده ايسي.

حاجي ناټک په غوسه وويل:

_ګوستاخي مه کوه، همدې پيرګل له مرګه راوګرځولې... هله! ژر يې لاس ور مچو که.

ومې خندل:

_خير دی! ماشومان دي. تر اوسه لا په مقدساتو نه پوهيږي.

کوچيانو ته مې وکتل، پوهېدم چې د (مقدساتو) له ټکي يې مانا نه ده اخيستې، خو يو يو لغات ښه و، پوه مالومېدم.

د اوبو پتک مې وغوښت، يوه کوچي له ملا را خلاص کړ، د جام پاتې اوبه مې پکې واچولې، حاجي ناټک ته مې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_دا شفا بخشه اوبه اسانه نه دي پیدا شوې، له کوه قافه راغلې، نجلۍ ته یې درې وخته ورکوه، سهار، غرمه، بېګا.

د حاجي ناټک سترګې له اوښکو ډکې شوې، دواړه لاسونه یې راوغځول، پټک یې څو ځله ښکل کړ، په ډېر احتیاط یې په څادر کې وتاړه.

یوه ځوان وویل:

_یا پیره! تر تا لوګی شم، مورکۍ مې څه نه ویني! را یې ولم؟!

نور کوچیان هم په خبرو راغلل، د یوه مېړو شیدې نه کولې، د بل پرله پسې لوڼې زېږېدلې، د بل اولاد نه کېده، د یوه پر رمه لېوه اموخته و....بس! ټولو مرسته غوښته.

سر مې ورته وخوځاوه، ټول خوشاله د باندې ووتل.

د سمڅې په خوله کې ودرېدم، کوچیان تر چینې تېر ول، شامتوره په خپلو پښو تله....

ځمکې ته مې وکتل، زړه مې خولې ته راغی، د زرو سیکه نه وه. قدم شاه مې را وغوښت، تیږې مو واړولې، سیکه پیدا نه شوه.

قدم شاه مې لاندې ولېږه، ښه شېبه وروسته بېرته راغی، په لاس کې نیولې ژیړې سیکې ته یې کتل.

ویې ویل:

_سوچه سره زر دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سيکه مې راواخيسته، بلې خواته يې د پخواني يونان په سبک جوړه شوې ودانۍ کېندل شوې وه.

ومې ويل:

_مجبور يو. باز به يو ځل بيا را غواړو!

قدم شاه په حيرانۍ راته کتل...

ومې ويل:

_باز ويل چې له بوتانو ډکه سمڅه يې موندلې ده. پوهېږې! پلار مې د لندن په ملي موزيم کې کار کاوه، هغه وخت ماشوم وم، کله کله به يې موزيم ته ورسره بيولم، د نايابه او تاريخي اثارو په اړه به يې اوږدې خبرې راته کولې...په مکتب او پوهنتون کې مې هم تر ټولو ډېرې نومرې په تاريخ کې وړې. دا ډول ځايونه بې څه نه دي.

قدم شاه وټوخل.

يودم مې وويل:

_وه احمقه! له لاوډ سپيکره ليرې کېنه، يوه ټوخې دې نړدې غرق کړی وم.

غرمه مو په دوو نفرو د پسه سلامت ورون وخوړ. ماسپښين د نږدې غره سر ته وختو. شاوخوا مې وکتل، په شنو ونو کې سره غونډۍ نه ښکارېده.

پر يوې ړنګې شوې وچې ونې کېناستو، قدم شا ته مې وکتل، ومې ويل:

_سبا ته به ډېر مېلمانه ولرو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قدم شاه په حيرانئ راته کتل.

ومې خندل:

_کوچيان دي، د چا مور په سترګو سم نه ويني، د بل مېړې شيدې نه کوي، د يوه په رمه لېوه اموخته دی....

قدم شاه وويل:

_نو څه ځواب ورته لرې؟!

ومې ويل:

_اسانه ده، بس! د خپلو خبرو په پای کې به يو د (خو) ټکی ور اضافه کم.

سهار د کوچيانو سلامت کاروان راغی، چينې ته نږدې درې اوښې، څلور آسان، اته خرې او دوه کچرې ودرېدې، د لاوډ سپيکر کراماتو ته ضرورت نه و. پوهېدم چې نارينه وو به په کيږديو کې د بغدادي پير کرامات ياد کړي وي.

واړه، زاړه، ښځې او نارينه له قدم شاه سره پورته را وختل. تر نيم ساعت ډېر وخت يواځې زما د لاسونو په ښکلولو تېر شو.

ټول کېناستل، خرې، پړې له چاودو ډکې څېرې يې درلودې، د هر يوه د جامو اصلي رنګونه ډېر وخت او ډېرو اوبو وړې ول. په څېرو کې يې وېره ښکارېدله.

د خپلو کراماتو په اړه مې اوږدې خبرې وکړې، ومې ويل چې په حبشه کې مې د مور زادې ړوند سترګې بېنا کړې، په بخارا کې مې يو ګونګی په خبرو را ووست. په کوه قاف کې مې په پښو شل پيری په پښو ودراوه...

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوچیانو توبې ایستې....

اوږدې خبرې مې وکړې، یوائې له خپلو کراماتو غږېدم، خو د خبرو په پای کې مې د (خو) ټکی را وایست. ومې ویل چې زما دم او تاویذ په هغو کسانو تاثیر نه کوي چې بې ایمانه وي....

لومړئ مې یوه زړه ښځه را وغوښته، ښځې په خواره خوله وویل چې سترګې یې سم کار نه کوي، هر څه تک تور ورته ښکاري.

د هغې پر سترګو مې ګوتې کېښودې. شونډې مې وخوځېدې، چوف مې کړل.

ښځې سترګې خلاصه کړې، د غار خولې ته یې وکتل، یودم یې په خوشالۍ وویل:

_سترګې مې سمې شوې، باور وکئ! د غار په خوله کې مې یو کربوړی ولید، منډه یې واخیسته.

په زړه کې را تېره شوه:

_هوښیاره یې، په دې خلکو کې به یوه بې ایمانه ښځه څنګه ژوند کوي!

ښځې یوه ماشوم ته لاس ورکړ، په شکرونو _شکرونو له غاره ووته.

بیا یې یو اویا- اتیا کلن مور زاده شل بوډا په څادر کې را ته راووړ. له دم نه وروسته یې ناره کړه، ویې ویل چې پښې یې ژوندۍ شوې.

بوډا د ولاړېدو هڅه وکړه، خو بېرته ولوېد، رنګ یې د بې ایمانۍ د ټاپې له وېرې تک سپین واوښت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ومې خندل:

_دومره ژر هم نه، بس، يو څو ځاښتونه درته ليکم، شپږ مياشتې وروسته به په خپلو پښو گرځې.

خو پوهېدم چې تر شپږو مياشتو ډېر ژوند نه شي کولای. بوډا يې بېرته په څادر کې لاندې چينې ته يووړ.

د عادي ناروغيو علاج اسانه و. سردردي، تبې، جلدي ناروغيو... ته مې مختلفې دواوې درلودې...

شپېه وروسته يواځې هغه نارينه پاتې ول چې خپل مشکلات يې د نورو تر مخې نه شوای ويلی. ټول مې د باندې وايستل، بيا مې يو- يو را وغوښت. لومړي کوچي اولاد غوښت. اول مې په خبرو را ووست، بيا مې دم پرې چوف کړ، ورته ومې ويل چې په غېږ کې دي يو گلالی ماشوم وينم، توريې غټې سترگې لري، له خندا شين دی....

د کوچي رنگ تازه شو، خو دوهمې خبرې مې د هغه په خړو شونډو غزېدلې موسکا بېرته سره ور ټوله کړه. (خو) مې پکې را وايسته، ومې ويل:

_خو يو شرط لري، په رڼا ورځ به په کېږدۍ کې له خپلې ښځې سره پرېوځې.

کوچۍ ولاړ شو، ټنده يې تروه وه، پوهېدم چې له ذهني کشمکش سره مخامخ دی، له يواځينی يوې کېږدۍ څخه د پلار، مور، وروڼو، خويندو، ورېرو... ايستل او بيا په رڼا ورځ له خپلې ښځې سره پرېوتل ؟! بنده يې بوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا د اتو لونیو پلار راته کېناست. یودم یې وژړل، بس! له بغدادي پېره یې یو زوی غوښت. لنډه مې ور یاده کړه چې یو نه، غبرگ زامن یې په نصیب کې دي، خو دوه کاله وروسته.

چا سپینوله؟! ما په دې غره کې دومره ډېر وخت نه تېراوه.

کوچي شکرونه ایستل....

بل کوچي ته وار ورغی، په رمه یې لېوه اموخته و. لنډ مې وپوهاوه چې ږندکی پیری به لېوه پوه کړي، خو دی دې هم یو غټ، خدړ سپی وساتي.

بل کوچي ته خوب نه ورته، له چوف وروسته مې ورته وویل چې پوره درې شواروزه به خپلې سترگې له ترلو پرته پټې نیسي.

بیا یو هډور خیرن ځوان راته کېناست، تر ډېره یې خبرې نه کولې، یواځې ځمکې ته یې کتل. مجبور مې کړ، نوم یې عطا گل و، په شرمېدلي غږ یې راته وویل چې پر یوې جایي (کلیوالي) نجلۍ مین دی.

په خندا مې ورته وویل چې یاري په پټه نه کېږي! د بغدادي پیر کرامات به هله در ورسېږي چې نجلۍ ته سپینه خبره وکړې، بس! نجلۍ به له تا پرته بل نارینه ورور وگڼي.

نور کسان راغلل، هر یوه ته به مې سل په سلو کې ډاډ ور کاوه، خو یو داسې شرط به مې هم ورسره تاړه چې پوره کول یې له وسه وتلي خبره وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو په دې کې مې ځینې ساده شرطونه هم یاد کړل. د کلي له ګودره د اوبو ښبل، په کلیوال ملا پسې درې ورځې پنځه وخته لمونځ، د کلي د خان یا ملک له کوره د تود پاستي راوړل....

په هر شرط کې مې ځکه کلی یاداوه چې دا کوچیان به کلیو ته تلل او هلته به یې ضرور د بغدادي پیر کرامات یادول.

دمونه او کرامات تر مازدیګره تاوده ول. کله چې کوچیان لاړل، نو د چینې تر څنګ د شکرانې درې سپرلي، اته تکي تورې چرګې، په دسمال کې تړلې هګۍ او یو پسه پاتې شول.

بس! قدم شاه ته خدای ورکړه، بېګاه ته یې دوې چاغې چرګې اور ته ونیولې، سهار یې په یواځې ځان پنځه هګۍ وخوړې.

اته بجې د باندې ووتم، د پسه یواځې یوه پښه پرته وه. سپرلي نه ښکارېدل.

قدم شاه ته مې ور غبر کړ، دواړه په بېړه لاندې کښته شوو، د وینو تر څنګ مو د لېوانو پلونه ولیدل. شاوخوا مې وکتل، هېڅوک نه و.

لومړی مو ورون لیرې یوړ، بیا په ورکو سپرلیو پسې وګرځېدو، یو سپرلی مو له ټیټې ونې را کوز کړ، د پاتې دوو درک نه مالومېده.

درې ورځې تېرې شوې، نه مو ځایي (کلیوال) ولید او نه هم کوچی. په درېیمه ورځ یو له عمره پوخ کوچی له ګوډ اوښ سره راغی، له تاویذ او د اوښ د پښې له تړلو وروسته مې ورته وویل چې په درېیو ورځو کې مې یو کوچی هم ونه لید.

_کوچي لنډه را یاده کړه چې د عطاګل په پاتیا (فاتحې) ناست وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ومې ویل:

_ولې، هغه خو روغ جوړ تکړه ځوان و؟!

کوچي سوړ اسویلی وایست:

_نه پوهېږم! عطا ګل شرمناک او په سد سړی و، خو خلک وايي چې په ګودر کې يې يوې ځايي نجلۍ ته وار له واره د مينې خبره کړې وه، بس! نجلۍ کور ته منډه اخيستې وه، ورونه يې خبر کړي ول. عطا ګل يې په بېلچو مړ کړ.

د کوچي له تګ وروسته قدم شاه پر اوږه لاس را کېښود، په ملنډو يې وويل:

_دې ته وايي د بغدادي پير کرامات!

سوزان د تليفون پر زنګ جټکه وخوړه، کېناسته، مور يې په وچه کې ولاړه وه. له ليرې يې لاسونه ورته خوځول. سوزان پاروګان ووهل، شېبه وروسته ساحل ته ورسېده. د پلار خوشاله غږ يې واورېد:

_د نيکه يادښتونو ډېره مصروفه کړې يې، ويې ولوله، خوند ترې واخله ، باوري يم، پر غور نيکه به دې افتخار وکړې، افتخار.

ټوله کورنۍ پر هوار شوي فرش کېناسته. کباب خوندور و. پاتې ورځ په چکر تېره شوه. مازديګر يې سره راټوله خيمه، کيشتۍ، فرش... د موټر پر سر وتړل، شپه يې د يوه شنه غره په لمنه کې يوه لوی مېلمستون ته وروړه.

مېلمستون له توريستانو ډک وو، چا سندرې ويلې، چا نڅا کوله، ځينو ژېړو قوي ګروپانو ته واليبال کاوه....

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوزان کانتین ته ودرېده، برګر، انرژي او یو بوتل اوبه یې واخیستل، لیرې لاړه، په ګوښه ځای کې پر اوږده څوکۍ کېناسته، کتابچه یې را واخیسته، په پورته ولاړ ګروپ کې دومره زور و چې د خپل غور نیکه خط په اسانۍ ولولي.

ډېوېډ جونز څو میاشتې وروسته تاریخ لیکلی و:

_خبره د ملک ځوندي د مېلمنو تر کوټې را ورسېده. په ټول کلي کې تر دې بله ښکلې او سوتره کوټه نه شته. دا اوږده کوټه د څهار تراشو له لرګي جوړې وړې کړکۍ لري، پر توشکو پاسته لیمڅي پراته دي. غولی لیکي لیکي ګېلمانو نیولی دی...خو دې کوټې ته راتګ خپله کیسه لري.

غره ته د کوچیانو نور قومونه هم را مات شول، بس! خوله به مې له ډېرو چوف کولو ستړې شوه، خو تر دې دمه مې لا د امان الله خان پر پاچاهي کار نه درلود. ماته په ځایي خلکو کې د مریدانو پیدا کول هم مهم ول.

کله کله به یو کلیوال هم راغی، له دوی سره مې ډېره خواري ایسته، د کراماتو وار نه کېده، خو دا عادي کلیوال وو، خبرو یې پر نورو دومره تاثیر نه درلود. فکر مې وکړ، که مې د خان، ملک او قومي مشر باور خپل کړی وای، نو اولس خپله را نږدې کېده.

ځینې کلیوال مې راوغږول، څلورو کسانو پر پراخه سیمه باداري چلوله. خو دا مغروره او بانفوذه کسان باید تر بغدادي پیره په خپلو پښو راغلي وای.

لومړی مې د حاجي پاینده خان په باره کې ځینې کسان وغږول، پاینده خان زړور سړی و، دوه ویشت لوی او واړه کلي یې تر امر لاندې ول. له ځنغوزیو ډک غرونه یې درلودل....

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کلیوالو په خبرو کې مې د دې سړي کمزوری ټکی ونه موند، خو اخیر د یوه لېونحاله کلیوال له خولې روغه خبره را ووته. اویا کلن پاینده خان یواځې یوه میاشت مخکې څلورمه ښځه کړې وه، خو اوس په مهمانخانه کې وېدېده.

اویا کلن بوډا، څلور ښځې!

کورته به نو ولې ورته!

له کلیواله مې وپوښتل:

_دا سړی خط لوستی شي؟!

ویې ویل:

_نه پوهېږم، خو یو ځل یې په یوه ختم کې سیپاره مخ ته نیولې وه.

کوچینی کاغذ مې را واخیست، یواځې یوه جمله مې ولیکله:

_یو ځل بغدادي پیر ته راشه، پاتې عمر د کور په کوټو کې تېر که.

کلیوال ته مې دوې خبرې وکړې:

لومړی ! دا کاغذ به سیده تر حاجي پاینده خانه ور رسوې.

دوهم! کومې خبرې چې دې د پاینده خان په اړه ماته وکړې، پاینده خان به بوی هم نه ترې وړي، که نه ړنده کې پیری در لېږم، له اولادونو سره به دې شنه لمبه کړي.

د غار تیارې برخې ته لاړم، د جنسي قوې د ډېرېدو دوې غټې ګولۍ مې وټکولې. سپین پوډر ترې جوړ شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دوهمه ورځ له چینې سره درې آسونه ودرېدل. دوه ټوپکوال لاندې پر تیږو کېناستل، درېیم، پورته را وخوت.

د ډنګر بوډا خرېیلې ږیره رسېدلې وه، تک سپین، خیرن، ډبل برېتونه یې پر شونډو پراته ول. یوه لویشت کم سوری ټټر یې د توپانچې د مرمیو په پلن کاش کې پټ و.

ومې خندل:

_حاجي پاینده خانه! ایله په ایله چې د غریبانو پوښتنې ته راغلې.

سړي په حیرانۍ وویل:

_له کومه پوه شوې چې زه حاجي پاینده خان یم؟!

راغی، زما پرلاسونو یې شونډې کېښودې!

ومې خندل:

_د چا چې پېریان تابع وي، په دې هم پوهیږي چې د ځلورو ښځو خاوند ولې په مهمانخانه کې شپې تیروي!

د بوډا خړ غومبرې سره شول.

تر لاس مې ونیو، تر څنګ مې کېناوه. خو لا یې هم ځمکې ته کتل.

ومې ویل:

_د کور والو دې ډېر درته وویل چې اویا کلن سړی یې، له ځلورمې ښځې تېر شه، خو تا نه منله!

(c) ketabton.com: The Digital Library

يودم يې راته وكتل، خوله يې جينګه كړه!

_اې په خداى! تاته خو په رښتياهم پټې مالومې دي.

په زړه کې را تېره شوه:

_اې ساده ګله! پټې نه دي، حتما به يو چا درته ويلي وي چې وروره، پلاره، يا نيكه! اويا كلن سړى يې، په ځان كې دې يو پاو غوړ نه دي پاتې، څلورمه ښځه څه كوې!

يودم مې وخندل:

_خو زړه دې ځوان دى!

ويې خندل، په خوله كې يې يواځې دوه، درې، چينجن غاښونه پاتې ول. بېرته يې كځوړني سترګې له اوښكو ډكې شوې، سر يې وځړېد.

ومې ويل:

_غم مه كوه! بغدادي پير به دې د كور كوټو ته بوځي.

نبغ يې راته وكتل، په سترګو كې يې ځلا پرته وه.

له جېبه مې يو كوچنى كاغذي پاكټ را وايست. ومې ويل:

_په دې كې د كوه قاف د سپينو ګلانو شيره را ټوله شوې ده. يو نصوار نن شپه وخوره، بل هم بلې شپې ته وساته!

بوډا په شرميدلي غږ وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_کار به ورکي؟!

ومې خندل:

_بغداي پير خامه خبره نه کوي!

بوډا په خوشالی د باندې ووت. ما يې تر درېيو ورځو د بيا راتګ تمه نه درلوده، خو بوډا په دوهمه ورځ بېرته راغی، دا ځل يواځې و، ږېره يې پاکه خريېلې وه، ډبلو برېتونو ته يې تک تور رنګ ور کړی و. وار له واره مې پر لاسونو را پرېووت، په سخته مې خپل لاسونه ترې ټول کړل. بوډا يوه خبره کوله:

_يا پيره! د خدای روی ومنه، په مريدی مې ونيسه....

ما به نو څه پکې ويل؟! مريد مې کړ.

سترګې يې وځلېدې، بيا يې زما ښی لاس د مچولو له پاره ور کش کړ. مخامخ راته کېناست، په شرمېدلي غږ يې وويل:

_سپينې شيرې کار وکه.

ومې خندل.

د بوډا سر وځړېد، په غږ کې يې له شرم سره لړزه پرته وه:

_يا پيرګله! له تا به څه پټوم، سپينه مامد دينه به درته وکم، په يوه شپه له خپلې نوې کدې سره دوه وارې پرېوتم.

ومې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_له ما څه پټولای نه شې.

غلی شوم، یودم یې راته وکتل، د خواست په ژبه یې وویل:

_خیر دی! قربان دې شم، د سپینو ګلانو یو څه نوره شیره به نه کې راته پیدا؟!

ومې ویل:

_اوس څه نه شم درته ویلای!

د تندي ګونځې یې لا پسې ژورې شوې:

_مه مې نا امېده کوه! تاته څه سخته ده؟!

ومې ویل:

_خطر لري!

یودم په احساساتو راغی!

_څه خطر؟! لس، شل، دېرش! هر څومره ځوانان چې غواړې له ټوپکو سره یې درته راولم. یا ماته د کوه کاپ (قاف) لاره را وښیه!

ومې خندل:

_د ټوپکو خبره نه ده. پوهېږې! د دې ګلانو پر سیمه کاپر پیریان پاچاهي کوي. وړه خبره نه ده، کاپر پیریان!!! خدایکه مو وینه ځمکې ته هم پرېږدي.

بوډا چورت یووړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ومې ويل:

_بله خبره! له زرو سپينو ګلانو ايله يوه چونډۍ شيره را ټولېدای شي.

بوډا په خواره خوله وويل:

_مه مې نا امېده کوه!

ومې ويل:

_خاطر دې ډېر راباندې ګران دی، ږندکي ته به ووايم، کېدای شي چې په کوم چل يوه، دوه چونډۍ سپينه شيره درته راوړي، خو پنځلس ورځې وخت غواړي.

بوډا يودم وخندل:

_قبوله مې ده، قبوله مې ده.

غلی شو، ويې ويل:

_خو خير دی، تر پنځلس ورځې به يې ډېر نه ځنډوې.

اجازه يې وغوښته، د غار تر خولې پورې د شا په خوا ته. ودرېد، ويې ويل:

_قربان دې شم! هر څه چې غواړې راته ويې وايه! تر بېګا پورې به يې درته را ورسوم!

ومې خندل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_بغدادي پير انسانانو ته ضرورت نه لري. څلوېښت زره پېريان يې تابع دي، څه چې غواړي، په خپله ورته راځي.

سړی تابع شو، په يوه چونډۍ سپينې شيرې يې مړي هم راته کول.

وار کريم داد ته را ورسېد، دې هډور ځوان په يوه بسته قوم واک درلود، خبره يې، خبره وه، په خپل قوم کې هېچا هم دومره زړه نه درلود چې خان ته نبغ وګوري، خو دې پياوړي خان هم کمزوری ټکی درلود. کال مخکې يې له يوه کوچي سره خوړلي و، کوچي د قوم لوی خان پوري وهلی و، يوه خان به د يوه سپېره کوچي دومره لويه سپکه څنګه تېروله! په هماغه ساعت يې د خپلې توپانچې ډز پرې کړی و.

جرګې کېناستلې وې، خو د مړه کوچي ورور په بدي کې له کريم داده اووه ښځې غوښتې.

ساه زورور او کمزوری نه غواړي، پر هر چا ګرانه ده، د لوی خان ژوند تريخ و، آزاد نه شوای ګرځېدای، نه و ملامت، پوله، ونه، تېره...له هر ځايه د ټوپک خوله ور اوښتی شوای.

فکر مې وکړ، له دومره کراماتو وروسته به مې بيا هم په کوچيانو کې خبره نه چلېده؟! زړه مې نه منله.

حاجي ناټک مې را وغوښت، د بدي د سړېدو خبره مې ورته وکړه، خو د حاجي ناټک په خبرو کې نا امېدي ګډه وه، ويې ويل چې د وژل شوي کوچي ورور لېونی غلام دستګير نومېږي، لېوني قسم کړی چې خپل غچ به اخلي. يو سهار د کريم داد د کلا تر مخ په اخور کې ورته پټ و. خان له جوماته خپل کور ته تلو چې کوچي د ټوپک ډز پرې کړی و، خو د خدای ساتنه بېله خبره ده، ګولۍ ونه خوړ. کريم داد

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم په منده کې د یو ډزې توپانچې وارخطا وار پرې کړی و، خو توپانچه د کلا په لویه دروازه کې ترې پاتې وه...غلام دستګیر اوس هماغه توپانچه تړي....

حاجي ناټک ته مې وویل چې غلام دستګیر له ما او زما له کراماتو خبر که، ورته ووایه چې که سوله ونه کړې، نو بغدادي پیر خفه کېږي، خو حاجي ناټک رایاده کړه چې لېونی غلام دستګیر خدای نه مني، نو پیر به څنګه ومني، ده تر اوسه اووه مړي کړي، په دې اوو مړو کې دوه پیران ول.

لینګي مې ولړزېدل. د شپې تر ناوخته مې د حاجي ناټک خبرې په ذهن کې سره اړولې، خو د کار ټکی ترې ونه ووت.

سهار مې قدم شاه ته د حاجي ناټک خبرې وکړې، له فکر پرته یې راته وویل چې اې ساده، له خانه د وسلې وړل، داسې ده لکه ښځه چې یې ترې بېولې وي، که غواړې چې کریم داد په خپلو پښو درته راشي، توپانچه یې پیدا که.

حاجي ناټک مې را وغوښت، د توپانچې خبره مې نه شوای ورته کولای، خو دومره مې ورته وویل چې لېونی غلام دستګیر راته پیدا که.

حاجي ناټک رایاده کړه چې لیرې ترې ګرځه، څه یې کوې، لېونی غلام دستګیر له پیرانو ښه زړه نه لري، په کوچینوالي کې یې مور د دم ، دوا (دعا) له پاره د پیر په نوم کوم ټګ ته ورغلې وه، ټګ د ښځې ټټر ته لاس ور وړی و. ښځې ناره کړې وه، هغه وخت لېونی غلام دستګیر ایله د څوارلسو کالو و، تر څو چې کلی خبرېده، د پیر غاړه یې پرې کړې وه. د لېوني غلام دستګیر له هماغې ورځې له پیرانو سره لوېدلې ده، خوند نه ورکوي. هسې به دې خوابدی کړي....

خو ما ټینګار کاوه، د دې لېوني لیدل ضرور و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاجي ناټک راته وویل چې سمه ده، خو لېونی غلام دستګیر په پاړه چنار کې اوسي، دلته کله کله راځي، زما خبره پر ځمکه نه اچوي، که دلته د کوچیانو په هر ټبر کې و، پیدا به یې کم او تر دې ځایه به یې خپله درته راولم.

دوې ورځې ووتې، د حاجي ناټک او لېوني غلام دستګیر درک مالوم نه شو، بل سهار مې چینې ته نږدې یوه وچه ونه وهله چې دوه سپاره راته ودرېدل.

د قدم شاه ټیټ غږ مې واورېد:

_بچو! اوس به څه کوې؟! د کراماتو له ځایه هم لیرې یې.

غلی شو، ویې ویل:

_ماته کوچیان ښکاري، په دوی کې خو به کوم یو لېونی غلام دستګیر نه وي؟!

مازې شوندې مې وخوځېدې:

_نه! لېونی له حاجي ناټک سره راځي.

راغلو کسانو خپل آسونه پر ونو پورې وتړل. دواړو له رنګه توري لمر سوځولې ځېرې درلودې، یوه ټوپک او توپانچه، دواړه تړلي وو، له بل سره یواځې توپانچه وه.

.

مخکې راغلل، ټوپک تړلي، سور سترګي له ونې لوړ، هډور سړي په ډډ غږ وویل:

_کوم یو پیر ګل یاست؟!

یو ګام ور مخته شوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سور سترګې وویل:

_ښه نو، دا ټګ ته یې چې خلک دې له غریبۍ ایستلي دي؟

په زړه کې مې خوشالۍ منډه واخیسته، دې سړي پیر ته عقیده نه درلوده، نو له لېوني غلام دستګیره پرته بل څوک نه و. لږ تر لږه د ده د نوم په اخیستلو خو مې یو څه کرامات ښکاره کولای شوای.

سور سترګي ته مې وکتل، ومې خندل:

_غلام دستګیره! ډېر په غوسه یې!

سور سترګی له خندا شین شو، خو د ده تر څنګ له بدنه د کمزورۍ سړی ټنډه تروه وه.

سور سترګي په خندا کې وویل:

_څه دې وویل! غلام دستګیر!!!

بېرته یې خپلو تشو ته لاسونه ونیول، دا ځل یې خندا تېرې نارې ته ورته وه. ښه شېبه یې وخندل، بیا یې هماغسې په خندا کې وویل:

_د دې خو پېریان هم تابع دي.

بیا یې خندا ته خوله وازه کړه، خو دا ځل یې خندا لنډه وه.

_ښه نو، زما نوم خو دې واخیست، نو دا زما ملګری څه نومېږي.

غلی وم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړي مخامخ وکتل، ویې ویل:

_هاغه ونه راته راوله!

بله خبره یې وکړه!

_ووایه! نن سهار مې څه وخوړل، هه؟! څو اوښې لرم؟! پلار، تره، نیکه مې څه نومېږي؟ !! ماته وګوره! د یوه نوم راته واخله.

غلی وم.

سړي زما تر اوږدې ږیرې خپلې ګوتې لاندې کړې، د زنې پر لاندینۍ برخې مې یې زور راووست. په غوسه یې وویل:

_څه عورته (ښځه) خو نه یې! ماته وګوره!

د قدم شاه وېرېدلی غږ مې واورېد:

_پیر صېب مه په عذابوه! که نه نو ښه ورځ به ونه وینې!

سور سترګی ور وګرځېد، قدم شاه منډه واخیسته، څو ګامه لیري ودرېد.

سور سترګي په ملنډو وویل:

_ښه ورځ؟!

مخامخ راته ودرېد، ویې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_زه هسې هم ښه ورځ نه لرم، تر اوسه مې څلور مړي کړي، د خپلې کډې (ښځې) او کوچنیانو رنګونه رانه هېر دي. نن دا غر، سبا ها غر، یوه شېبه هم خپل ژوند ته تمه نه لرم.

غلی شو، په ملنډو یې وویل:

_خو ته اوس ړندکی پیری را وغواړه، خیر دی! یا چوف راباندې وکه، اور را واچوه.

غلی شو، مخ یې را نږدې کړ، په ساه کې یې د نصوارو بوی ګډ و.

ورو یې وویل:

_پوهېږې! زه تورباز خان یم، غلام دستګیر مې تر څنګ ولاړ دی.

لینګي مې ولړزېدل، پر نیمه وهل شوې ونې پورې مې لاس ونیو. لېوني غلام دستګیر ته مې وکتل، معصومې وړې، تکې تورې سترګې یې درلودې، داسې نه ښکارېده چې تر دې دمه دې د کومې چړګې غاړه هم پرې کړې وي.

په لومړي ځل مې د لېوني غلام دستګیر غږ واورېد:

_له ما سره دې څه کار و؟

اه! تر اوسه له داسې ورو او ارام غږه نه وم وېرېدلی.

غلی وم.

غلام دستګیر وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_پاړه چنار ته تلم، خو حاجي ناټک مې نه شو خپه کولای، لاره مې کږه کړه، د شپو او ورځو مزل راته پاتې دی، خبره لنډوه.

ومې ویل:

_یواځې درسره غږېدای شم؟!

د سور سترګي غوسه ناک غږ مې واورېد:

_ملنډې مه وهه! زما او د غلام دستګیر تر مینځ هېڅ هم پټ نه دي، خبره وکه!

خو غلام دستګیر ګامونه واخیستل، ورپسې ورغلم، د یوې څېړۍ سیورې ته ودرېد. پوهېدم چې د سولې خبرو ګټه نه کوله! سل زړونه مې سره وتړل، ومې ویل:

_ستا توپانچه غواړم!

د سړي په تور مخ کې شینوالی راغی، مخکې تر دې چې څه ووایي، ما وار ړومبی کړ:

_ستا تړلې توپانچه یو دزِ کوي، خو ته بدي دار یې! پوهېږم! هوښیار سړی یې! په داسې توپانچه کې به څه ونه وایې چې اووه ګولۍ خوري، بس! یواځې ماشې ته ګوته ور وړه. که دې دښمن اووه ساوې درلودې، نو هغه بېله خبره ده، که نه، په روغو پښو نه شي درنه تلای.

کوچي وچې سترګې راته نیولې وې.

ومې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_یو دوربین هم درکوم، له دې ځایه یې د هاغه غره پر سر ګوښې ولاړې ونې ته ور واچوه، پاڼې به یې وشمېرې. پیسو ته هم تیار یم، بس! غږ کوه!

کوچي وویل:

_دا توپانچه ولې دومره دربانډې ګرانه ده؟!

ومې ویل:

په بیه کې یې زه څه نه وایم، علت یې ته مه غواړه!

یوه شېبه غلی و، بیا یې سر پورته کړ:

_ته څوک یې؟!

ومې ویل:

_پیري مې ته نه منې، نو اوس داسې فکر وکه چې له یوه عادي سړي سره سودا کوې.

ویې ویل:

_دا سودا مې خوښه شوه.

دواړه مخکې لاړو، لېونی غلام دستګیر له چینې سره راته ودرېد، ګریس بنده انګرېزي توپانچه، دوربین او څه پیسې مې ورته راوړې.

شېبه وروسته مې په دوو کوچیانو پسې تر هغو کتل چې په ګڼو ونو کې ننوتل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېرته پورته وختم، توپانچه مې په څو ټوټو کې وپېچله. بله ورځ مې د کريم داد يوه کليوال ته وويل چې دا امانت به همدا نن تر خانه ور رسوې.

له ځان سره مې حساب وکړ، د کريم داد کلي يوه ورځ د آس مزل غوښت، نو دا کليوال به نن شپه ناوخته، کلي ته رسېږي، خان به سبا ورځ د راتګ تياری نيسې، که بل سهار لمانځه مهال حرکت را وکړي، نو مازديګر يې دلته بوله.

د شپې مې تبه شوه، تر ډېره خوب نه راته، يو وخت مې اوږې وخوځېدې، قدم شاه و، ويل يې چې کريم داد له چينې سره ولاړ دی.

 د غار خولې ته مې وکتل، د لمر ژېړه رڼا پر تيږو پرته وه.

قدم شاه وويل:

ماسپښين دي!

حيران شوم، د کريم داد دومره ژر او ناڅاپي راتګ ته مې تياری نه درلود.

بدنۍ مې را واخيسته، مخ ته مې څو لپې اوبه ور واچولې. د غار خولې ته ورغلم، يو له عمره پوخ ځوان پورته را خوت، له چينې سره څو وسلوال کليوال ولاړ ول.

بېرته پر خپل ځای کېناستم.

کريم داد راغی، زما پر ښي لاس يې مازې شونډې ولګولې. مخامخ راته کېناست.

د هغه پرسپېدلو سترګو يوه خبره کوله، ټوله شپه يې مزل را کړی و.

کريم داد وار له واره توپانچه راته کېښوده، ورو يې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_پير صيب! خپه نه شې، دا توپانچه دې له کومه کړه؟!

کله مې په دومره اسانۍ ځواب ورکاوه. ومې ويل:

_مه پسې ګرځه!

د سړي په تنده کې ګونځې پيدا شوې، په نا ارامه غږ يې وويل:

_ته پوهېږې! دا توپانچه.

په خبره کې ور ولوېدم:

_ولې نه پوهېږم! دا توپانچه ستا ده، ته بدي دار يې، دښمن لرې، خوب يې در باندې حرام کړی دی، له ونې، بوټي، ډبرې... هر څه وېرېږي....

غلی شوم، داسې مې وښوده چې (د ته پوهېږې) خبرې خوند نه دی راکړی.

کريم داد وخندل، خو پوه شوم چې دا خندا يې مصنوعي ده، په پوست غږ يې وويل:

_قربان دې شم، ته په هر څه خبر يې! خو خير دی، دې بې خبره بنيادم ته ووايه چې دا توپانچه دې له څه وه؟!

ومې ويل:

_که درته ووايم چا راته راوړه، نه يې منې؟!

يودم را مخته شو، ويې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_قربان دې شم، مور له پلاره، نیکه د تونسې د پیرانو مریدان یو. کافر مه رانه جوړوه، چې ستا خبره مې زړه ته ونه لوېږي، نو د چا خبره به منم!

ومې ویل:

_ړندکي پیري راته راوړه.

_ولې؟!

_ویل یې چې یوه ورځ د یوه کلي پر سر تېرېدم، یو خان مې ولید، د عزت او ابرو سړی و، خو د یوه خیرن کوچي له وېرې د باندې نه شواى را وتى. ان جومات ته هم نه ته. دې خان ته په کلي او اولس کې یو لوى پېغور ور پاتې و، توپانچه یې کوچي ورنه وړې وه.

د سترګو له کونجه مې کریم داد ته وکتل، سر یې وخوځېد.

ومې ویل:

_دا دوې ورځې مخکې بیا ړندکى راغى، دا توپانچه ورسره وه، ویل یې چې لېونى غلام دستګیر ویده و، توپانچه مې ترې را واخیسته، اوس غواړم چې دا توپانچه بېرته کریم داد ته ور وړم، خو ما منع کړ، ورته ومې ویل چې دا خلک له جنیاتو سره نه دي بلد، که دې کریم داد دا اوږدې داړې او پر اوږدو وېښتو پټ ځان ووینې، نو داسې یې بوله لکه لېونى غلام دستګیر چې ورته ولاړ وي، زړه به یې ټک وچوي. توپانچه به زه د کوم بنیادم په لاس ور ولېږم....

کریم داد تر ډېره غلى و، بیا یې راته وکتل، په جینګه خوله یې وویل:

_یو کار به نه راته وکې؟!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ومې ويل:

_اول يې راته ووايه!

سر يې وځړېد، غريو واخيست:

_له دې لېوني سودره به مې نه کې بېغمه!

پوهېدم چې دې خبرې ته به اخير راځي، خو دومره ژر مې يې د اورېدو تمه نه درلوده.

ومې ويل:

_خو زه له ليوني غلام دستګير سره کومه ستونزه نه لرم!

کريم داد تر ډېره ځمکې ته کتل، بيا پرته له دې چې راته وګوري، په غريو کې يې وويل:

_زه غلی سړی يم، خدايکه مې تر اوسه پر ميږي هم پل ايښی وي، خو خدای په لېونو واړولم، کال مخکې د لېوني غلام دستګير کشر ورور زما فصله ته خپله رمه ور پرېښې وه، سم په انسانيت ورسره غږېدم، بس! د څو کليوالو تر مخ يې پورې وهلم، انسان دی، ماغزو مې کار پرېښود، همالته مې وويشت. مرکې کېناستې، هرې پرېکړې ته تيار يم، شل ټوپکه او ډېرې پيسې مې ورته ومنلې، خو لېونی غلام ستګير اووه ښځې غواړي.

غلی شو، پر څادر يې سترګې پاکې کړې، په غريو کې يې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_ پر ما مې درې خوېندې او دوې لونې تر ځان هم ګرانې دي. څنګه به يې اور ته اچوم!

غلی شو. یودم يې راته وکتل، سترګې يې له اوښکو ډکې وې، ویې ویل:

_ته ووایه! دا غوښتنه په کوم کتاب کې روا ده؟! لېونی غلام دستګير نه پير مني، نه فقير، تر اوسه يې اووه مړي کړي، قربان يې شم، دوه يې ستا غوندې ګلالي پيران ول. تخته کېدا يې بې ثوابه نه ده.

تندی مې تریو کړ:

_څه! پيران!! پيران يې وژلي؟!!

د کريم داد غږ یو ناڅاپه ژوندی شو، غبرګ لاسونه يې پر ځمکه ولګول، یو ګام را وښوییږد:

_هو صېب! که يې نه منې له خلکو پوښتنه وکه.

ځان مې خواشينی ونيو:

_نو داسړی خو په رښتيا هم ډېر مضر دی!

په خوند يې وويل:

_بالکل! پر لړم او غونډل باید پښه کېږدو. بس! قربان دې شم، تاته څه سخته ده، ږندکي ته ووايه، چاره به يې وکي.

ومې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_اتمه ورځ احوال واخله!

د سړي سترګې وځلېدې:

_مانا، تخته کوې یې؟!

ومې ویل:

_اوس څه نه شم درته ویلی، فکر به وکم، خو پام! له دې خبرې باید بل څوک بوی هم یونه سي.

کریم داد مې پر لاسونو را پرېووت، دا ځل یې مچې ډېرې تودې وې.

په خوند یې وویل:

_که دې دا کار وکړ، نو وبه مې ګنډې، ټول عمر به دې غلام یم.

ومې ویل:

_خو لېونی غلام دستګیر له بوټي نه دی پیدا، له تربرونو سره به یې څه کوې؟!

په خبره کې را ولوېد:

_له تربرونو سره یې لوېدلې ده، په کم شي غاړه راسره وړي، بس! ته د دې سوډر چاره وکه، له نورو سره سوله اسانه ده.

د باندې ووت، شېبه وروسته مې قدم شاه را وغوښت، نبغ مې ورته وویل چې د لېوني غلام دستګیر سر غواړم!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قدم شاه سترګې رډې را وختې...

پوه مې کړ چې ځينې هدفونه په اسانه نه تر لاسه کيږي.

په سهار مې له حاجي ناتکه د چکر په پلمه يو يرغه (تېز) آس را وغوښت. کوچينی کاغذ مې وليکه، قدم شاه ته مې وويل چې تر خپله وسه به چټک ځې!

موږ ته د انګرېزانو تر ټولې نږدې قرارګاه، د آس درې ورځې مزل غوښت. دا لويه قرارګاه د ډيورنډ د کرښې پر هاغه غاړه پرته وه، چانسلر د قرار ګاه مشر نيلسون ته امر کړی و چې زموږ هره غوښتنه به په پټو سترګو مني.

ډاډه وم، ليوني غلام دستګير په اسانه موندل کېدای شوای، ده په ټول پاړاچنار کې نوم درلود.

يواځې شوم، خو وخت مې بېکاره نه تېراوه، په خلکو کې دربيم با رسوخه کس د شيخ جيلاني په نوم يو لوی مولوي و، دې بوډا يوه لويه مدرسه درلوده، ګڼ طالبان يې روزل، خو دې طالبانو مصرف غوښت، ځينو شتمنو مرسته ور سره کوله، خو د شيخ طالبان ډير ول، کله کله به ان په وچه ډوډۍ کې هم باقي شو.

په لومړۍ ورځ مې له شکرانې پاتې يو په غوښه پټ پسه ور ولېږه، دوهمه ورځ مې دوه کړل، خو د شيخ درک ونه لګېد.

يو کليوال مې وغږاوه، ويې ويل چې شيخ به ډېرې پيسې له دم او تاويذه پيدا کولې، د کور او مدرسې ګوزاره يې ښه روانه وه، خو تا يې بازار ور سوړ که، ښه يې نه ايسې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېیم سهار مې بل پسه ور ولېږه، خو لا یې بد اېسېدم، خو هماغه غرمه مې یو اوږد لیک ورته ولیکه، ومې لیکل چې څلوېښت زره پېریان مې په واک کې دي، هر څه را رسېږي، نه د شکرانې په پیسو پسې ګرځم او نه هم پسونه، سیرلي ، چرګې، هګۍ... اهمیت راته لري. که تشریف راوړې، نو بغدادي پیر دې له خوارې ورځې ایستلی شي....

خط کار وکړ، شېخ پر خره سپور راغی. ستړې مشې یې توده وه. کېناست، یو ساعت یې د علماوو د اهمیت په اړه خبرې وکړې، ویې ویل چې که زما او ستا غوندې علما نه وي، نو عامیان به کوپر او اسلام سره ګډ کړي...هم به له دې دنیا ووځي او هم به یې اخیرت خراب وي...نه به په نکاح پوهېږي او نه به هم د جنازې لمونځ ور مالوم وي، ان داسې څوک به ونه مومي چې د ماشوم په غوږ کې آذان ور وکړي....

بوډا اوږدې خبرې وکړې، په هره خبره کې به یې لومړی ځان او بیا ماته ګوته نیوله، ویل به یې چې دا موږ علما....

بوډا ته مې وویل چې هر سهار یو طالب را لېږه، دی به ټوله ورځ د شکرانې پسونه، سېرلي... پیسې ټولوي، مازدیګر به له څارویو او ډک جېب سره در روان وي.

بوډا د تګ په وخت کې دعاوې راته کولې، ویل یې چې ستا غوندې علما دې خدای له اور او اوبو وساتي....

بل سهار کوچینی طالب راته ودرېد، تر مازدیګره یې یو پسه، درې سیرلي، څو چرګي... ټولې کړې.

خلک ورو ورو ډېرېدل، د بغدادي پیر د کراماتو آوازه تر لیرو ځایونو رسېدلې وه، ان ځیني خلک له وردګو او غزني هم راغلل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قدم شاه نه و، خو د لاوډ سپیکر کرامات ونه دریدل، راغلي کسان به مې ژر نه را پرېښودل، دوی مجبور ول چې له چینې سره یو څه وخت تېر کړي، نالیدلو کسانو به د یو بل نومونه اخیستل، دردونه به یې سره ویل...د کلي او کور په اړه به سره غږېدل....له لاوډسپیکره به دومره څه راوتل چې بغدادي پیر خپل کرامات وښیي.

کله چې به د یوه کس چوف کول خلاص شول، نو ورته و به مې ویل چې اوس فلانی را ولیږه. وړه خبره نه وه، که بغدادي پیر کرامات نه درلودای، نود نالیدلو خلکو نومونه او نورې پټې به څنګه ور مالومې وې!

راغلی کس به مې پښو ته را ولوېد.

یو ماخستن مې جامې بدلولې چې په جیب کې مې د زرو سیکه له واړه چاقو سره ولګېده. سهار مې باز را وغوښت. په خبرو مې را ووست، سره غونډۍ نږدې وه. باز وویل چې سیکه او بوټان یې د دې وړې غونډۍ د لمر لوېدو خوا په څنډه کې موندلي وو.

ماخستن مې لاسي بټۍ را واخیسته، ډاډه وم، په دې شپه کې که مې چاته د زمري زړه هم ور کړی وای، نو د ړندکي پیري له ډاره سمڅې ته نه شوای را تلای.

سپوږمۍ وه، سره غونډۍ مې په اسانۍ ومونده، لمر لویدو خواته یې ورغلم، تنورونو ته د وړل شوې خاورې کیندل شوي ځایونه مې پیدا کړل. په پسته خاوره پسې وګرځېدم. ځای مې وموند، خاوره مې په دواړو لاسونو لیرې کړه، وړې سمڅې ته مې لاسي بټۍ ونیوله، لاندې ډبرینې زینې کښته شوې وې.

په احتیاط لاندې لاړم، اوږدې سمڅې ته د ډبرو پایې ولاړې وې، دېوالونه د مختلفو حیواناتو له رنګه نقاشیو ډک ول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یو څه د ماتیدو غږ مې واورېد، لاسي بټۍ مې څمکې ته ونیوله، پښه مې د انسان د اسکلیټ د ورانه پر هډوکي ایښې وه. مځکې لاړم، دېوال ته له ډبرې جوړ لوی بت ولاړ و، څو واړه بتان ، دوه، درې کوزړۍ، د انسانانو هډوکي...پر څمکه پراته ول...بټۍ مې را وګرځوله، په رڼا کې یې دومره زور نه و چې د سمڅې تر پایه ورسېږي.

فشس مې واورېد، په بېړه را تاو شوم، زړه مې له وېرې خولې ته راغی، په خاورو کې تور، غټ مار پروت و. په منډه د باندې ووتم، د سمڅې خولې ته مې یوه غټه ډبره ور ورغړوله. پر څمکه پرتې مړې خاورې مې ور ټولې کړې.

پوهېدم چې دا سمڅه بې څه نه ده، خو اوس یې وخت نه و.

سهار لس بجې له خوبه را پورته شوم، چینه په خلکو، آسانو، خرو، اوښانو او کچرو کې نه مالومېده.

غرمې ته حاجي پاینده خان راغی، زارۍ یې کولې، د سپینو ګلانو شیره یې غوښته، خو دا شیره مې کله بې ارزښته کوله!

حاجي پاینده مې همداسې په احتیاجۍ کې پرېښود، ورته ومې ویل چې د سپینو ګلانو پر سیمه د کاږرو پېریانو ګزمې سختې شوې دي، ژر ندکی موقع ته ګوري، بس! څو ورځې نور هم صبر وکه.

د سړي زړه نه ته، خو چاره نه وه، له وچو میوو ډکه لویه غوټه یې راته پرېښوده.

سهار وختې مې یوه ناره واورېده، د باندې ور ووتم، درې کسان لاندې ولاړ ول. اشاره مې ورته وکړه، یو یې پورته را وخوت، په خواره خوله یې چینې ته نږدې د یوه دوکان او سماوار د جوړېدو اجازه غوښته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاوان مې نه پکې لید، ډېر خلک له لیرو سیمو راتلل، دوکان او د شپې د تېرېدو ځای راته ښه و.

ځای مې ور وښود، ځوانانو هماغه ساعت ملاوې وتړلې، تر مازدیگره یې هوارې ډبرې راوړلې....

ماښام چرتي شوم، اووه ورځې تېرې وې، خو د قدم شاه درک نه و، د هغه د نیولو کومه وېره نه را لوېده، قدم شاه په سیمه کې بلد و، د ډیورنډ پر لیکه د افغان پوځیانو قرار گاوې هم له یو بل نه لیرې پرتې وې، بلد کس په اسانۍ تر کرښې اوښت.

په زړه کې مې یوه خبره را گرځېده:

_درې ورځې تگ، درې ورځې راتگ. نو ولې وځنډېد! قدم شاه مې د شپې تر ناوخته له ذهنه نه ووت.

سهار چینې ته ورکښته شوم، له درېیو پرونیو ځوانانو سره، څلورو نورو کسانو هم ختې کولې. کار تېز و، بس! پلنې ډبرې به یې په ختو کې نیولې...غرمې ته د واړه دوکان دېوالونه ودرېدل.

ماسپښن ته کریم داد له خپلو ملگرو سره راغی، زېری یې غوښت، خو ما وریاده کړه چې ږندکی پیری ډېر مصروفه دی، زه په خپله احوال در لېږم.

کله چې بېرته ته، یو تک سپین، ښکلی آس یې راته پرېښود.

مازدیگر د دوکان پر سر لرگي او خاوره ولوېدل، لمر لوېدو ته کاگل ورباندې تېر شو. آس مې د لېوانو له ډاره همالته وتاړه.

خواشینی وم، قدم شاه مې سترگو، سترگو ته کېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وختې پرېوتم، یو وخت مې کړنګ واورېد، سترګې مې رنې کړې، څراغ بل و، قدم شاه تش دېګ ته کتل.

کېناستم، په خوند مې وویل:

_څه وخت راغلې؟!

پرته له دې چې راته وګوري ویې ویل:

_فکر کوم چې له ډېرې لټۍ دا څو ورځې وږی ګرځېدې!

ومې ویل:

_راځه! وچه مېوه شته.

راغی، لاس یې را وغځاوه، خو ما راکش کړ، په غېږ کې مې ونیو.

ویې ویل:

_پخوا خو دومره مینه ناک نه وې!

له مختلفو مېوو ډکه کڅوړه مې ورته کېښوده. په بېړه مې وویل:

څه دې وکړل؟

ویې ویل چې له نیلسون سره وغږېدم، د لېوني غلام دستګیر په باره کې مې مالومات ور کړل، ورته ومې ویل چې د دې سړي پیدا کېدا اسانه ده، ټول خلک یې پېژني....

(c) ketabton.com: The Digital Library

نيلسون پاړا چنار ته تلګراف وکړ، ځواب راغی، په پاړا چنار کې انګريزي قرار ګاه ورته ليکلي و چې سخته نه ده، د لېوني سر به له همدې ځايه ډېوېډ جونز ته ور ولېږو، خو وخت غواړي، موږ بايد لېوني غلام دستګير ته داسې موقع وګورو چې راګرم شي....

له قدم شاه سره تر ناوخته ناست وم، د شېخ جيلاني او د سرې غونډۍ کيسې مې ورته وکړې....بيا مې وويل چې د لېوني غلام دستګير سر شايد ډېر وخت ونيسي، تر هغو به د ملک ځونډي په باره کې فکر وکړو.

په زورور ملک ځونډي پسې لوی قوم ولاړ و. دې شتمن شپېته کلن سړي پر پراخه سيمه واک درلود،غريبانو ته يې لاس نيو، د لارې مساپر به يې له ډوډۍ پرته نه پرېښودل. ان کله کله به سلامت تجارتي کاروان د ده مهمانخانې ته شپه ور وړه.

دې سړي خپله ځواني د هند په اسام کې تېره کړې وه، هلته يې د سود لويې معاملې درلودې، اوس يې هم کار جوړ و، دوو ورونېو او مشر زوی يې له اسامه په خرپ پيسې ورته را لېږلې.

د ملک ځونډي يوه کليوال راته ويلي و چې دا سړی هېڅوخت له مېلمه پرته ډوډۍ نه خوري، که مساپر ونه مومي، د کلي ملا او څو نور کليوال ورسره کېنوي.

دې سړي ژوندی زړه درلود، ځان يې غم ته نه ورکاوه، د ښو آسونو، اتڼ او تېزو ښکاري تازيانو شوقي و، کله کله به يې شاعري هم کوله، له خپلې يوې ښځې او شپږو اولادونو سره يې خوشاله ژوند درلود.

له قدم شاه سره مې د ملک ځونډي د ژوند هره خوا وسنجوله، دواړو فکر وکړ، خو د دې سړي په ژوند کې مو داسې څه ونه موندل چې د بغدادي پير کراماتو ته احتياج وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه اوونۍ ووته، په دې ورځو کې مو د حاجي ځونډي ډېر کليوال وغږول، پاتې تمه مو هم وخته!

دوکان او لويه کوټه جوړ شول، همدې يوه دوکان او سماوار ته يې د(پير بازار) نوم ورکړ. خو دومرو خلکو ته يوائې يو دوکان او يو سماوار کافي نه ول، نورو کسانو ته مې هم د دوکانونو د جوړولو اجازه ورکړه، دا اجازه په لومړي دوکاندار ښه نه وه لګېدلې، خو بغدادي پير ته يې ان د يوې وړې ګيلې زړه هم نه درلود.

خلک ډېر ول، سترې شوم، دمونو ته مې يوائې د ماسپښين تر لمانځه پورې وخت ورکړ. ناوخته راغلي کسان به يا بېرته تلل، يا به يې په سماوارونو کې د بل سهار په تمه شپه تېروله.

وروسته مو بله لاره ومونده، کاغذونه مو وسکڼل، سلګونه څلور کونجه وړې ټوټې مو ترې جوړې کړې، په هره ټوټه کې مو چوکاټونه او د چوکاټونو په مينځ کې مختلف عددونه وليکل. قدم شاه به له چينې سره ولاړ و، خلکو ته به يې په نوبت کاغذونه ورکول، ويل به يې چې دا تاويذونه د بغدادي پير په مبارکو لاسونو ليکل شوي دي، په اوو سرو جامو کې يې ونغاړئ، د هر مرض دوا ده....

خلکو به څه ويل! هېڅ! کاغذونه به يې سترګو او شونډو ته ور وړل او بېرته به خپلو کورونو ته روان شول. قدم شاه به يوائې هغو کسانو ته له پير سره د ليدو اجازه ورکوله چې يا به له ډېرو ليرو ځايونو راغلی ول او يا به يې څېرې تازه او جامې نوې وې.

کله کله به له پير سيد کرم شاه (لارنس) نه هم خبرېدم، دی له ما سل_ يو نيم سل کېلومتره ليرې و، خو په کراماتو کې يې تر ما وړې وه، له هماغه سيمې يوه راغلي سړي قسمونه خوړل چې پير سيد کرم له ځانه مرغۍ جوړه کړه، والوت....

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټوله ورځ به مې ماغزه وخوړل شول، قدم شاه هم ستړی و، هره شپه به یې کاغذونه سکنډل....

بل فکر مې وکړ، بغدادي پير تر دې دمه لنګر نه درلود! هسې هم د شکرانې پسونه ډېر ول، له شيخ جيلاني سره سره، دم، دعا ته د راتلونکو خلکو ګذاره هم پرې کېدله، د هوټلونو خاوندانو ته مې تنخوا وټاکله، دوی به هره ورځ دوو، دوه نيمو سوو کسانو ته د پسونو پخې غوښې ورکولې.

خلکو په خپلو سترګو ليدل چې د خلکو له خوا راوستي پسونه ، بېرته همدې خلکو ته پخېدل، خو بيا به هم حيران ول ...ويل به يې چې د دومره بنيادمانو مړول کرامات غواړي، وړه خبره نه ده! د پيرګل لنګر پټې بلاوې چلوي....

يو ماسپښين مې پر آس چکر واهه چې د قدم شاه ستړې چيغه مې واورېده، ورغلم، ويل يې چې يو څوک تاويذ غواړي. ورياده مې کړه چې ته خو په هر څه پوه يې، سهار ته يې ماتله که، خو قدم شاه راته وويل چې دا سړی په ليدو ارزي.

له يوه خوار، هډور سړي سره پورته وختم، دی غلام رسول نومېده، د ملک ځونډي دهقان و، خو اوس يې داسې تاويذ غوښت چې غوا يې د لوشلو په وخت کې لغتې ونه وهي.

تاويذ مې ورته وليکه، ومې ويل چې په اوو سرو جامو کې يې وګنډه، غوا به کراره ولاړه وي. بيا مې د ملک ځونډي خبرې را واخيستې، ومې ويل چې دا خوشاله انسان په ژوند کې هېڅ غم نه لري، خو غلام رسول را ياده کړه چې په دې ورځو کې يې چورت خټه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

را ومې غبراوه، د دهقان له خولې د ملک ځوندي ژوندی زړه مړ و، خندا ترې هېره وه، ډوډۍ يې نه خوړه، په وړه خبره غوسه کېده..نازولې تازيان به يې په ډېرانو ګرځېدل... ان جومات يې هم پرېښی و.

نورې خبرې مې ترې را وايستې. دهقان يوه کيسه راته تېره کړه، ويې ويل چې څو ورځې مخکې مې رشقه رېبله، د ژړا غږ مې واورېد. ورغلم، د جوارو په بوټو کې مې چوله جوړه کړه، حاجي ځوندۍ د لښتي پر ژۍ ناست و، رنې اوښکې ترې توييدې، له ځان سره يې خبرې کولې، بيا يې يو ناڅاپه آسمان ته وکتل، له خولې يې زوروره چيغه را ووته!

_اه ! توتکۍ!

پورته مې وکتل، توتکۍ نه وه.

غلام رسول غلی شو، ماته يې وکتل، ويې ويل:

_قربان دې شم، ملک ځوندی سم نه شو راته ښکاره، د لېونتوب علامې لرې.

د دهقان له تګه وروسته مې له قدم شاه سره خبرې وکړې، دواړه يوې نتيجې ته ورسېدو، دا د مينې نښې وې. بوډا ميين و.

سهار ناوخته مې چيغې واورېدې، غلام رسول په بېړه پورته را وخوت، لمن يې په وينو سره وه. خدای او کوران يې يادول، د خپلې ښځې د پزې د وينې درېدو ته يې تاويذ غوښت.

علت مې وپوښت، لنډ يې راته وويل چې ستا راکړی تاويذ مو د غوا پر تندي را وځړاوه، خو سهار يې زما کډې ته غبرګې لغتې سيخې کړې، د مخ پاړسوب او مات

(c) ketabton.com: The Digital Library

غاښ يې پروا نه کوي، خو اوس يې د پزې وينه نه درېږي،خوارکۍ هسې هم کم جانه ده، که يې دا حال وي، مړه يې بوله.

د غار تيارې برخې ته لاړم، شېبه وروسته مې سړي ته د وينې د درېدو تر ټولو قوي دوا ورکړه. په غوسه مې ورته وويل چې وه ساده! ولې په خبره ځان نه پوهوئ! درته ويلي مې و چې تاويذ ته اوه سرې جامې ور واغونده!

دهقان په خواره خوله وويل چې زه ورته ناست وم، کډې مې تاويذ په اوو سرو جامو کې وګانډه....

خو ما نه منله، ومې ويل چې که د تاويذ يوه جامه کمه، يا زياته وي، نو برعکس تاثير لري، غوا نوره هم په غوسه کيږي....

خو غلام رسول قسمونه خوړل چې د تاويذ جامې پوره وې.

ومې ويل:

_د تاويذ خلاصول دې کور بې برکته کوي، که نه اجازه مې درکوله چې تاويذ خلاص کړې، په خپله به پوه شوی وې چې جامې کمې، يا زياتې دي....

غلی شو، دهقان به نو ولې خپل کور په لوی لاس بې برکته کاوه!

دهقان په بيړه د باندې ووت.

قدم شاه سړه ساه وايسته:

_اوف، بېچاره ښځه؟!

(c) ketabton.com: The Digital Library

غلی شو، ویې ویل:

_د دوا د بوتل کاغذ خو به دې ترې شکاوه.

ومې خندل:

_دا خلک په خپله ژبه نه پوهېږي، نو انګلیسي خط به څنګه لولي؟!

_خو احتیاط ښه دی!

ومې ویل:

_څوک یې سپینوي! که پوه هم شي، لویه خبره نه ده، په څلوېښتو زرو پېریانو کې به داسې پیری هم وي چې بغدادي پیر ته له لندنه دوا راوړي.

ماخستن ناوخته مو ډوډۍ خوړه چې یو دم ګوله رانه ولوېده، یو چا په لوړ غږ زما نوم اخیست:

_ډېوېډ جونزه!

منډه مې واخیسته، سپوږمۍ وه، چینې ته نږدې دوه کسان ولاړ ول، ورغلم، یودم مې وویل:

_اه! احمقه! دا ځای نو زما د نوم د اخیستلو دی؟!

سړي کلکه غېږ راکړه، خو ما د سماوار وړې کړکۍ ته کتل، شکر مې وایست، څراغ بل نه شو....

(c) ketabton.com: The Digital Library

قدم شاه راغی، آسونه یې همالته په ونه پورې وتړل. یوه سپکه او بله درنه کڅوړه مو پورته وخېژوله. کېناستم، خو لا مې زړه نه وو سره راټول.

مایکل توره لونګۍ لیرې کړه، بخښنه یې وغوښته، دی په دې نه پوهېده چې سماوار له خلکو ډک دی.

مایکل خپل ملګری را معرفي کړ، نوم یې چوهدري حسن و، د پاړا چنار په قرارګاه کې یې وظیفه درلوده.

مایکل مې په پېښور کې لیدلی و، ده به په هفته کې یو ځل د جاسوسی د وسایلو کرامات راښودل.

ما څو میاشتې په غره کې تېرې کړې وې، د معلوماتو تږی وم، په دې نه پوهېدم چې له دې غرونو ور هاخوا څه خبرې دي. مایکل مې وغږاوه، د پاچا (امان الله خان) قرار دادونه ډېر شوي ول، پر معدنونو کار روان و، صنعت وده کړې وه، په کابل ښار کې روان رېل لیدل شوی و، سلګونه ځوانان ترکیې، جرمني، فرانسې.... ته په زده کړو پسې تللي ول....

وروسته د جاسوسانو په باره کې وغږېد، په ټولو کې د بریتانیې لخوا جوړو شویو روحاني څېرو (پیر، فقیر،اغا، ملنګ...) کامیابه نتیجه ورکړې وه. ان ځینو یې په دربار کې هم مریدان پیدا کړي ول....

د لیوني غلام دستګیر کیسه مې ترې وپوښته، لنډ یې وویل چې سر یې په راوړې بوجۍ کې دی.

مایکل وویل چې په دې ورځو کې د برېتانیې په پوځ کې یو سیک عسکر ووژل شو، قاتل یې نه و مالوم، خو موږ ورته مالوم کړ، لنډ لیوني غلام دستګیر ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورغلو، د لیوني تر مخ مو د مقتول وړې توپانچه په کېږدۍ کې تر لیمڅي لاندې کړه، غلام دستګیر جنجال وکړ، لاس یې را واچاوه، کوچیان راغلل، خپله توپانچه مو بېرته را وایسته، سړی را ګرم شو، قرار ګاه ته مو را ووست، جلاد غاړه ور پرې کړه. بس! یو- دوه ورځې د کوچیانو مشران راتلل، ویل یې چې لیونی له سره پرته ځنګه خاورو ته وسپارو، خو ګرمي وه، چاره یې نه لیده.

مایکل لویه خلطه خلاصه کړه، اول یې خوراکي مواد را واېستل، بیا یې اخبارونه او د جاسوسۍ نوي، پرمختللي وسایل پر ځمکه کېښودل.

مایکل او ملګری یې تر سپېده چاود مخکې بېرته پاړاچنار ته روان شول.

په هماغه ورځ مې کریم داد ته احوال ور ولېږه، بله ورځ راغی، په بوجۍ کې د لیوني غلام دستګیر تړلی سر مې ورکړ، پښو ته را ولوېد.

ماخستن مې نوي راغلي وسایل کتل، تېز ګروپ مې ولګاوه، د سمڅې له خولې اووه رنګه رڼا ووته. قدم شاه د سماوار تر مخ وارخطا خلکو ته ویل چې دا له کوه قافه د راغلیو ښاپېریو د اغوستو حجابونو رڼا ده... د خلکو د توبو غږونه تر سمڅې پورې را رسېدل....

بله ورځ مې ملک ځوندې ته یوه جمله ولیکله:

_بغارې دې دومره لیرې غره ته را ورسېدې، خو نږدې توتکۍ وانه ورېدې.

په سبا یو له ونې ټیټ سړی راغی، غټه لونګۍ یې تړلې وه، ږیره یې په نکریزو سره وه. وار له واره مې پښو ته را ولوېد، د خواست په ژبه یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_یا پیرګله! دومره کرامات لرې چې زما چیغې ان په غره کې اورې، نو هر څه دې په وس پوره دي، خدای به کوي، ته به کوې! داسې تاویذ راته ولیکه چې له توتکۍ بې غمه شم.

ومې خندل:

_پیر بغدادي ته بې غمه کېدا او یو ځای کېدا، دواړه یوه خبره ده.

په حیرانۍ یې راته وکتل، ویې ویل:

_قربان دې شم، د آب او عزت سړی یم، کور او اولس به څه وایي، بې غمه کېدا راته ښه ده.

سړی مې خپل ټټر ته را نږدې کړ، ومې ویل:

_په شرعه کې شرم نه شته، ان څلور ودونه هم کولای شې.

یودم غریو واخیست:

_خونه یې مني، خانګل ته مې وویل چې غریب سړی یې، توتکۍ لور دې راکه، په سرو، سپینو کې به دې پټ کم، خو سړي نه وړه، نه یې را وړه، نبغ یې راته وویل چې وشرمېږه! لمسیان لرې، خپله څوارلس کلنه لور څنګه اورته واچوم...که دې بیا را یاده کړه، پر تندي به دې ولم.

ملک یودم وژړل... ویې ویل چې دې نجلۍ خوب راباندې حرام کړی دی.

بیا مې د خانګل په باره کې را وغږاوه، دې ناروغ سړي د کلي ګوروانې (پاده واني)کوله. دوه ځله بې سده شوی و، له پزې او غوږونو به یې وینه تله، زوی یې نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

درلود، په کور کې يې اووه سرې لونې ګرځېدې، په وچه ډوډۍ پسې حيران و، تربرونه يې مرګ ته ماتله ول. سر له اوسه لا د خانګل د ښځې او لونو په وېښ نه سره جوړېدل.

ملک ځونډي ته مې ډاډ ورکړ چې ځان دې غم ته مه ورکوه، خانګل به په دې دوستۍ کې څه ونه وايي.

خانګل مې را وغوښت، څېره يې اشنا وه، فکر مې وکړ، دا سړی دوه ځله پخوا هم راغلی و، زوی يې غوښت.

خانګل مې پر لاسونو را پرېووت، په خوشالي يې وويل چې ښځه يې امېدواره ده. ډاډ مې ورکړ چې د بغدادي پير تاويذ بې څه نه دی، په نصيب کې دې يو ګلالۍ هلک وينم.

بيا د اصلي موضوع په څنډو کې را وګرځېدم، د خانګل غربت او بې کسي مې ياده کړه، د هغه ناروغي او اووه لونې مې مينځ ته را واچولې، ومې ويل چې ژندکی پيری کله کله احوال راته راوړي، تربرونه دې ښه نېت نه درته لري....

د سړي سترګې له اوښکو ډکې شوې، ويې ويل چې بې کسي دي ورکه شي، دی هم پوه دی چې تربرونه يې مرګ ته ناست دي....

خانګل ته مې وويل چې له ملک ځونډي سره دوستي دې په خير ده، لور به دې له دې شتمن او زورور سړي سره خوشاله وي، تربرونه به دې سترګه ترې کوي، که مړ هم شې، داسې څوک به وي چې پرده دې خوندي او لونې دې په عزت واده کړي....

خانګل تر ډېره فکرونه وهل، بيا يې سر پورته کړ، په غريو کې يې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_قربان دې شم، پوهېږم! ته مې بدي نه غواړې، غیب درمالوم دي، چې ته وايي، نو دا دوستي مې قبوله ده.

په هماغه ورځ مې ملک ځونډي ته احوال ور ولېږه چې خبره خلاصه ده، بس! مرکه ور ولېږه!

اه! باور! باور مې غوښت، تر لاسه مې کړ. پر ټوله سیمه مې واک پروت و. ان د بغدادي پیر له خوښې پرته مرغۍ هم نه شوای چونېدای. په کورونو، ګودرونو، جوماتونو، ولسونو کې یواځې د بغدادي پير کرامات يادېدل. زه به پر ځمکه ګرځېدم، خو خلکو به اسمان ته کتل. په هرې سپينې کوترې پسې به يې چيغې وهلې ((پير ګل ته وګورئ، له ځانه يې کوتره جوړه کړې، پر خپلو مريدانو راګرځي...)). چا چې به ولیدم، پرځان يې د دوزخ اور حرام ګاڼه.

دا ټولې، سختې، خيرنې ورځې، لوږه، تنده...خطر...د خلکو په باور ارزېده. اوس نو د اصلي هدف د ترلاسه کولو وخت و . د دې خلکو زړونه د پاچا له مينې ډک ول، خو اوس باید دا ځای کرکې نیولی وای. په لومړي ځل مې په خپلو خبرو کې د امان الله خان نوم را ګډ کړ، خو احتیاط مې نه هېراوه، د دې خلکو په زړونو کې له خدای او پیغمبر را وروسته، امان الله خان پروت و.

په پیل کې به مې عمومي خبرې را واخيستې، بيا به پاچاهي ته ورغلم، د غازي بنيګڼې، له وطن، آزادي او تعلیم سره د پاچا مينه، د هغه ديندارې...به مې ياد کړل، په اخير کې به مې د (خو) ټکی را وايست، وبه مې ويل چې غازي امان الله خان ښه سړی دی، خو کاشکې يې ږيره نه خرېيلی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدې یوې خبرې به د خلکو له ذهنه د پاچا افغانیت، زړورتوب، د وطن ابادي، دینداري، له وطن او خلکو سره مینه... ټول پاک کړل. پر ځای به یې یوه خبره کېده، پاچا ږیره نه لري، مانا سنت ته ارزښت نه ورکوي....

خو مابه وخندل، وبه مې ویل چې خیر دی، ځواني ده، په خپله به پوه شي....

هره ناسته به مې د امان الله خان پر صفتونو پیلوله، خوله به مې ستړې شوه، خو اخېر په یوې وړې (خو)، د پاچا پر ټولو ښېګڼو خړې اوبه وروستې.

وروسته لږ مخکې لاړم، ټولو ته مې همدا یوه خیالي کیسه تېروله، لومړۍ به مې د امان الله خان صفت وکړ، بیا به مې ځان خواشینی ونیو، وبه مې ویل چې څه وخت مخکې ځوان پاچا له خپلو وزیرانو سره جلسه درلوده، یو وزیر په خرپ نشه و، خو پاچا یواځې سپک کړ.

غلی به شوم، ناستو کسانو ته به مې وکتل، وبه مې ویل:

_پاچا زړه سواند انسان دی، خو شریعت شراب خور ته خپله سزا لري، پاچا باید د زړه سواندي پر ځای حد جاري کړی وای.

وار له واره مې دا ډول کیسې په خپله په پاچا پورې نه شوای تړلی، دې خلکو د بغدادي پیر الوتل منل، خو پاچا او شراب ډېر سره لیرې ول، خو لږ تر لږه به دې کیسو په دې ساده ککریو کې دومره ور ګرځول چې که پاچا خپله شراب نه خوري، نو شراب خور یې هم دومره بد نه ایسي....

وروسته یو څه تېز تلم، د هلکانو مکتب مې ښه یاداوه، خو د نجونو له زده کړې سره مې ضرور د (خو) ټکی تاړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا مې تر کیې ته د افغانو نجونو د لیږلو خبرې را واخیستې، ومې ویل چې درس ښه دی، خو دومره هم نه چې ځوانې، جانې، سپینې پښتنې پردو ملکونو ته پسې ولیږو....

تر دې دمه به ټولو سرونه راته خوځول، خو یوه ورځ مې په خپلو خبرو کې ملکه ثریا یاده کړه، ومې ویل چې لوڅ مخ ګرځي....

په لومړی ځل یو چا دومره زړه وکړ چې د بغدادي پیر په خبره کې ور ولوېږي، له کټوازه راغلي یوه زیږه ځوان په غوسه وویل:

_پیرګله، دم، تاویذ او کراماتو ته دې مات یم، مور مې یاده که، خو د پاچا په ناموس به کار نه لرې.

ومې خندل، ملکه ثریا مې د دنیا تر ټولو ښځو پاکه او پرهېزګاره وګڼله، تر هغو مې د ملکې صفت وکړ چې د ځوان د تندي ګونځې هوارې شوې....

یو څه وخت مې احتیاط کاوه، د امان الله خان نوم مې نه اخیست، خو د والیانو، حاکمانو او نورو غټو خلکو د خیالي ګناوو بیانول په دې نه ارزېدل چې څوک بغدادي پیر خفه کړي.

وروسته مې د مایکل راوړي اخبارونه وکتل، یوه انګرېزي مجله مې ومونده، په برېټانیې کې د ښځو د پرمختګونو په اړه وه.

ګڼ کسان به مې را ټول کړل، مجله به مې وغوړوله، د انګرېزي متن او عکسونو له مخې به مې تشریحات ورکول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په انګرېزي ژبه پوهېدا پوښتنه نه پيدا کوله، له بغداده راغلي پير صافه پښتو ويله، نو ده ته انګريزي هم سخته نه وه.

د مجلې په لومړي مخ کې لوی عنوان ليکلی و: ((د بريتانيې ملکې د اکسفورډ پوهنتون له تکړه محصلينو سره وکتل)). لاندې لوی عکس و، ملکه د پوهنتون له ممتازو انګرېزو نجونو سره ولاړه وه.

وبه مې ويل:

_دلته يې ليکلي چې د بريتانيې ملکې له هغو افغانو نجونو سره وکتل چې برېتانيې ته په زده کړو پسې راغلې دي.

د دې عکس په ليدو به خامخا يو_ دوو کسانو ويل:

_څه فايده، ببرته مو هماغه پرنګيانو ته خپل ناموس ور ولېږه چې د ناموس د ساتلو له پاره مو توري پسې را واخيستې....

په دوهمه پاڼه کې له يوه مضمون سره يو عکس ښکارېده، کشيش او ګڼې انګرېزې نجوني په کليسا کې لوی صليب ته ولاړې وې. ليکلي وو چې په غربي هېوادونو کې له عيسويت سره د ځوانانو مينه کمه شوې ده، اوس کشيشان هڅه کوي چې دا ځوانه طبقه ببرته پر مسيحت باوري کړي...خو ما به دا جملې داسې ورته ژباړلې:

دلته ليکل شوي چې د يهودو او نصاراوو ملکونو ته ورغلې افغانې نجوني مسيحت ته تشويق کېږي، خو دا سپينې پښتنې په خپل دين کلکې ولاړې دي، د پرنګيانو له دومره تبليغ سره سره، تر اوسه ايله دوو نجونو خپل دين پرېښی دی....

په خلکو کې به ګونګوسې شوې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_که دا حال و، د دين پرېښودل څه! خپل پرتګونه به هم لیرې کړي....

خو په بل مخ کې يې پرتګونه لیرې کړي ول. يو ورزشي مطلب و، انګرېزو نجونو په يوه نيکر کې واليبال کاوه.

اسانه وه، دا عکس به مې په پښتو نجونو پورې وتاړه، خلکو به توبې ايستې.

خو يوه هم نه ويل چې اې احمقه! د پښتنو رنګ مالوم دی، دا ډول شنې سترګې نه لري!

يوائې يوه ورځ يوه ځوان راته وويل:

_قربان دې شم، تاته خو پټې مالومې دې، په پرنګ کې دا د پښتنو نجونو تور وېښتان ولې ژېړېږي؟

يوې خبرې مې غلی کړ، ومې ويل چې اسانه ده، دې نجونو ته د خنځير غوښه ورکوي، څوک چې ځلوېښت ورځې د خنځير غوښه وخوري، وېښتان يې خپله ژېړېږي.

هر عکس ته به ناستو کسانو توبې ايستلې، خو وروستي عکس به خامخا ژړول. يوه جينايي قضيه وه، په عکس کې يوه نيمه بربنډه مړه نجلۍ ښکارېدله چې غاړې ته يې پړی ور لوېدلی و. ليکلي و چې دې نجلۍ د کورني خشونت له لاسه ځان وژلی...خو ما به دا خبرې بل رنګه ترجمه کولې، ويل به مې چې که د پرنګيانو ملک ته تللې کومه پښتنه له خپل دينه وانه وړي، شراب ونه څښي، زنا ونه کړي...نو اته سره پرنګيان يې لومړی په ګډه بې عزته کوي، بيا يې وژني....

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلکو به ژړل، چیغې به یې وهلې چې د ډانکټري او مالیمې په پلمه یې سپینې پښتنې یهودو او نصاراوو ته ور ولېږلې، بې پردې یې کړې.

ما به د عکسونو په تشریح کې د پاچا نوم نه اخیست، ضرورت مې نه لید، خلکو په خپله پاچا مسوول ګڼه، همدا خیالي نجونې پاچا لېږلې وې.

دا کیسې په همدې سمڅه کې نه پاتې کېدې، کورونو او جوماتونو ته تلې، اولس ترې خبرېده او بغدادي پیر دروغ هم نه ویل.

په وړکتوب کې مې د افریقا د یوه مار په اړه یو مضمون لوستی و، لیکلي و چې که دا مار کومه هوسۍ وچیچي، نو هوسۍ وار له واره نه مري، زهر یې ورو ورو تاثیر کوي او چیچل شوې هوسۍ په اوو ورځو کې له پښو غورزوي.

زما زهر هم همداسې ول، کار یې ورو و، خو تاثیر یې درلود.

یو سهار له قدم شاه سره یوه کم عمره نجلۍ راغله! اه! غټې تورې سترګې، اوږده بانه ، ګلابي مخ... تر دې دمه مې دا ډول ښایست نه په شرق کې لیدلی و نه په غرب کې. نجلۍ مخامخ راته ودرېده، یودم یې پر ډکو ګلابي غومبرو رڼې اوښکې را ماتې شوې، سلګیو واخیسته، درب شو، زنګنونه یې پر خړه ځمکه ولګېدل.

په ژړا کې یې وویل:

_ولې! ولې! ولې دې ژوند را تباه کړ.

قدم شاه ته مې وکتل. ویې ویل چې توتکۍ ده.

نجلۍ ته مې له حاجي ځوندي سره د خوشاله ژوند تضمین ورکړ... خو نجلۍ ژړل... کله چې د باندې وته، په سلګیو کې یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_خدايکه مې هغه خوړين بوډا روزي کي، ژېړ کمر خو شته.

شپېه وروسته د سمڅې خولې ته ورغلم، توتکۍ له يوه کوچيني سره روانه وه.

زړه مې نا ارامه و، دا ښکلې، تنکۍ نجلۍ مې پر شپېته کلن بوډا ونه لورېده.

وخت تېرېده، ساده خلک په اسانۍ غلطېدل....

هوا سړه شوه، ځان مې ټينګ کړ، د پير به نو څنګه يخ کېده! په دوو بړستونو کې به بيا هم غونج پروت وم. چاره نه وه، قدم شاه مې بانه کړ، له سماواره به صاف شوي، سره سکاره سمڅې ته راوړل کېدل.

يوه ورځ يوه ډله راغله، يو ږېره خرېيلی ځوان هم پکې و، دا ځوان تر نورو پاک او تازه ښکارېده، نوې خبره نه وه، د خانانو، ملکانو او په ګېډه د مړو خلکو اولادونه به له ځېرو يو څه غوړ ول.

د مجلې له مخې مې تشريحات ورکړل، ټولو اوښکې تويولې، خو د ږيرې خرېيلي ځوان په سترګو کې کرکه پرته وه. د خدای په امانۍ پر وخت يې د پير صاحب لاسونه ښکل نه کړل.

دا کار په يوه بوډا بد ولګېده، بايد بد ورباندې لګېدلی وای، بغدادي پير ته بې احترامي د منلو وړ نه وه. ځوان يې سپک کړ، په غوسه يې ورته وويل چې ورشه، بخښنه وغواړه او د پير مبارک لاسونه ښکل که. خو ځوان نه راته.

د بوډا سترګې رډې را وختې، ځوان يې تر مټ ونيو، زما خواته يې را کش کړ، خو ځوان چيغه کړه!

_دا دا! ولې دومره ساده ياست! دا سړی دروغ وايي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

اه! پير او دروغ!

کړس شو، د بوډا په څپېړه کې دومره زور و چې د ځوان مخ يوې خواته کوږ کړي. د نورو کسانو سترګې هم رډې را وختې، ټولو ځوان ته وچې سترګې نيولې وې، خو ځوان نه اور واخيست، نه يې داړې راشنې شوې، او نه يې هم د شغال غوندې و انګولل....

ځوان يودم مخکې راغی، مجله يې ور واخيسته، لومړی پاڼه يې واړوله، چيغه يې کړه!

_دلته يې په انګريزي ژبه ليکلي چې د برېتانيې ملکې د خپل يوه پوهنتون له تکړه محصلينو سره وکتل...

بله پاڼه يې واړوله:

_دا نجوني انګرېزې دي، د دوی کشيشان غواړي چې دا پېغلې ببرته له خپل دين سره زړونه وتړي... په دې بل عکس کې هم پرنګۍ نجوني واليبال کوي... ولې دومره ساده ياست! په دې کې يوه هم پښتنه نه ده....دا پير نه دی، جاسوس دی، خلک د پاچا پر ضد راپاروي...

د بوډا له خولې لاړې باد شوې:

_بس که د سپي زويه! کوپر مه وايه، ته خو ښويېدلی يې، کور به درسره ايره کې.

دبوډا ځان په لړزېدو راغی، يو ناڅاپه يې وژړل، زانګې وانګې د باندې ووت. ځوان هم پسې ورغی.

حيرانو خلکو ته مې وکتل، ځېرې يې له وېرې ډکې وې. په خندا مې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_کینئ! زړونه مه خورئ! دنیا له هر رنګه خلکو ډکه ده.

غلی کېناستل، یوه هم څه نه ویل، څېرې یې لا له وېرې ډکې وې.

وچه مېوه مې ورته کېښوده، را ومې غړول، ړیره خرېیلی ځوان عبدالله نومېده، په ترکیه کې یې درس وایه، له یو کال وروسته کلي ته په رخصتي راغلی و. بوډا یې نیکه و، په کلي او اولس کې یې درونډ نوم درلود....

ټنده مې تروه کړه، ومې ویل:

_ښه شو، د مکتب نتیجه مو په خپله ولیده، څوک چې معلم ته کېناست، له اسلامیته ووت...ماته هره ورځ سلګونه اخلاصمند مریدان راځي... یو هم داسې کوپر نه وایي، ټول صادق مسلمانان دي....په علت یې پوه یاست! مکتب یې نه دی ویلی!

یودم مې وژړل....

اه! د پیر ژړا! دا نو ډېره سخته وه.

ناستو کسانو خواست کاوه، د پیر اوښکې یې نه شوای لیدای.

هماغسې مې په ژړا کې وویل:

_سر مې چوي، د ونو، بوټو او ډبرو تېرو کوکو مې غوږونه را کاڼه کړل، ښه دی چې تاسو یې نه یې اورئ! خو په ټولو کې د چنغوزیو ونې ډېرې ژاړې، وایي چې بغدادي پیر ته سپکاوی به دا غرونه بې برکته کړي، موږ نور جنغوزي نه کوو....

ناست کسان مې پښنو ته را ولوېدل، ژړل یې، په ځنګلونو کې یې د برکت پاتې کېدا غوښته... پوهیدم چې د دې خلکو لویه سرمایه همدا ځنګلونه دي، اطمینان مې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړ، ورته ومې ویل چې ونو خو څه مکتب نه دی ویلی چې پیر ته عقیده ونه لري، زه به خبرې ورسره وکړم.

ټوله ورځ مې د خولې خوند بد و، قدم شاه ته مې وویل چې په دې خلکو کې یو مکتبي پیدا شو، نه غلطېده، زموږ چټیاټ یې رسوا کړل، دا ځوان خطرناکه دی... خو قدم شاه ډاډ راکړ چې د نیکه او اولس له ویرې به یې بیا ونه وینې.

نیمه شپه مې سترګې رنې کړې، په کتابونو کې کړپا وه، قدم شاه مې وښوراوه، وړه بتۍ مې بله کړه، سیم کش شو، یو پر بل ایښي کتابونه ولوېدل، په کش شوي سیم پسې لاوډ سپیکر را ووت.

په منډه له سمڅې ووتم، له ملنډو ډک غږ مې واورېد:

_بغداي پیر خو په رښتیا هم کرامات لرل. اوس پوه شوم چې د سل، یو نیم سل متره لیرو خلکو نومونه او نورې پټې څنګه ور مالومېدې!

زړه مې خولې ته راغلی، بتۍ مې ور واچوله، د غرمني ږېرې خرېیلی ځوان لاسونه له پیچلي سیمه ډک ول، دا سیم یې له چینې څخه تر دې ځایه را ټول کړی و.

قدم شاه د خواست په ژبه وویل:

_خیر دی، رسوایي مه جوړوه!

ځوان وخندل:

رسوایي؟!

قدم شاه تر مټ ونیو، درېواړه سمڅې ته راغلو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قدم شاه کتابونه لیرې کړل، کوچینی کارتن یې را وایست، خلاص یې کړ، بټۍ ته یې ونیو، تر خولې له پیسو ډک و. په خواره خوله یې وویل:

_دا واخله، په ټول ژوند کې به د بل له احتیاجی خلاص یې، خو خوله به پټه نیسې.

ځوان ورو وویل:

_زه دومره پست درته ښکاره شوم چې خپل وطن او پاچا ته به خیانت کوم؟! له اوله پوهېدم چې تاسو په پوست پاک خلک نه یاست، له ساده خلکو استفاده کوئ، زموږ له دینه ناجایزه ګټه اخلی، انګریزانو دا رنګه لوبې په ډېرو هغو هېوادونو کې کړې دي چې واکمنانو یې د دوی اطاعت نه کاوه، دوی پوهېږې چې څنګه جعلي پیر او فقیر جوړ او دا ساده خلک غلط کړي....

غلی شو. ویې ویل:

_دې خلکو ته که هر څومره ووایم چې او ساده ګانو! بغدادي پیر د انګرېز جاسوس دی، انګرېزان به هغه څوک څنګه خوښوي چې د انګرېز دښمن وي، له انګرېز سره جنګېدلی وي،ماته یې ورکړې وې...نه یې مني! بس، سبا له همدې لاوډسپېکر سره کابل ته ځم، لمنې به مو پر سر در واړوم.

قدم شاه وویل:

_دې ته دې نو زه نه پرېږدم.

یودم یې د ځوان ژامې ته سوک ورکړ، ځوان پر کتابونو ولوېد، ما یې تر غبرګو ورنونو لاسونه تاو کړل، قدم شاه یې پر ټټر کېناست، د ځوان تر ستوني یې د دواړو لاسونو ګوتې تاو کړې، ځوان زور وواهه، خو له دوو کسانو سره یې نه کېده، بېرته

(c) ketabton.com: The Digital Library

مو پرې ایست. تر یوڅه وخته پورته، پورته غورزېده، خرهاری یې خوت، خړه څمکه یې پر خپلو نوکانو اړوله...خو وروسته یې سېکه وخته، بس! دوه، یا درې دقیقې یې ټوپونه ووهل، بیا ارام پرېووت.

دواړه غلي دېوال ته کېناستو، د خپل زړه دربا مې غوږونو ته راتله. بیا ولاړ شوو، د ځوان جسد مو له پښو او لاسونو ونیو، څومره چې مو وس کېده، په سمڅه کې مو مخکې یووړ. بېرته راغلو، د لاوډ سپیکر سیم مې ټول کړ، تر سهاره لړزې نیولی وم.

قدم شاه تر غرمې دوه ځله پورته را وخوت، ویې ویل چې ځینې قومي مشران دې لیدو ته راغلي، خو زما په زړه کې د خبرو زور نه و پاتې.

ماسپښین مې سترګې سره ورغلې، تر ماخستنه ویده وم، شپه مې په رڼو سترګو تېره کړه. اخیر مې د چانسلر خبرې ذهن سره را ټول کړې، یو وخت یې راته ویلي و چې زموږ په کار کې، وېره، رحم او شفقت نه شته، که دې کومه ورځ زړه نرى شو، نو پوه شه چې بریتانیې ته خدمت نه شې کولای.

سهار مې ګېډه ډکه کړه، د باندې ووتم، هوا سړه لګېده، د ځینو ونو پاڼې ژېړې وې. کله چې بېرته سمڅې ته ورغلم، لینګې مې ولړزېدل، د ږېرې خرېلي ځوان نیکه او یو بل له عمره پوخ سړی ناست و.

بوډا مې پښو ته را ولوېد، یودم یې وژړل، خپل ورک لمسی یې غوښت...خو ما ورته وویل چې دلته نه دی راغلی.

له عمره پوخ سړي مې لاسونه ښکل کړل، په غریو کې یې وویل چې زه د عبدالله پلار یم، عبدالله مسلمان هلک دی، پنځه وخته لمونځ کوي، بس! بېګا نه، ها بل بیګاه مو یو څه سپک کړ، ورته ومو ویل چې د خدای دوستان مه خپه کوه...بس! سهار ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

برېستن وه، دی نه و، تېره ورځ مو د ټولو خپلوانو کورونه پسې وکتل، خو څمکه وچاودېده، عبدالله پکې ننوت.

د سپین ږیرې غږ مې واورېد:

_یا پیرګله! د خدای روی ومنه، لمسي مې خوابدی کړې، نادان دی، ویې بخښه!

بوډا ته مې وکتل، رنې اوښکې یې د ږیرې سپینو ډکو ته ور روانې وې.

ومې ویل:

_اکا، زه په زړه کې کومه عقده نه ساتم، ډېر خلک به پیر او فقیر نه مني، خو....

د بوډا ژړا زور ونیو:

_پوهېږم چې ته له زړه صاف سړی یې، حوصله لرې، خو قربان دې شم، ستا سپکاوي به دې کوم مرید پیري ته خوند نه یې ورکړی، عبدالله جان به یې.

زوروري ژړا پاتې خبرو ته پرې نه ښود.

د بوډا پر ډنګرو اوږو مې خپل لاسونه کېښودل، ومې ویل:

_زړه دې غټ ونیسه! پیریان زما له اجازې پرته هېڅ هم نه کوي. د عبدالله غوندې ځوانان ژر احساساتي کېږي، د تاسو سپکې به یو څه خوابدی کړی وي، په خپله به پیدا شي.

د عبدالله پلار په خواره خوله وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_قربان دې شم، مورې خو خپله وسه وکړه، د عبدالله درک ونه لګېد، خیر دی، تاته څه سخته ده، ږندکي ته ووایه، پیدا به یې کړي.

ورته ومې ویل چې سمه ده، درېیمه ورځ احوال واخلئ.

یوه شېبه کېناستم، فکر مې وکړ، لاسي بټۍ مې را واخیسته، په سمڅه کې مخکې لاړم، د عبدالله جېبونه مې ولټول، کارت، څو پیسې، او یو سپین خامک شوی رومال مې ترې را وایستل. بېرته د سمڅې خولې ته راغلم، کارت ته مې وکتل، عبدالله په ترکیه کې د انقرې د پوهنتون د دوهم کال محصل و. ده انجنیري ویله.

درېیم سهار بوډا او د عبدالله پلار بیا راغلل، د یوه دیني کتاب د اېښودلو پر پلمه مې تار را کش کړ، له پورته سپین رومال را ولوېد. له عمره پاخه سړي په بېړه رومال ور واخیست، خو بوډا د هغه له ګوتو وایست، رومال یې څو ځله ښکل کړ، په غریو کې یې وویل:

_دا خو د عبدالله جان رومال دی، څو ورځې مخکې یې خور ورته جوړ کو.

ومې خندل:

_بس! ږندکي پیري را ووړ، ویل یې چې عبدالله مې په کابل کې ولید، ترکیې ته یې د تګ تیاری نیوه. ږندکي دا رومال د دې له پاره ترې را پټ کړ چې ستاسو زړه ته ولوېږي.

له عمره پوخ سړي مې لاسونه ښکل کړل، خو بوډا رومال ته کتل...په لندو سترګو کې یې خلا پرته وه.

ځان مې خواشینی ونیو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_خو هلک مو ډېر خوابدی کړی، فکر نه کوم چې تر کال دې شپو دې کوم خط یا احوال درته را ولېږي.

له عمره پوخ سړي په خوشالۍ وویل:

_بس! دی دې خدای ژوندی راته لري، له خط او احواله یې تېر.

دواړه روان شول، بوډا د خپل لمسي رومال په خپلو ګوتو کې ټینګ نیولی و.

په درېیم سهار قدم شاه چینې ته کښته شو، تندی یې تریو ونیو، ګڼو خلکو ته یې وویل چې سمڅه له پېریانو ډکه ده، زه یې غږونه نه اورم، خو قربان یې شم، پیرګل ټوله شپه د پېریانو د ماشومانو د چیغو او شوخۍ له لاسه رنه تېره کړي....

تر دې بل لوی ثواب! بس! نر هغه و چې ډېرې ډېرې راوړي، په هماغه ورځ سمڅه لنډه شوه، د عبدالله مړی، زاړه اخبارونه او څه نور بېکاره شیان تر دېوال ور هاخوا پاتې شول.

بله ورځ مو د سمڅې خولې ته لیمڅي ونیول، خو یخني له ګذارې وتلې وه.

قدم شاه اوازه واچوله چې بغدادي پیر په دې سمڅه کې ستړی شوی دی، بغداد ته ځي.

ګڼ خانان او ملکان راغلل، دوی دا د بخت غمی (بغدادي پیر) کله بل ځای لورېده . هر یوه به د پیر د پاتې کېدو خواستونه کول، یوه به ویل چې نوې کوټه ورته جوړوم، بل به کلا ورکوله، بل به ...

پیر مغروره څېره نیولې وه، غلی ناست و، زورورو خلکو به د پیر پر سر له یو بل سره دعوې کولې، وړه خبره نه وه، پیر کور او کلي ته برکت ور ووړ، دا برکت هر

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه غوښت ....خبرې اوږدې شوې، نه سره جوړېدل، اخير يې زما نظر وغوښت. ماته تر ټولو د ملک ځونډي د مېلمنو کوټه ښه وه، دا سړی په يوه لوی کلي کې پروت و، ژمی هم نه بېکاره کېدم، له ډېرو ککريو مې د امان الله خان مينه ايستلی شوای.

په سبا پنځه کسان له څو کچرو سره راغلل، خو د پير يوې وړې خلطي او څو کتابونو دومره زحمت نه غوښت، پر خپل آس کېناستم، غرمه يوې درې ته ورسېدو، په لويو ډبرو کې د روانو نريو اوبو دواړو غاړو ته د غره لمنې سلګونو خړو کورونو نيولې وې. ځای ځای به يوه برجوره کلا هم ښکارېدله، برجونه يې د مورچو په بڼه جوړ ول.

سلګونه واړه او زاړه مخې ته راغلل، له آسه کښته شوم، ښی لاس مې تر ډېرو پورته نيولی و، د ښکلولو وار نه کېده، وروسته ستړی شوم، هر يوه به په خپله زما ځړېدلی لاس تر خپلو شونډو ور ووړ.

بامونه له سرو- زرغونو ټکريو ډک ول، ښځې وې، د ځار او قربان غږونه راتلل...د ملک ځونډی تر کلا اووه پسونه په لاره کې حلال شول، د ملک اوږده مهمانخانه د کلا پر دېوال پورې نښتې وه، له ختو جوړې زينې يې درلودې، د خلکو په ګڼه ګونه کې په سخته پورته وختم.... ملک ځونډي له ډېرې خوشالي وازه خوله نيولې وه، په سترګو کې يې غرورو ښکارېده. هسکه غاړه ته، دا سړی ګرم نه و، بغدادي پير په دومره خانانو او ملکانو کې د ده کوټه خوښه کړې وه.

تر يو څه وخته له ملايانو او سپين ږيرو سره کېناستم، ځان مې نه بې ارښته کاوه، قدم شاه غږېده.

ډوډۍ مو وخوړه، ټول لمانځه ته لاړل، خو پير پښې وغځولې، چا دومره زړه نه درلود چې بغدادي پير ته لمونځ او جومات ور ياد کړي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملک ځونډي ته مې وويل چې ستړی يم، څوک مه را پرېږده.

ملک په منډه له کوټې ووت.

قدم شاه دروازه ځنځير کړه، مخامخ بل ووړ ور ښکارېده، پورې مې واهه، کوچينۍ کوټه د مکتب له کتابونو ډکه وه. فکر مې وکړ، دا کتابونه مې بايد په بل، تر دې ښه وخت کې ياد کړي وای.

غړونه راغلل، د لويې کوټې وړې کړکۍ ته ودرېدم، د باندې ګڼ کسان ولاړ ول، له عمره پخې او زړې ښځې هم پکې ښکارېدلې، نه تکيه کېدل، همدا ګړۍ يې د بغدادي پير ليدل غوښتل، خو ملک ځونډي ورته ويل چې مبارک ستړی دی،سبا راشئ، اوس ساسموي....

تر ماښامه چا دومره زړه نه درلود چې دروازه خلاصه کړي، ماښام په خپله د باندې ووتم، وار له واره د تودې ډوډۍ بوی راغی. لاندې مې وکتل، پر ډېران سرې چرګې ګرځېدې، يوه ځوان اخورونو ته ولاړې کتار غواوې خلاصولې...ور هاخوا د ګڼو کورونو له موريو (دودکشونو) تور لوګي پورته کېدل.

د يوه ماشوم ناره مې واورېده:

_هلې! پيرګل راوتلی.

په منډه کوټې ته ننوتم.

ماخستن مې له ملک ځونډي، د کلي له ملا او څو نورو سپين ږيرو سره ډوډۍ وخوړه، يوه ماشوم لاسونه را پري مينځل، کله چې د باندې لاړ، ملک ځونډی اوچت

(c) ketabton.com: The Digital Library

پسې ولاړ شو، غږ يې راته، ماشوم ته يې په زينو کې وويل چې د پير صيب د لاسونو مبارکې اوبه غواوو ته کېږده، د سلو مرضونو دوا ده.

شپه مې توده تېره کړه، تاوخانه ښه لګېده.

درې ورځې مې تاويذونه ورکول، خو د کلي ناروغان او د دعاوو غوښتونکي نه خلاصېدل. وروسته د نورو کليو خلک را مات شول، د ملک د کوټې تر مخ به درجنونه خرې ولاړې وې، پر ملاو به يې سرې، شنې برستنې او توشکونه پراته ول، زړې او له پښو لوېدلې ښځې به پر خرو راوړل کېدې.

ستړی وم، چاره نه وه، خو د هوا په سړېدو سره د خلکو ګڼه ګوڼه کمه شوه، له غرمې وروسته به مې په ارام زړه خوب کاوه.

دې لوی کلي دوولس جوماته لرل، خو تر ټولو لوی جومات د ملک څونډي و. کله کله به ملا صېب په خواره خوله جومات ته د ورتلو بلنه راکوله، خو ما به خلک بانه کړل، خو اوس ګڼه ګوڼه کمه شوې وه، دا خبره نه چلېده.

يو مازديګر په نه زړه جومات ته ورغلم، د ملا صېب په ټينګار کتارونه راپسې ودرېدل، د پټې خولې لمونځ و، ستونزه مې نه درلوده، خو د ماښام آذان مې زړه وخوړ، ملا صېب ته مې وويل چې ستا په ښېر لوی او سپين ږيری عالم به څنګه راپسې درېږي.

يو ټيټ غږ راغی:

_قربان يې شم! دې ته وايي د پيرګل خاکساري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملا صېب کلیوالو ته وکتل، په سترګو کې يې غرور پروت و . نه و ملامت، د بغدادي پیر غوندې لوی عالم پسې درېده. مخکې شو، خو د ملک ځونډي او ځينو نورو کلیوالو ټنډې تروې شوې، د پیرګل په امامت کې يې ډېر ثوابونه لیدل. بوډا ملا نا امېده ودرېد، د ملک ځونډي غوږ ته مې خوله ور ټيټه کړه، ومې ويل چې سپين ږيری دی، زړه يې مه ور ماتوه.

وروسته مېلمستیاوو زور ونيو، هر يوه غوښتل چې د کور دسترخوان يې برکتي شي، خو ما به يواځې د هغو کسانو غوښتنې منلې چې خبرو يې پر نورو تاثیر درلود.

يوه ورځ ملک ځونډی راته کېناست، واده يې غوښت، خو د توتکۍ پلار ورته ويلي و چې د هوا تر تودېدو پورې به نه سره په عذابوو. خانګل مې را وغوښت، په سخته مې قناعت ورکړ.

يوه اوونۍ وروسته واده تیار شو، ورځ په ډولونو تېره شوه، مازديګر يې ناوې راوړه، د نکاح په وخت کې د ملک ځونډي نوې سرې کړې ږيرې د څراغ ژېړې رڼا ته سره لمبه کوله.

کلا له ښځو ډکه وه، تر ډېره د چمبې غږ راته، ملک ځونډی له موږ سره پرېووت. يو وخت چیغې شوې، قدم شاه څراغ ولګاوه، حاجي ځونډی پر خپل ځای ناست و، پکه ککرۍ يې ځلېدله. يودم د کوټې دروازه له دېوال سره ولګېده، دوې زړې ښځې راغلې، ژړل يې...خبره مالومه شوه، توتکۍ په نیمه شپه کې تښتېدلې وه.

ملک په بېړه د باندې ووت، کړکۍ ته ودرېدم، د ناوې تېښته د پټېدو نه وه، په کلي کې بل څراغونه ګرځېدل....

سر مې ولګاوه، لس بجې له خوبه را پورته شوم. ملک راغی، ژړل يې...ويې ويل چې په توتکۍ پسې يې ټول کلی ولټاوه، پيدا يې نه کړه... ژړ ايې زور ونيو، د بوډا

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړه ته لوېدلې وه چې توتکۍ له کوم چا سره تښتېدلې ده، ملک خپل عزت په خاورو کې لید، دا لویه رسوایي يې نه شواى زغملاى، همدا ګړۍ يې له خدايه خپل مرګ غوښت.

يودم د توتکۍ وروستۍ خبره په ذهن کې را تېره شوه ((ژېړ کمر خو شته)).

زړه مې ولړزېد، ومې ویل:

_ژېړ کمر چېرې دی؟!

ملک په لندو سترګو راته وکتل.

همدا خبره مې بیا تکرار کړه، ملک په غریو کې وويل:

_د هديرې پر سر.

د باندې ووتو، تر کورونو تېر شوو، ور هاخوا لويه هديره پرته وه، پر شناختو ټومبلې رنګارنګ ټوټې باد وهلې...مخکې لاړو، د غره په ډډه کې تېره هسکه ژېړه پرښه ولاړه وه.

لاندې مې وکتل، ليرې پر يوې غټې ډبرې سور ټکرى پروت و. منډه مې ور واخيسته، د واده په جامو کې ځوانه نجلۍ په خپلو وينو کې پرته وه.

ملک ځونډى را ورسېد، ساه يې لنډه لنډه کېده، شکرونه يې ايستل، عزت يې پر ځاى پاتې و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د توتکۍ جنازه وړه وه، ان ملا هم نه ورته، ویل یې چې نجلۍ ځان وژلی، نه بخښونکې گناه یې کړې، جنازې ته به ځنگه ورځم! خو ما مجبور کړ، په نه زړه ورغی.

ناروغه شوم، سرې تبې مې کېدلې، د نجلۍ په وینو سور تندی مې له ذهنه نه ووت.

د توتکۍ د مرگ په اتمه ورځ د ملک ځونډي اتیا کلنه مور مړه شوه. ملک له خیرات پرته د مور خاورو ته سپارل لویه بې غیرتي گڼله، جنازه یې سبا ته پرېښوده.

جنازې ته دوه، دوه نیم زره کسان راغلل، ملایان وغړېدل، یو کال مخکې به لا ملایانو د خبرو په پیل او پای کې امان الله خان ته دعاوې کولې، دا عادل پاچا یې پر ځمکه د خدای د عدالت سیوری گاڼه... خو پیر بغدادي خپل کار کړی و، اوس ملایان پر پاچا تېز ور تلل، له نوم سره یې د (غازي) ټکی نه یاداوه. یوه خو ان پاچا د کوپر پر ځنډه ولاړ لید...

له مانه د خبرو د کولو هیله وشوه، ضرورت مې نه لید، کومې خبرې چې به ما کولې، نورو وکړې. خو بیا مې هم یوه خیالي کیسه ورته تېره کړه، ومې ویل چې څو ورځې مخکې د شور بازار حضرت صېب مبارک نور المشایخ، امان الله خان ته ورغلی و، ورته ویلي یې وو چې په کابل کې عیاشي ډېره شوې ده، چاره یې وکه، خو دا خبره پر پاچا بده لگېدلې وه، مبارک یې درې شواروزه په تشناب کې بندي کړی و...

د شور بازار حضرتان مشهوره ول، خلکو نالیدلي پېژندل. ټولو ژړل...

خبرې مې را لنډې کړې، ومې ویل چې نور وخت مه تېروئ، جنازه هدیرې ته یوسئ! تر دې زیات د مړي ساتل حرام دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

غرمې ته کتار ولاړو خلکو د لندې ډوډۍ سلګونه کاسې يو بل ته ورکولې، دا کاسې د جومات تر مخ لويې فرش شوې ميداني ته تلې، له کاسو مړه تاوونه پورته کېدل....

ورځ مې سترې تېره کړه، خو د ملک ځونډي يې کور ودان، په غم کې يې هم د پير هوسانيه په ياد وه، شپې ته پاتې شوي له ليرو ځايونو راغلي خانان او ملکان يې د خوب له پاره په کورونو تقسيم کړل.

د مکتب د کتابونو د يادولو له پاره مې تر دې ښه وخت نه شو موندلی.

سهار وختي مې د دروازې پر سر له ايښې قران شريفه اووه جامې (ټوټې) خلاصې کړې، بيا مې د جاسوسي د وسايلو له خلطې يوه سپرې را واخيسته، دا سپرې د اوښکو د بهېدو له پاره وه، يو پاو به له سرو سترګو رڼې اوبه تلې.

له لمر ختو سره د پښنو دربې شو، مېلمانه د چايو له پاره کوټې ته راتلل. سپرې مې سترګو ته ونيوله، له فشس سره مې سترګې وسوځېدې، څادر مې پر سر راکش کړ، غلی کېناستم.

دروازه خلاصه شوه، د سلام اوازونه راغلل، خو زه سونګېدم... د ملک ځونډي حيرانه غږ مې واورېد، له قدم شاه يې د خيريت پوښتنه کوله، خو قدم شاه ورته وويل چې پيرګل له نيمې شپې راهيسې همداسې ژاړي.

پر ځنګنو مې لاسونه ولګېدل، د ملک ځونډي غږ مې واورېد:

_قربان دې شم، څه خبره ده؟

څادر مې ليرې کړ، د ملک ځونډي سترګې رډې را وختې، ورو يې وويل:

_ولې ژاړې؟!

(c) ketabton.com: The Digital Library

یودم په احساساتو راغی:

_چا خو به نه يې خوابدی کړی، را ته ووايه! ښځه راباندې طلاقه، که د ژوند څکه رانه وکي.

ناستو کسانو ته مې وکتل، له وېرې ډکې، حيرانې سترګې يې راته نيولې وې.

په غريو کې مې وويل:

_مه پسې ګرځه! کومه خبره نه ده.

خو ملک ځونډي کله پرېښودم، د پيرګل ژړا وړه خبره نه وه.

په خواره خوله يې وويل:

_قربان دې شم، زړه مې چوي، راته ووايه، د ا سرې سترګې خو دې بې څه نه دي.

ومې ويل:

_په دې وړه کوټه کې دا کتابونه څه کوي؟!

ټولو يو بل ته وکتل. ملک ځونډي په خواره خوله وويل:

_تر تا مې ځار کې، دا خو يې دا څو مياشتې مخکې له کابله راوړل، ويل يې چې د څړمني (پسرلي) په اوله مياشت کې به په کلي کې مکتب جوړېږي. يواځې موږ نه، ټولو کليو ته يې د اول او دوهم صنف کتابونه راوړي دي.

ټنډه مې تروه کړه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_تاسو قران شریفونه غواړئ، که د مکتب کتابونه؟!

ټولو یو بل ته وکتل....
یودم مې وژړل، ژړا مې تېزه کړه، په کوکو کې مې وویل:

_بیګا مې قرآن شریفونه په خوب لیدل، د کلي له کورونو یې منډې وهلې، مخې ته یې ودرېدم، ورته ومې ویل چې څه خبره ده! ولې کلی پرېږدئ؟! دوی په دې وړه کوټه کې ایښي د مکتب دا کتابونه یادول، ویل یې چې زموږ او د کوپړي کتابونو نه سره کېږي... خواست مې ورته وکړ، ومې ویل چې دا خلک تک، سپین مسلمانان دي، پیران مني، خیر دی، زه به یې پوه کم، که یې خبره نه منله، لاره خو مو چا نه ده نیولې. بس! په سخته مې را وګرځول.

ملک ځونډي د وره سر ته وکتل، سترګې یې رډې را وختې، پوهېدم چې په ذهن کې یې څه ور ګرځي! پورته ایښي قران شریف به خامخا د تېښتې پر وخت خپلې جامې لیرې کړې وې.

د پزو سونګا راغله، ناستو کسانو ژړل....

ملک ځونډی په بېړه ولاړ شو، قرآن شریف یې تر ډېرو په خپل ټټر پورې ټینګ نیولی و، توبې یې ایستې، ژړل یې....وروسته یې یودم چیغه کړه!

_بارانه!

یو خیرن ځوان راغی، له جامو یې د خوشایو بوی ته!

ملک ځونډي وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_هله، دوه، درې نور مزدوران هم درسره که، همدا اوس به له وړې کوټې ټول کتابونه باسې.

خیرن ځوان په خواره خوله وویل:

_د کور کوټو ته یې یوسو؟!

ملک چیغه کړه!

_وه کم عقله، کور ولې بې برکته کوي، چېرته یې وغورځوه.

په ناستو کسانو کې یوه چاغ سړي وویل:

_ملک صیب! دا کتابونه ما لیدلي، بسم الله پکې لیکلې، د خدای او رسول له نومونو ډک دي، ګناه لري، که زما منې، په اوبو کې دې یې واچوي.

د ملک ځونډي تنده لا پسې تروه شوه!

_همدا څو ټکي یې ام د اعتبار له پاره پکې راوستي دي، هر چېرته چې یې وړې، مخصد (مقصد) له کلي یې ورک کئ!

یو بل ډنګر سړي وویل:

_ښه خبره ده، دا کتابونه یې مور ته هم را لیږلي دي، ورک به یې کو، خوله حکومت سره به څه کوو؟!

ملک ځونډي څو ځله خپل سر وخوځاوه، تنده یې تروه شوه، ورو یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_هی هی! له ایمانونو خلاص یاست، له خدایه نه وېرېږې، له حکومته مو زړونه چوي، ښځې خو نه یاست، لونګۍ مو تړلې، تر دې به بله کومه سخته ورځ درباندې راځي چې قران شریفونه مو له کورونو تښتي! وایم که یې څه ویل، وچ یې پر دا تندي ولځ، مردار یې کړ، تر دې بله لویه غزا به چېرې پیدا کړ....

وړه کوټه په هماغه ورځ له کتابونو تشه شوه.

لومړۍ واورې، غرونه سپین کړل، دوهم ځل اوارۍ ته راغله، درېیمې

وریدا، د کلیو لارې وتړلې.

ژمی په مزو روان و، ګرمه بخارۍ، د لاندې او چرګانو غوښې، مېلمستیاوي او خوبونه! بس! څو ځله د سویانو ښکار ته هم لاړو، په واوره کې به د سوی پلونه اسانه موندل کېدل، په پلونو پسې به مو ګامونه واخیستل، سوی به منډه کړه، خو ملک ځونډي کلیوالو ته ویلي و چې پام! تازیان به نه ور پرېږدئ! د پیر صېب باید پام غلط شي، کوم سوی چې به د پیر د ټوپک له ګولۍ روغ ووت، بیا به تازیانو منډې پسې وهلې....د ښکار سویان به ډېر ول، خو د پیر صېب ویشتلي سویان به همالته ټوک ټوک شول، یوه یوه ټوټه غوښه به یې د تبروک له پاره کورونو ته وړل کېدله.

د ژمي د وروستۍ میاشتې په پای کې واوره ټوله شوه، خلک بیا را مات شول، ان د کرښې د ها غاړې قبایل به هم دم او دعا ته راتلل....

یو مازدیګر په جومات کې ناست وم چې راجندر راغی، راجندر عیسوي و، په ملتان کې یې د بریتانیې په پوځ کې لویه وظیفه درلوده.

د وارخطایۍ خبره نه وه، بغدادي پیر ته ډېر کسان راتلل، یو یې هم راجندر.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاس مې د ښکلولو له پاره ور وغځاوه، راجندر ټیټ شو، ناڅاپه مې ټول ځان وربېړدېد، د راجندر له غاړې په ژېړ ځنځیر پورې پېیلی غټ صلیب را وځړېد.

په سترګو مې اشاره ورته وکړه، خو ساده راجندر زما پر لاس را پرېووت.

صلیب نو د پېژندو شی نه و، هر څوک چې د ډیورنډ تر کرښې اوښتي ول، کلیساوې به یې خامخا لیدلې وې.

لومړی مې یو ټیټ غږ واورېد:

_نصارا دی!

بیا ګونګوسې شوې... وروسته یوه ناره کړه!

_کاپر جومات ته راغلی.

چیغې شوې، په سلګونو سترګې رډې راوختې.

ملا صېب نه وړه، نه یې راوړه، وار له واره یې د راجندر د وژلو فتوا ورکړه! ملامت نه و، کاپر، جومات او دا ځای! چې دا سړی یې نه وای مړ کړی، نو څوک به یې واژه!

لینګي مې ولړزېدل، له پښو مې د ولاړېدو سېکه ختلې وه... راجندر ته لاسونه ور ولوېدل، د سترګو په رپ کې وارخطا راجندر هوا ته پورته شو.

چیغه مې کړه!

_ودرېږئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د راجندر پښې پر ځمکه ولګېدې، په مخ کې يې ټکی وينه نه وه پاتې.

يودم موسک شوم، ومې ويل:

_تاسو خو يو ځل په خبره ځانونه پوه کړئ!

يوه په غوسه وويل:

_قربان دې شم، پوه يو، د خدای دښمن مو د خدای په کور کې ونيو.

ومې خندل:

_چا ويل چې پوه ياست! په هېڅ هم نه پوهېږئ! دا سړی د خدای دښمن نه، د خدای دوست دی.

حيرانې سترګې را واوښتې.

ولاړ شوم، راجندر ته مې کلکه غېږ ورکړه، ټنډه مې يې ښکل کړه، تر څنګ مې کېناوه. ورته ومې کتل، موسک شوم، ومې ويل:

_مبارک، مبارک، مبا....

د ټولو خولې وازې پاتې وې....

ومې ويل:

_د چا اول سمه وي، د چا اخېره، خو د دې سړي زړه په اخيره کې له نوره ډک شو، بېګا ړندکي راته وويل چې قربان دې شم، ستا يو ليکلی کتاب په ملتان کې د يوه کاپر

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کور کې رانه لوېدلی و، کاپر ولوست، اوس را روان دی، د لارې سختو ته یې ځان ور کړی، غواړي چې ستا تر مخ ایمان راوړي.

خلکو په حیرانۍ راته کتل.

راجندر په پښتو نه پوهېده، په انګلیسي مې ورته وویل:

_احمقه! نو دومره اشتباه!

غلی شوم، ملا ته مې وکتل، ومې خندل.

_بس! مولوي صېب! سړی تیار دی، کلیمه ور ښیه!

د ټولو سترګې و ځلېدې.

د وارخطا راجندر غوږ ته مې خوله ور نږدې کړه:

_که غواړې چې ژوندی پاتې شې، نو یوه خبره واوره، څه چې دا سپین ږیری وایي، پسې تکراروه یې.

کلیمه وویل شوه، جومات د الله اکبر چیغو پر سر واخیست. له هرې خوا مبارکۍ راغلې...

بیا د نوم وار شو، راجندر ته یې عبدالرحمن نوم وټاکه!

خلک خوشاله ول، نوي عبدالرحمن ته یې مبارکیانې ورکولې.

راجندر ته مې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_تر اوسه مې لا زړه ځای ته نه دی راغلی، یوه سزا باید ووینې.

یودم مې ناره کړه!

_د عبدالرحمن جامې مو څنګه هېرې دي!

د خلکو تبروک ته ور پام شول، لاسونه ور ولوېدل، راجندر چیغې کړې، څررر شو، دوې دقیقې وروسته لوڅ لپړ و. ان یوه عمر خوړلي بوډا یې نېکر هم کشاوه، خو ما منع کړل.

وارخطا راجندر مې په خپل څادر کې پټ کړ. خو ډېر ژر نوې لونګۍ، له سنیو اوبدلی کوټ ، پټو او جامې ورته راغلې.

ماخستن مې کوټې ته بوت، راجندر د خپل بوټ له تلي یو کوچینی کاغذ را وایست، چانسلر لیکلي و چې په کابل او غزني کې یې زموږ دوه جاسوسان اعدام کړل، خبرې دې یو څه پستې که، خو که بیا هم کوم خطر وینۍ، ځانونه را وباسۍ!

له قدم شاه سره مې مشوره وکړه، ویې ویل چې ستړی یم، ماشومان مې یادېږي، خو یو- دوه میاشتې نوره پاتې کېدا مو په ګټه ده، یو ځل باید تر سرې غونډۍ هم ورشو.

د ویډېدو پر وخت مې راجندر ته وویل چې بچو! ودرې! سهار به د کلي نایي را غواړم! د سنتېدا کار دې لا پاتې دی.

وارخطا سرې مې پښو ته را ولوېد، تر ډېرو یې زارۍ کولې....

سوزان د خپل غور نیکه د کتابچې پاڼې سره ور وستې، کوټې ته لاړه، پلار، مور او ورور یې تلویزیون ته ناست ول، تر ویدېدو مخکې یې بیا کتابچه خلاصه کړه، ډېوېډ جونز لیکلي ول:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_د هوا په ګرمېدو سره بېرته سمڅې ته لاړو، د دم، دعا بازار له سره تود شو، د بغدادي پير د کراماتو اوازه تر کلاته هم رسېدلې وه، خلکو په په شپو ورځو مزل کاوه، سترګې به يې ګاللې، ځانونه به يې تر پيره را رسول.

يوه ورځ په لومړي ځل څلور افغان پوځيان راغلل، مشر يې تک سپين مخ او اوږده توره ږېره درلوده، سمڅې ته د راختو په وخت يې د ټوپک کنداغ له راوتلې تيږې سره ولګېد، تر ډېرو يې د ټوپک کنداغ ته کتل، بيا يې سپينه ټوټه پرې تېره کړه.

پورته راغی، سترګې مشې يې توده وه، ويې ويل چې ژمی يې د کرښې په يوه قرارګاه کې تېر کړ، ګردېز ته ته، زما د ليدو په خاطر يې لاره راکړه کړه.

مشر اوږدې خبرې وکړې، د شوربازار د حضراتو په صفت نه مړېده. وروسته يې د امان الله خان خبرې را واخيستې، ښه زړه يې نه ترې درلود، ترکيې ته د زده کړې له پاره د افغانو نجونو په لېږلو خواشينی و، خو ما امان الله خان، پوه او مدبر انسان ياد کړ، د پاچا په ديندارۍ او هېواد پالنه کې مې شک نه درلود.

د پوځيانو له تلو وروسته قدم شاه را په غوږ شو، ويې ويل چې دې سړي هسې هم په پير او فقير باور درلود، له امان الله خانه د دې سړي د زړه د تورېدو له پاره ښه موقع وه، خو تابرعکس، د پاچا صفت ورته وکړ.

قدم شاه ته مې وويل چې دومره مه ساده کېږه، له دې سړي ويره په کار ده.

قدم شاه په حيرانۍ راته وکتل.

ومې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_په کرښه کې پرتې افغان پوځي قرارګاوې دومره امکانات نه لري چې د ژمي په ځله کې دې دا سړی داسې پاک او تک سپین ترې را ووځي. بله دا چې د دې مشر د ټوپک پر کنداغ خوا بده شوه، مانا بیت المال ته صادق دی او پر وطن یې زړه خوږېږي، نو وطندوسته انسان، یواځې وطندوسته امان الله خان غواړي.

غلی شوم، ومې ویل:

_دا سړی دستوري را لېږل شوی و، نور مو دلته پاتې کېدا خطرناکه ده.

خو د قدم شاه زړه ته نه لوېده، ویې ویل چې زموږ په کار کې ډار نه شته.

یوه اونۍ وروسته له پېښوره یو کوچینی کارټن راغی، خلاص مو کړ، حیران شوو، د امان الله خان او ملکې ثریا له لوڅو عکسونو ډک و.

د کارټن را وړونکې راته وویل چې دا عکسونه له لندنه راغلي دي، د پاچا او ملکې څېرې یې را اخیستې، د نورو کسانو پر لوڅو بدنونو یې ایښې، بیا له همدې عکسه نور عکسونه اخیستل شوي دي.

داعکسونه په دومره مهارت جوړ شوي وو چې جعلکاري یې په اسانه نه ښکارېده.

په لومړي ځل مو دا عکسونه یواځې شناخته وو ته ورکول، بیا مو تر وردګو، غزني او زابله پورې ولېږل.

خلکو به توبې ایستې، اوس پاچا او ملکه د کوپر پر ژۍ نه، کوپر ته ور لوېدلي ول.

یو سهار یوه بل جاسوس د چانسلر خط را ووړ، سترګې مې رډې را واختې، چانسلر لیکلي و چې ځانونه راباسئ، لارنس (پیر کرم شاه) یې له اسنادو او شواهدو سره ونیو، اعدام یې کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هماغه ساعت مو د جاسوسي وسايل او پاتې دوا په خلطه کې واچول، قدم شاه ته مې وويل چې په تياره کې به له دې ځايه ځو، خو قدم شاه يوازې يوه بله شپه غوښته، ويل يې چې نن بېګا به د سرې غونډۍ خزانې ته ورشو، سبا ماخستن به له دې ځايه پښې سپکې کړو. خو ما ونه منله، نور نو په افغانستان کې يوې ورځې پاتې کېدا هم خطر درلودا!

په تياره کې د باندې را ووتو، سپوږمۍ وه، په احتياط لاندې لاړو، له سماوراونو خرهارى، د ناروغانو ځګيروي او د يوه ماشوم ژړا راتله.

آسونه مو تر قيضو ونيول، پلې ورسره تلو... پر ډبرو د آسونو د نالونو د لګېدا غږونه مې تر زړه تېرېدل....

يودم له ونو ګڼ کسان را ووتل، په غره کې زوروره چيغه را وګرځېده.

_شور ونه خورئ!

زړه مې پښو ته ولوېد، لسو،دولسو پوځيانو منډه را واخيسته، څو چې مو ځانونه خوځول، تر لاسونو مو پړي تاو شول.

لاس تړلي يې چينې ته را وستو، خلک له بلو ځراغونو سره را ووتل. خوبولې سترګې له حيرانۍ ډکې وې.

سمڅې ته يې بوتلو، يوه پوځي ځراغ ولګاوه، بل د بوجۍ خوله ځمکې ته کړه، له کړنګ سره لاوډسپيکرونه، سيمان، سپيرې، تارونه، دوا، رنګارنګ ګروپونه...ولوېدل.

يوه له ونې لوړ پوځي ورو وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_ډېوېډ جونزه، درې شپې مو په ونو کې درته تېرې کړې، د نورو جاسوسانو راتګ ته ماتله وو، خو تا د تېښتې له پاره ډېره بېړه وکړه.

غلی شو، دېوال ته ور وګرځېد، لاس یې پرې تېر کړ، ویې ویل:

_ډېر وخت نه دی پرې وتلی، رنګ یې کړئ!

یوه پوځي د دېوال د سر تیرې ته برچه ونیوله، تیره په سخته را جلا شوه، خو نورو تیږو دومره زحمت نه غوښت، په اسانۍ لاندې را لوېدې....

سمځې ته ګڼ خلک راغلل، د ټولو سترګې رڼې را ختلې وې.

یو رېږدېدلی زوړ غږ راغی:

_څه خبره ده؟!

له ونې لوړ پوځي وویل:

_دا سړی، پیر نه، انګرېز دی، ګردېز ته یې بیایو.

خلکو یو بل ته وکتل، بوډا چیغه کړه!

_سپینې پښتنې خو مو پرنګیانو ته ور ولېږلې، شرم نه لرئ! اوس مو د خدای په دوستانو پسې ام را اخیستي ده.

پوځي ټیټ شو، لاوډ سپیکر یې را پورته کړ، ویې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_دې سړي دوکه درکړې، هېڅ کرامات نه لري، دې ته لاوډ سپیکر وايي، لاندې به يې ستاسو خبرې اورېدې، دلته به يې ستاسو نوم اخيست...سوچ انګرېز دی، د پاچا د بدنامولو له پاره کار کوي.

یو ډډ غوسه ناک غږ راغی:

_کوپړ مه وایه، په پاچا کې نو څه پاتې دي، له خپلې ښځې سره يې لوڅ لپړ عکسونه اخیستي دي.

بل سړي وویل:

_پاچا خو نه خدای مني، نه پیغمبر! اوس پیران ام نه دې ترې پاتې.

پوځي خوله خبرو ته جوړوله چې بوډا وویل:

_نور خانه! د پیر ګل لاسونه ور خلاص که! که نه نو دا سمڅه به راباندې را پرېوځي.

یو قوي ځوان مخکې راغی، خو پوځي يې پر ټټر لاس ور کېښود.

بوډا چیغه کړه!

_عطاګله، برېڅه، خداينوره...تاسو هم ځانونو ته نارینه واياست! د پیرګل تړلي لاسونه مو څنګه لورېږي!

څو کسان را مخکې شول، خو پوځیانو ټوپکې ورته ونیولې، ځای پر ځای ودرېدل.

په ونه لوړ پوځي چیغه کړه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

_وځئ!

خلک شاته شول، د سمڅې په خوله کې ودرېدل. دېوال ړنګ شو، ګڼ پوځیان مخکې لاړل، تر یوه ځایه د څراغ رڼا ښکارېدله، بیا ورکه شوه، خو شېبه وروسته بېرته د سمڅې دېوالونه ژېړې رڼا ونیول، دقیقه وروسته یې د عبدالله وچ شوی جسد، اخبارونه، مجلې... پر غولي کېښودل.

په ونه لوړ پوځي مې تر مخ ودرېد، ورو یې وویل:

_دا ځوان څوک و؟

غلی وم.

_یودم یې پر ژامه سوک راکړ، ولوېدم، له خولې مې وینو داره وکړه.

چیغې شوې، خلکو ډېرې ور واخیستې، یوه پوځي (اخ) کړل، ولوید، نورو هوایي ډزې وکړې، خلک ودرېدل، سمڅه د سوځېدلو باروتو بوی ونیوله.

په ونه لوړ پوځي چیغه کړه!

_که څوک یو ګام را مخکې شو، خون یې پر خپله غاړه!

غلی شو، ویې ویل:

_او ساده ګانو! له پیرګله پوښتنه وکړئ چې دا مړی دلته څه کوي.

بوډا په غوسه وویل:

_کوپر مه وایه! له پیر ګله به څنګه پوښتنه کوو، پیریانو به راوړی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوځي ټنډه لا پسې تروه شوه:

_له دې ځايه ورک شئ!

بوډا وویل:

_پيرګله! دا خلک په سمه نه پوهېږي، ولې ماتله يې؟! ژندکی را وغواړه! دا د کوپړ زامن به شنه لمبه کړي.

پوځي توپانچه را وایسته، ډز شو، د بوډا پښو ته نږدې نرۍ دوړه پورته شوه.

شپېه وروسته يې لاس تړلي پر آسانو کېنولو، خو تر موږ مخکې څو کليوالو د خپلو آسانو تشو ته پوندې ورکړې، په تياره کې ورک شول.

ټوله شپه مو مزل وکړ، سپېده چاود يوې تنګې درې ته ورسېدو، چوپه چوپتيا وه، يواځې د آسونو د پښو ټکا اورېدل کېدله...کله کله به يوه مرغۍ هم وچونېده.

يودم سغ شو، له ټک سره د مخې پوځې ولوېد. ډزې شوې، له ډبرو سره سوکي بادېدل. پوځيانو مورچې ونيولې، آسونه وشنېدل، د ټوپکو له خولو سرې غوړنجې را وتلې....

د آس تشو ته مې د بوټونو غبرګ تلي سيخ کړل، آس منډه واخيسته، شاته مې وکتل، قدم شا را پسې و. يودم مې په ښی اوږه کې نرۍ څړيکه تېره شوه، آس ولوېد، پر لويو ډبرو ورغلم، سر مې پر تېږه ولګېد، پر ځان ونه پوهېدم.

يو وخت مې سترګې رڼې کړې، په کندواله کې وم. اوږې ته مې وکتل، تړل شوې وه.

د قدم شاه غږ راغی:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_زړه دې مه خوره! ګولۍ وتلې ده.

شاوخوا مې وکتل، د کنډوالې پر ړنګو دېوالونو ګڼ مول وهلي کسان ناست ول.

حاجي پاینده خان راغی، خوشاله و، له پیر سره د مرستې او پنځو افغان پوځیانو د وژلو په خاطر یې ځان په جنت کې لید.

له پاینده خانه مې د نورو پوځیانو پوښتنه وکړه، ټنډه یې تروه شوه، د نورو پوځیانو تیښتې له اضافه ثوابه ایستلی و... بیا یې په خواره خوله د سپینو ګلانو شیره وغوښته، خو ما ورته وویل چې د ړندکي پیري راوړې شېره مو له لاسه ووته، شیره په کڅوړه کې وه.

د پاینده خان تندی وغوړېد، په لوړ غږ یې د خلطې د راوړلو امر وکړ. یوه له ونې ټیټ سړي خلطه راوړه، خلاصه مې کړه، د جنسي قوې د ډېرېدو د ګولیو سلامت پاکټ مې ورته ونیو. پاینده خان په حیرانۍ راته وکتل، خو نور د دې خلکو غلطېدا په دې نه ارزېده چې خپل ماغزه وخورم، لنډ مې ورته وویل چې ړندکي پیري ترقي کړې، اوس له سپینې شیرې ګولۍ جوړوي.

دوې شپې مې د حاجي پاینده خان د کور په کوټه کې تېرې کړې، هېڅوک نه و خبر، یوائې پاینده خان مې لید، سهار وختي به یې له لندو وېښتو او تورې کړې رېرې رانه څاڅکې څڅېدل.

په درېیم ماخستن یې دوه کسان را سره کړل، دې خلکو ته پټې لارې مالومې وې، له درې شواروزه مزل وروسته د ډیورنډ تر کرښې واوښتو.

غرمه مو د انګریزانو یوې قرارګاه ته ورسوله، ډاکتر مې د اوږې ټپ وکوت، د خلطې دواوو میکروبي کېدو ته نه و پرېښی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه اوونۍ وروسته په پېښور کې د انګرېزانو په نظامي روغتون کې وم، چانسلر له لاهوره زما پوښتنې ته راغی، کلکه غېږ یې راکړه، پر ټپ مې فشار راغی، خو چانسلر تر ډېرو ټینګ نیولی وم.

وروسته افغانستان ته د لېږلو جاسوسانو په باره کې راته وغږېد، ویې ویل چې برېټانیې افغانستان ته څلور زره کسان لېږلي دي، دا جاسوسان دې هېواد ته په مختلفو څېرو کې تللي ول، څوک موچي و، څوک نجار، څوک معلم، څوک تجار، څوک هم نظامي مشاور...خو تر ټولو په روحاني جامو کې لېږلو کسانو ښه نتیجه ورکړې وه.

چانسلر وویل چې ان د وزیرانو په سویه زړونه یې هم له امان الله خانه خوا توري کړي دي. بس! خبره خلاصه ده، د امان الله خان پر پاچاهي مو تېل وپاشل، اوس یواځې د اورلګیت خلی غواړي.

په میاشت کې مې د اوږې ټپ سره ورغی، بیا له ډېره وخته وروسته حمام ته ننوتم.

یوه لوېشت ږېره مې نوره څه کوله! چاړه مې پرې تېره کړه. بیا تودو اوبو ته ودرېدم، د صابون سپین ځګ تورو خیرو ونیو.

چانسلر یو کال رخصتي راکړه، لندن ته لاړم، له ډېر وخت وروسته مې د هوساینې ساه واخیسته، خو رخصتي مې لا نه وه پوره چې بېرته یې لاهور ته ور وغوښتم.

وار له واره مې قدم شاه ولید، دی د چانسلر د دفتر په دهلېز کې راته ماتله و.

قدم شاه کلکه غېږ راکړه، یوه شېبه کېناستو، د سرې غونډۍ خزانه یې لا نه وه هېره.

وروسته مو چانسلر ولید، ټنده یې هواره وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چانسلر يو عکس راته ونيو، په عکس کې يو خيرن، له وني ټيټ، خو قوي ځوان ولاړ و، توره ږيره يې درلوده، ګرد پټکی يې تړلی و.

چانسلر ته مې په حيرانۍ وکتل.

د چانسلر سترګې وځلېدې، په خوند يې وويل:

_دا سړی به زموږ پاشلو تېلو ته د اورلګيت خلی وهي.

خبره واضح نه وه، چانسلر بايد نور مالومات هم راکړې وای. چانسلر وويل:

_دا سړی حبيب الله نومېږي، خو د سقاو په زوی مشهور دی، څو کاله مخکې په پېښور کې د يوه زرګر د پيسو سيف غلا شو، د سقاو زوی زرګرۍ ته نږدې چای خرڅاوه، د خلکو پر ده شک راغی، ځکه دا درونډ سيف له دې سړي پرته بل چا نه شوای پورته کولای، خو د سقاو زوی وتښتيد، دوه کاله وروسته په پاړا چنار کې د غلا په تور ونيول شو، هغه وخت د پاړا چنار د قرارګاه مشر راته وويل چې دا ساده سړی د امان الله خان ډېر ضد دی، ګڼ غله پرې راټول دي، له دې سړي ډېر کار اخيستی شو.

دا خبره مې خوښه شوه، د بند يوولسمه مياشت يې لا نه وه تېره چې خوشی مو کړ.

يو څه مو نور هم وپېرساوه، په لار کې د انګرېز له خوا يوه جوړ شوي ملنګ ورته وويل چې دی به يو وخت د افغانستان پاچا شي.

د سقاو زوی د کابل کلکان ته لاړ، غلاوې يې شرع کړې، کله کله به يې پر حکومتي کاروانونو هم بريد کاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې سړي په کم وخت کې ډېر ملګري پیدا کړل، خبره تر امان الله خانه ورسېده، د سقاو زوی يې په پوځ کې شامل کړ، خو دې سړي په هماغه لومړيو کې يو پوځي افسر وويشت. بېرته غره ته وتښتېد. پاچا يې پر سر انعام وټاکه، خو د سقاو د زوی سر دومره اسانه کار نه دی، په دې سړي پسې د شوربازار حضرتان ولاړ دي، اوس يې ګڼ خلک طرفداري کوي....

چانسلر غلی شو، ماته يې وکتل، په سترګو کې يې ځلا پرته وه.

ومې ويل:

_ښه نو، زما رخصتي لا نه وه پوره، لاهور ته دې د څه له پاره را وغوښتم!

چانسلر را نږدې شو، ورو يې وويل:

_يو ځل بيا ږېره پرېږده!

دا خبره ښه نه شوه راباندې تمامه، ومې ويل:

_د برېتانيې په استخباراتو کې يواځې ډېوېډ جونز نه دی، نور هم بايد خطر ومني، بل يوه ته ووايه!

چانسلر يو ګام شاته شو، سترګې يې رډې را وختې، چيغه يې کړه:

_نو ته د ملکې امر نه منې!

غلی وم.

چانسلر پر څوکۍ کېناست، ورو يې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_له تا مې دا تمه نه درلوده. سم وایې، په استخباراتو کې ډېر خلک کار کوي، خو ډېوېډ جونز (یو) دی. که مو بل ډېوېډ جونز لرلای، نو ته مو په رخصتۍ کې تر دې ځایه نه راغوښتې.

پورته کوټې ته وختم، پر مېز نوي او زاړه اخبارونه پراته ول. یو اخبار مې را پورته کړ، امان الله خان د اروپا له سفره بېرته راغلی و، ده له څو اسیایي او اروپایي هېوادونو سره ګڼ نظامي، اقتصادي، تجارتي... فرهنګي تړونونه لاسلیک کړي ول. وروسته د اخیستل شویو وسلو او نورو قراردادونو لیست راغلی و. امان الله خان په دې سفر کې له اروپایي هېوادونو شپېته زره نوي ټوپکونه، یوسلو شپږ توپونه، اته جنګي الوتکې، پنځه زغروال موټر، په زرګونو نظامي خولۍ، پټکونه، درې زره دوربینونه...اخیستې ول.

له اروپایي هېوادونو سره یې په افغانستان کې د قند، کاغذ، تار، ټوکر، جاکټ، جورابو، درملو، برقي او زراعتي وسایلو...د جوړولو د فابریکو قراردادونه امضا کړي ول....

فکر مې خټه شو، خو بل اخبار مې تندی ورین کړ، امان الله خان له اروپایي سفره له راتګ وروسته لویه جرګه را غوښتې وه، د جرګې غړو ته یې خپل تصمیمونه ویلي ول، د دې تصمیمونو مهم ټکي لیکل شوي وو:

د مریدي له مینځه وړل، د ښځو د چادرۍ لیرې کول، د برېټانوي هند د دیوبند په مدرسه کې د افغانانو په زده کړه بندیز، له ملایانو له سره امتحان اخیستل، د تذکرو وېش، د عسکري جبري کېدل، بهر ته د زده کړې له پاره د ځوانانو لېږل، د وړو نجونو نکاح منع کول...

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا هغه څه وو چې ملايانو نه غوښتل، تر ټولو ډېر مخالفت يې د شوربازار د حضرتانو مشر نور المشايخ فضل عمر مجددي کړی و.

انګريزي اخبار مې را واخيست، سلامت مخ يې د شينوارو پاڅون ته ځانګړی کړی و، تبيلغات تاوده ول، د امان الله خان پاچاهي يې نسکوره ګڼله....

يوه مياشت له چانسلر او ځينو نورو انګرېزانو سره پر پلانونو وغږېدم، د سفر له پاره هر څه تيار ول، بس! يواځې ږېرې ته ماتله وم. اه! ږېره! که ږېره په پيسو اوږدېدای، نو چانسلر زما د ږېرې د اوږدېدو له پاره تر ميليونونو روپيو تېر و.

پاتې سلامت مياشت ونه لمبېدم، خيرن ځان، اوږدو له خيرو ډکو نوکانو او څپولو وېښتو مې پيري نوره هم تقويه کوله.

وخت را ورسېد، شنې مرئ مې غاړې ته واچولې او يو ځل بيا له قدم شاه سره سمڅې ته ورغلم.

د يو کال ورکېدو بانه جوړه وه، بغدادي پير خو يواځې د ملک ځوندي له پاره نه و پيدا، په ټوله دنيا کې يې مريدان لرل.

په يوه مياشت کې څو ځله له خانانو او ملکانو سره وغږېدم، ناليدلي خوبونه به مې ورته تېرول، د سقاو زوی مې د دې ټولو مشکلاتو حل ګڼه، ويل به مې چې په همدې سړي پسې ودرېږئ، خوب مې ليدلی، همدا مسلمان ځوان به مو له کوپړه راباسي.

پاچا ته د خلکو زړونه هسې هم ډک ول، خو زما خبرو نور هم وپړسول. د پاچا پر ضد سلامت لښکر تيار و، خوما د اوس له پاره درې سوه تکړه ځوانان ترې را بېل کړل او د کابل شمال ته مې مخه کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه اوونۍ وروسته مې د سقاو زوی په یوه زړه کلا کې ولید، ساده سړی و، پیرانو او حضرتانو ته یې له حده تېر احترام درلود.

له دې سړي سره د شپې تر ناوخته ناست وم، غیبي مرستې یې یادولې، ویل یې چې په فلاني ځای کې مې یو پیر ولید، رایاده یې کړه چې خوب مې لید، پر سپین آس سپور یې، توره دې په لاس کې وي، کاپر امان الله منډې درنه وهي...لاړ شه، فلانی ځای وکینده، غیبي مرسته درته پرته ده. ځای مې وکېنده، نوې ټوپکې او ډېرې پیسې ترې را ووتې....

د سقاو د زوی ټولې کیسې د پیرانو او غیبي مرستو په اړه وې، ځان یې سر له اوسه د افغانستان پاچا لید.

ګرم نه و، پیرانو، ملنګانو، ملایانو، حضرتانو، په غلا تورنو حاکمانو، له وظیفو شړل شویو وزیرانو...ټولو د امان الله خان ورکېدا غوښته.

پټې او ښکاره جلسې نیول کېدې، د سقاو د زوی خبرې چلېدې، ان په پوځ کې یې هم ډېر هغه کسان خپل کړي وو چې پاچا به غلاوو او فساد ته نه پرېښودل.

چا چې به په کوهدامن کې د امان الله خان له نوم سره د (غازي) ټکی وتاړه، سر یې قلم کېده، کور ته یې اور ور لوېده، ښځه او لونې یې د مینځو په نوم پر خپلو قوماندانانو وېشلې....

د سقاو زوی ته ځینو شېخانو د خادم دین رسول الله لقب ور کړی و، خلکو به د دې سړي غلاوې او ظلمونه په خپلو سترګو لیدل، خو سونې یې هم نه شو کولای، د دې سړي پر وړاندې ان له تریو تندي هم د کوپر مانا اخیستل کېدله. تریو تندی یانې مرګ. .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اورلګیت وار را ورسېد، د سقاو د زوې په مشرۍ زرګونه کسان د کابل پر ښار ورغلل، دوې ورځې وروسته احوال را ورسېد چې امان الله خان د غزني خوا ته مخه کړې.

د هوساینې سا مې وایسته، د انګرېز پاشلو تیلو اور اخیستی و.

یوه اوونۍ وروسته کابل ښار ته ورغلم، اه! له ښاره سا ختلې وه، تورې وربځې د اسمایي تر غره را ټیټې وې، دوکانونه ته کولپونه ور لوېدلي ول، په کوڅو کې مې یو-یو بنیادم لید، په ختو کې ټیټ سرونه روان ول...ځای ځای به د دار په پایو پسې ځړېدلي کسان زنګېدل.

یو ځای مې چیغې واورېدې، څو وسلوال په یوه سړي کې ختل، ویل یې چې دا کاپر دی، د امان الله خان په وخت کې یې خپله لور کوېر ته د درس له پاره ور لېږلې وه، سړی یې همالته وویشت.

ارګ ته ورغلم، چمن له لندو دوسیو او کاغذونو ډک و. کړکۍ ماتې وې، په ونو کې قفسونه را ځړېدل، بندي زرکان غلي پراته ول.

د ارګ پر دفترونو را وګرځېدم، مېزونه، څوکۍ، الماری، غالۍ...هېڅ هم نه وو پاتې.

پر دېوال غتې رسامي شوې نقاشي ته ودرېدم، د سپینو بتو سرونه په برچو یا کوم بل تېره شي، خراب شوي ول، خو شنې اوبه، غرونه او د غرونو په لمنو کې شنې ونې پر خپل ځای پاتې وې.

د امان الله خان دفتر ته ورغلم، دېوالونه یې تک تور ول، د سوځېدلو کوچونو یوازې فلزي سپرنګونه پاتې ول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېرته چمن ته ورغلم، یوه دوسیه مې را پورته کړه، د تجارت د وزارت د کلني راپور له پاڼو ډکه وه. بل کاغذ مې را واخیست، په کابل کې د یوه لوی پوهنتون د جوړېدو د قرار داد کاپي وه.

دوې، درې، نورې په ختو لړلې دوسیې مې وکتې، د افغانستان په څو لویو ښارونو کې د لویو ښارګوټو د جوړېدو له نخشو او اسنادو ډکې وې....

په رڼا ورځ د برېتاینې سفارت ته ورغلم، وېره مې نه درلوده، بې سرپوښه وطن و، چا به پوښتنه کوله چې بغدادي پیر د انګرېزانو په سفارت کې څه کوي!

سفیر مې ولید، خوشاله و.

سفیر وویل چې د سقاو د زوی په امر د برېتانیې له سفارته پرته، نور ټول سفارتونه تړل شوي دي.

د سفارت ځینو مامورینو کیسې راته وکړې، د خلکو کورونه چور شوي وو، نجونو او ځوانو ښځوته لاس ور لوېدلی و، په سپینو هلکانو پسې کورونو ته ور اوښتي ول.

بانکونه، دولتي شتمنی، دوکانونه، فابرېکې...هېڅ هم نه و پاتې....

څو ورځې وروسته احوال راغی چې خادم دین رسول الله خلکو ته خپل اصلاحي پروګرامونه تشریح کوي.

ورغلم، په یوه لویه میدانی کې ګڼ خلک را ټول ول. مخکې لاړم، له علماوو سره کېناستم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپېه وروسته یو تور موټر او پر آسانو سپاره ګڼ کسان راغلل. حبيب الله (د سقاو زوی) د موټر له مخکيني سېټه را کښته شو، ږېره يې لنډه کړې وه، د اغوستې تورې دريشي پايڅې يې ور پورته کړې وې.

له علماوو سره يې ستړې مشې توده وه.

لومړۍ د شور بازار حضرت وغږېد، د حبيب الله کارنامې يې يادې کړې، ويې ويل چې دا وطن همدې خادم دين رسول الله له کوپره وژغوره...په پای کې يې نوي پاچا ته اوږده دعا وکړه.

حبيب الله ودرېد، خپلې پخوانۍ کارنامې يې را واخيستې، ويې ويل چې د امان الله خان بت پرستي او کوپر د دې سبب شو چې د هغه پر ضد را پورته شي...ياده يې کړه چې په لومړيو کې ځوارلس زره نغدې روپۍ او نولس ځوانان را سره ول، ورور ورو ډېر شول، بيا ملايکې مرستې ته راغلې...دا وطن مو له کوپره وژغوره.

نور به د بيت المال پيسې پر خپلو عسکرو او ملايانو لګوم چې عبادت وکړي...د نجونو مکتبونه بند دي، هلکانو ته هم د مکتب کوپري کتابونه فزيک، رياضي، کيميا ...ښه نه دي، له دينه يې باسي، دوی بايد مدرسو ته لاړ شي.

له دې وروسته د عدليې، تعليم او تربيې، حفظ الصحې...وزارتونو ته ضرورت نه شته، عدل د ملايانو کار دی، ناروغۍ په دم تايذ ښه کېږي، د تعليم او زده کړې له پاره مدرسې لرو...

ماليات نه اخيستل کېږي...په دې وطن کې يوائې انګرېزان سفارت درلودای شي، ځکه دوی له موږ سره په ګډه کاپر پاچا را وپرزاوه، نور کوپري هېوادونه د سفارت حق نه لري...ورځئ! خپل ساعت تېر کړئ، چرګان او مرزان وجنګوئ....

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پای کې یې ځان د افغانستان امیر اعلان کړ.

څو ورځې وروسته بیا ارګ ته ورغلم، د سقاو زوی په جګو پښو پر څوکۍ ناست و، مخې ته یې جنګي چرګان تړلي ول. دی په ټکي نه پوهېده، د خلکو عریضې به یې شفاهي اورېدې.

بیا د هغو بندیانو وار شو چې د امان الله خان په دوره کې یې لوړې څوکۍ درلودې.

لومړۍ یې یو ډنګر سړی را ووست، دا سړی په تېر حکومت کې د موزیم ریس و. د سقاو زوی د موزیم په مانا نه پوهېده، یوه بل ورته وویل چې دې سړي زاړه بوتان ساتل...

د سقاو زوی سترګې پټې کړې، چیغه یې کړه چې د بت پرستانو دید ناروا دی، مه یې ځنډوئ، همدا نن یې سر په لاهوري دروازه کې راو ځړوئ.

بل لاس تړلی بندي یې را ووست. دا سړی د امان الله خان د مالیې وزیر میر هاشم خان و.

د سقاو زوی وویل:

_دا کاپر مو ولې تر اوسه ژوندی پرېښئ!

هاشم خان وویل:

_سم مسلمان یم!

د سقاو زوی چیغه کړه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

_دې وطن ته دې کوپړ را ووست، بودېجه تا جوړه کړې وه!

وزير وويل:

_هو، خو بوديجه د حساب دارۍ يو پخوانی سيستم دی، په کورونو، دوکانونو کې هم بوديجې لرو، بوديجه يواځې يو نوم دی....

د سقاو زوی چيغه کړه:

چپلم راوړئ!

وزير ته يې وکتل، ويې ويل:

_ورک شه!

په دوو ساعتونو کې اتيا کسان محاکمه شول. ځينې يې زندان ته ولېږل، نورو ته يې د مرګ حکم واوراوه....د کابل پر څلورو دروازو بايد سرونه را ځړېدلې وای، دا سرونه د نورو له پاره عبرت ول.

نور مې په کابل کې پاتې کېدا ګټه نه درلوده، څه چې برېتانيې غوښتل، تر لاسه يې کړل.

پېښور ته له تګه يوه ورځ مخکې يو ځل بيا ارګ ته ورغلم. زينتي بوټي، ګلان، چمن... له بېخه ايستل کېدل...د سقاو زوی امر کړی و چې دا بې ګټې شيان له ريښو را وباسئ، پر ځای يې ترکاري وکرئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيا په ښار کې وګرځېدم، د پخوا غوندې نظافت نه و، ډېر کسان به په لارو کوڅو کې رفع حاجت ته کېناستل... ډېرو دوکانونو ته کولپونه ور لوېدلي وو. لارې، کوڅې له شنو چادريو ډکې وې، ښځو، ماشومانو او ځوانو نجونو سوال کاوه.

مخکې لاړم، د حبيبې د ليسې ټولې شيشې ماتې وې، په لويه ميداني کې يې غواوې ګرځېدې...

سوزان کتابچه کېښوده، ګروپ يې مړ کړ.

* * *

ټک شو، توپ له بېټ سره ولګېد، سوزان منډه واخيسته، توپ په چمن کې رغړېده....

ټام چيغه کړه!

_څلوريزه!

سوزان توپ را واخيست، بېرته راغله، خپل ورور ته يې وکتل، په سترې ساه يې وويل:

_بس ده! نوره مې پرېږده!

د ټام تندی تريو شو:

_نه، اوس به زما وار را تېروې.

سوزان وويل:

_ما دېرش منډې کړې، ته لا په شپاړسو کې يې، پاتې منډې مې در وبخښلې، تا وګټله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټام چيغه کړه!

_له اوله به دې کرکټ نه کاوه، نه به راتلې، اوس باید زما پنځه اووره را پوره کړې.

سوزان توپ پر ځمکه واچاوه:

_بد مې وکړل، بخښنه غواړم
د لارا غږ راغی:

_ څه خبره ده، ولې سره خورئ!

سوزان ور وکتل، مور يې په چمن کې ناسته وه، پر مخ يې د لمر ضد کريم وهل....

سوزان وويل:

_مورې! که وخت لرې، نو زما پر ځای د ټام درې پاتې اوورونه ور پوره که.

سوزان لاړه، کتابچه يې ور واخيسته، ډېوېډ جونز يودېرش کاله وروسته تاريخ ليکلی و.

۱۹٦۰ م کال_د اپرېل شپږ ويشتمه_لندن

_تېر مازديګر تلويزيون ته ناست وم، درې اويا کلن يم، غوږونه مې درانه دي، له غوږی پرته، غږ سم نه اورم. يودم پر تلويزيون يو تور او سپين عکس راغی، دا څېره شناخته راته واېسېده، پر ذهن مې فشار را ووست. د افغانستان د پخواني پاچا امان الله خان د ځوانی عکس و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په بېړه ودرېدم، د تلوېزیون غږ مې لوړ کړ، امان الله خان د سویس په یوه روغتون کې له وطنه لیرې، په بې کسي کې سا ور کړې وه.

بېرته پر څوکۍ کېناستم، پر اوږه مې څه ولګېدل، د اووه کلن لمسي کوچینی لاس و. ماشوم په حیرانۍ راته وویل:

_نیکه! ته ژاړې!

ځان ته مې پام شو، ما په رښتیا ژړل، خو ولې؟! نه پوهېدم!

کوټې ته لاړم، کتابونه مې ولټول، له کلونو وروسته مې د یادښت کتابچه را واخیسته. ومې کته، وروستی یادښت مې یودېرش کاله مخکې لیکلی و.

په دې کلونو کې مې امان الله خان یواځې یو ځل ولید، په ۱۹۵۵ م کال کې مې مور مړه شوه، نوي کلنه وه، وصیت یې کړی و چې جنازه به مې خپل پلرني وطن، ایټالیا ته وړئ!

مور مې په روم کې خاورو ته وسپارله. منی و، د ایټالیې هوا تر لندنه توده لګېده، فکر مې وکړ، توده هوا مې هډوکو ته ښه وه. څو ورځې په ایټالیې کې پاتې شوم، یوه ورځ مې امان الله خان په ذهن کې را وګرځېد، پوهېدم چې په روم کې اوسي، خو دقیق ادرس یې نه و رامالوم.

د افغانستان سفارت ته ورغلم، بانې یې کولې، نه پوهېږم چې ولې یې له پخواني پاچا سره زما لیدل نه خوښېدل. په سخته مې قانع کړل، ادرس یې راته ولیکه.

کاغذ ته مې وکتل، پخوانی پاچا د ښار په تر ټولو غریبه برخه کې اوسېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو سهار مې ټکسي ته لاس ورکړ، شل دقیقې وروسته د یوه پارک پر غاړه کښته شوم.

یوې ځوانې نجلۍ ته مې کاغذ ونیو، شمال لور ته یې ګوته ونیوله، مجبور وم، باید په پارک کې تېر شوای وای.

پر ژېړ چمن ژېړې پاڼې پرتې وې. څو ماشومانو فوټبال کاوه، زاړه کسان پر اوږدو څوکیو لمر ته ناست ول. مخکې لاړم، سرې او ژېړې پاڼې مې د بوټو تر تلیو لاندې کېدلې...یو ځای ودرېدم، بېرته مې شاته وکتل، یو څوک پر اوږده څوکۍ ناست و، اخبار یې وایه.

نږدې ورغلم، دا غټې سترګې شناخته راته واېسېدې. مخامخ ورته کېناستم. حساب مې وکړ، دوه شپېته کاله! نه وم غلط، امان الله خان به په دوه شپېته کلنۍ کې خامخا همداسې څېره درلوده. ور نیږدې شوم، پر سرې مې سیوری ورغی، شپو خولۍ یې له څوکۍ ور پورته کړه، کېناستم، په انګلیسي مې وویل:

_هوا ښکلې ده!

غټې کڅوړنې سترګې یې را واړولې، موسک شو، لنډ ځواب یې راکړ!

_ډېره!

بېرته یې اخبار سترګو ته ونیو.

ور ومې کتل، د زاړه، خو پاک بالاپوښ ګروېږ (تنۍ) یې تر غاړې پورې تړلې وې، له لیرې یې د مخ ګونځې دومره ژورې نه ښکارېدې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټپ شو، توپ پر اخبار او بیا د سړي پر اوږه ولګېد، یو ماشوم راغی، بخښنه یې وغوښته، سړي توپ ور واخیست، د ماشوم پر سر یې لاس تېر کړ، توپ یې ورته ونیو. ماشوم موسک شو، مننه یې وکړه.

سړي بېرته اخبار ته وکتل.

په انګلیسي مې وویل:

_په ماشومتوب کې دې کومه لوبه خوښېدله؟!

سړي را وکتل، ویې خندل:

_د آس سورلۍ.

بېرته یې سر وځړېد.

یوه شېبه ناست و، بیا ورو ولاړ شو. ګام یې واخیست، په پښتو مې وویل:

_مېلمه یواځې پرېږدې!

نبغ یې راته وکتل، سترګې یې وځلېدې، په خوند یې وویل:

_افغان یې؟!

راغی، تر لاس یې کش کړم، ودرېدم، تر ډېرو یې په غېږ کې نیولی وم. نه یې پرېښودم.

ومې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_نه! پرنگی!

ویې ویل:

_ټوکې مه کوه! پرنګیان او داسې صافه پښتو! ډېر سره لیرې دي.

ومې ویل:

_ډېوېډ جونز یم، په ۱۹۱۹ کال کې ارګ ته درغلی وم، درې کسه وو، د چانسلر لېک مو دروووړ، په کابل کې مو د خپلو څو نمايندګانو پاتې کېدا غوښته.

د سړي لاسونه مړه شول. تر څنګ مې کېناست، سر یې څو ځله یوې، بلې خواته وخوځاوه، یودم یې وخندل:

_اه! پرنګیانو! دلته هم نه یم درنه خلاص!

ومې ویل:

_خو اوس مې تقاعد اخیستی، له سیاست سره کار نه لرم، ایټالیا ته مې د خپلې مور جنازه راوړه، ته مې په ذهن کې را وګرځېدې، لیدو ته دې راغلم.

امان الله خان ودرېد، تر لاس یې ونیولم، په موسکا کې یې وویل:

_راځه! کورته ځو، بیا ونه وایې چې یوه افغان بوډا په پردي وطن کې خپله مېلمه پالنه هېره کړې وه.

تر پارک ووتو، تنګه کوڅه راغله، امان الله خان په یوه زاړه کور کې اوسېده. پورته وختو، وړه کوټه وه، پر زړه، رنګ خوړل شوې غالۍ یو کټ، کوچینی مېز، دوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوکۍ...ښکارېدلې. کېناستم، شاوخوا مې وکتل، وړه الماری له کتابونو ډکه وه، پورته د لرګي په چوکاټ کې کلیمه نیول شوې وه، کټ ته نږدې، په تاقچه کې د جاینماز پر سر کوچینی قرآن شریف ایښی و.

امان الله خان د باندې ووت. زاړه وره چولې درلودې، غږ یې راته، یو چا ته یې وویل:

_څه مو پاخه دي؟!

ښځینه غږ راغی!

_لوبیا!

امان الله خان وویل:

_مېلمه لرم، قابلي پلو پوخ کړئ!

ښځینه غږ وویل:

_غوښه نه شته!

_یو څوک پسې ولېږئ!

دروازه خلاصه شوه، امان الله خان بېرته راغی، ویې ویل:

_کړکۍ ته کېنه، کوټه سړه ده.

څوکۍ مې وکښوله، د لمر وړانګې مې اوږو ته سیخې شوې. امان الله خان پر کټ کېناست، ویې خندل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_اوس مې نو سم زړه ته ولوېده چې ډېوېډ جونز يې، فکر کوم چې يو ځل مو بيا هم سره ليدلي و.

ومې خندل:

_هو، زه او سفير دې په نيمه شپه کې در وغوښتو، ويل دې چې انګرېزان د افغانستان په شمال کې مداخله کوي، خلک يې مسلح کړي دي، سفير ته دې د هغه له خوا امضا کړی سند ورکړ، ورته ودې ويل چې په دوه اوياوو ساعتونو کې به له افغانستانه وځي. يوه اوونۍ وروسته دې زموږ انګرېز جاسوس اعدام کړ.

امان الله خان سړه ساه وايسته:

_اې پرنګيانو، حق مو و، وطن مو را غرق کړ.

ومې خندل:

_ته هم ګرم وې، ډېر تېز تلې.

راته ويې وکتل، څه يې ونه ويل:

_د کوټې دروازه وټکېده، امان الله خان ولاړ شو، بېرته له پټنوس سره راغی. دوه ګيلاسه يې له شنو چايو ډک کړل.

کړکۍ ته ودرېد، ويې ويل:

_هاغه ماشومان وينې؟!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ودرېدم. لاندې پاک، سوتره او صحتمند ماشومان روان ول، خندل یې، په ملاوو پسې یې د مکتب بکسې تړلې وې.

امان الله خان وویل:

_دا ماشومان پچې نه جارو کوي، په دوو اوزو پسې هم ټوله ورځ نه دي روان، لوږه نه پېژني، مکتب ته ځي، خاندي، تفریح لري، تلویزیون ته ګوري، غم نهویني، د ټوپک ټک یې نه دی اورېدلی، روغ دي، له ژونده خوند اخلي....

غلی شو، ویې ویل:

_د هاغه دوکان تر مخ ناست بوډا زموږ ګاونډی دی، پنځه څلوېښت کاله یې په یوه فابریکه کې کار وکړ، اوس کرار ناست دی، د تقاعد پیسې ورته راځي...نه زوی ته احتیاج دی، نه لمسو ته، تر مرګه به په ګېډه موړ او پر تن پټ وي.

هاغه بله ځوانه ښځه ډاکټره ده، اته ساعته کار کوي، خو څوارلس ساعته هوسا ژوند لري، کونډه ده، خو دومره پیسې پیدا کولای شي چې د خپلو اولادونو، درس، روغتیا، خوراک، تفریح... ته ورسېږي.

دا د روم تر ټولو غریبه سیمه ده، خو کورونه یې څلرویشت ساعته برق، ګاز او اوبه لري...کوڅې یې پخې دي، مکتب او روغتون نږدې دی، په دې ټوله غریبه سیمه کې به یو سوالګر هم ونه وینې.

غلی شو، بېرته پر خپل ځای کېناست، پیاله یې ور پورته کړه، ویې ویل:

_سم وایې! زه تېز تلم، ځکه وخت کم و، ما وېل چې په خپل ژوند کې یو پرمختللی افغانستان ووینم. داسې وطن چې اوسېدونکې یې د دې خلکو په څېر ارام ژوند ولري،

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوړه ونه پېژني، تعلیم وکړي، د ځان او نورو په حقوقو پوه شي، ښه او بد ور مالوم وي، په کورونو کې د مورچو د جوړولو پر ځای، د کتابونو ځای جوړ کړي...نور یې په یوه او بل نوم غلط نه کړي ....

غلی شو، له پیالې یې سور وکړ، سوړ اسویلی یې وایست:

_ایتالیاوان له دوهمې نړیوالې جګړې را ووتل، ټوله ایټالیا خاورې شوه، خو خلک یې پوه او تعلیم یافته ول، په لسو کلونو کې یې بېرته ایټالیا، ایټالیا کړه، اوس موټرې او طیارې جوړوي، خو زما خلک بې سواده ول، ماغزه به مې ورسره وخوړل، په عادي خبره کې به یې قناعت نه کاوه.

غلی شو، یودم یې ترخه وخندل:

_یو وخت ځو سپین ږیرې راغلل، دوی په کابل کې روان رېل لیدلی و، غوسه یې نه کنټرولېده، ویل یې چې ښار ته دې د اوسپنې ښامار راوستی، خوراک یې اور دی، شیطان یې چلوي.

ورسره ووتم، په رېل کې مې کېنول، دوره مې ورکړه، پوه مې کړل چې ریل د مساپرو او تجارتي اجناسو د انتقال له پاره تر ټولو ارزانه او ګټوره لاره ده...ورته ومې ویل چې دا رېل له اوسپنې او لرګیو جوړ دی، د ډبرو په سکرو کار کوي، بنیادم یې چلوي...هر څه یې په خپلو سترګو ولیدل، خو کله چې رېل ودرېد، بېرته یې هماغه پخوانی خبره را واخیسته، تور شیطان او د اوسپنې ښامار یې نه غوښت.

راډیو یې نه منله، ویل یې چې په مینځ کې یې واړه واړه شیطانان ناست دي...خلک له دینه باسي...تلیفون کوپر ورته ښکارېده، ویل یې چې له دینه اوښتی یې، له شیطان سره غږېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې خلکو ان په پخه خښته او پوخ دېوال کې هم شیطان لید...پوهېږې چې ولې؟!
علت یې بېسوادي وه.

ما باید دا ستونزه حل کړې وای، مکتبونه مې جوړ کړل، غوښتل مې چې دا خلک له تیارې را وباسم، په هرڅه یې پوه کړم...خو دوی مکتبونه هم نه غوښتل، د کوپړ ځالې یې بللې....

ومې ویل:

_نو فکر نه کوې چې په داسې یوه ساده او بې سواده ټولنه کې ترکیې ته د نجونو لېږل ښه نه و؟!

امان الله خان پیاله ور ډکه کړه، سړه ساه یې وایسته:

_په ټول وطن کې ښځینه ډاکټره نه وه، ښځې به په ډېرو عادي ناروغیو مړې کېدلې، فکر مې وکړ، په ټولو اسلامي هېوادونو کې ترکیه ښه راته وایسېده، تر عربو مخکې وه، ما باید په خپل وطن کې ښځینه ډاکټراني درلودای، سلامت پوهنتون، استادان، لابراتوارونه، کتابخانې... خو مې غریب افغانستان ته نه شوای راوړلی، چاره نه وه، نجوني او هلکان مې ترکیې ته ولېږل...د شرعې خلاف کار مې نه ګاڼه، ترکیه اسلامي هېواد دی، د نجونو لیلیه، خوراک، څښاک، هر څه بېل ول.

ومې ویل:

_د چادري په اړه څه وایې؟! تا په کابل کې چادري منع کړه!

امان الله خان سر وخوځاوه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_زه ديني عالم نه يم، خو اسلامي نړۍ مې ليدلې ده، مطالعه لرم، ما په يوه اسلامي هېواد کې هم دا ډول شنې رنګه چادرياني ونه ليدلې...زموږ د خلکو لوی مشکل دا دی چې دين او رواجونه يې سره ګډ کړي دي...

زه به د بند، فابريکې، برق، سړک، پل، پلچک، مکتب، پوهنتون... د جوړېدو په باره کې ورته غږېدم، ګټې به مې يې بيانولې، د دې شيانو په جوړولو کې به مې د خلکو همکاري غوښته....خو دوی به په هر څه کې ښځې را ګډولې...پوخ سړک او په موټر کې هوسا تګ ته يې پام نه و، ويل به يې چې نه، بيا به له روان موټره زموږ کورونه او د کورونو په مينځ کې زموږ ښځې ښکارېږي.

د مکتب او پوهنتون په ګټو به مې خوله سترې شوه، خو په په اخير کې به يې راته وويل چې نجوني مو کوږ او فحشی ته مه باسه....

د روغتون فايدې به مې ور يادې کړې، ويل به يې چې ته عياشي غواړې، تورسرې به مو څنګه له کوره د باندې وځي؟!

خوارځواکه ماشومانو او ښځوته مې د تقويې دواوې ور ولېږلې، خو خلکو اور ور واچاوه، ويل يې چې پاچا د اسلامي امت د ډېرېدو مخالف دی، دا دوا زموږ ښځې را وچوي، اولاد نه شي پيدا کولای.

ما به د وطن د پرمختګ خبرې ورته کولې، خو دوی به خامخا پل، پلچک، دېوال، پوخ لښتی...د ښځو له نوم سره تاړه...وی، په دې کې خو زموږ ښځې راځي، خلک به يې مخ ويني، بې بندوباره به شي....دوی هر څه ته بد بينه ول، هر پرمختګ يې خامخا د ښځو د مخونو له لوڅوالي او عياشي سره تاړه....

امان اله خان اوږدې خبرې وکړې، سترګې يې لندې وې....

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ډېوېډ جونز یادښتونه همدومره ول.

سوزان خپل تلیفون را واخیست، په انټرنټ کې یې د امان الله خان نوم ولیکه، ګڼې انټرنیټي پاڼې راغلې. یوه یې خلاصه کړه، اروپا او ځینو اسیایي هېوادونو ته د غازي امان الله خان سفر پکې راغلی و.

په مصر کې یې د مصر پاچا شاه فواد، صدراعظم او د کابینې غړې مخې ته را وتلي ول. په عکس کې د امان الله خان استقبال ته په زرګونو کسان د ګلانو له ګېډیو سره ولاړ ول....ګڼ لیکل شوي شعارونه ښکارېدل، امان الله خان یې په اسلامي نړۍ کې خپلواکۍ اخیستونکی اتل یاد کړی و.

د مصر مشهورې ورځپاڼې الاهرام لیکلي ول ((اې هغو کسانو چې استقلال غواړئ او له آزادی سره مینه لرئ...نو له امان الله خانه یې زده کړئ....)).

دوهم سفر یې ایټالیا ته و، په روم کې د ایټالیا پاچا، ملکه، د دربار غړي، صدراعظم موسیولیني...مخې ته ورته راغلي ول. ..بیا فرانسې، سویس، المان،،
پولنډ، انګلستان، شوروي ... ته تللی و، هلته یې هم تود هرکلی شوی و، پاچا د افغانستان د پرمختګ له پاره ګڼ قرار دادونه امضا کړي ول...

سوزان بله انټرنټي پاڼه راوسته، په دې پاڼه کې یې د امان الله خان په اړه د نړۍ د سیاستوالو، پوهانو، لیکوالو... خبرې را اخیستې وې.

په کابل کې د انګلستان د هغه وخت سفیر لیکلي ول:

((امان الله خان په مېړانې، زړروتوب، دوستي او ښه مشرتوب کې جوړه نه درلوده. دا سړی د پرمختګ لېونی و، غوښتل یې چې خپل هېواد په لنډ وخت کې د نړۍ د پرمختللو هېوادونو په کتار کې ودروي....

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هند لومړي وزير جواهر لعل نهرو ليکلي ول:

((امان الله خان فصيح، روانه او قناعت ورکوونکې ژبه درلوده، په خپل سفر کې يې ډېر اروپايي هېوادونه قانع کړل چې په افغانستان کې سرمايه ګذاري وکړي، فابريکې جوړې کړي... دې سړي خپل هېواد نړۍ ته ور وپېژاند، د افغانستان حيثيت او اعتبار يې ډېر کړ...)).

فرانسوي سفير موريس فوشي ليکلي ول: ((ځوان پاچا په سياست کې حيرانوونکې پوهه درلوده، وېره يې نه پېژندله...ما په لومړي ځل د جنرالي په د ريشي کې وليد، ښکلی ښکارېده، سترګې يې اغېزناکې وې، مقابل لوری يې تر تاثير لاندې راووست، په خبرو کې به يې موسکا ګډه وه، په ډېرو سختو حالاتو کې هم نه عصبي کېده، دې سړي خپل هېواد په لنډ وخت کې نړۍ ته ور وپېژاند...)).

امريکايي ليکوال پولاده د امان الله خان د ملګرو له قوله ليکلي ول:

((د دارلامان ماڼۍ د يوې غونډۍ پر سر جوړېده، امان الله خان راغی، د ماڼۍ جوړېدو ته خوشاله و، ويل يې چې د ماڼۍ کارونه بايد له نږدې ووينو، خو موږ ورته وويل چې غونډۍ يخ وهلې، ځانونه مو وازمايل، پورته ختل ناممکنه ده، ښوييږو... خو پاچا وخندل، منډه يې واخيسته، په يوه ساه د غونډۍ سر ته وخوت. له هماغه ځايه يې په خندا را غږ کړل:

((ډېره ډوډۍ مه خورئ، زما غوندي ورزش وکړئ...)).

(په افغانستان کې اور) د کتاب ليکوالي ميرمن رياټالي سټيوارټ ليکلي ول: ((د افغانستان پخواني اميران مغروره او متکبره کسان ول، په سخته به يې چاته اجازه ورکوله چې ورسره ووينې، خو امان الله خان بې کبره انسان و، له ګارډ او محافظ پرته به په ښار او کوڅو کې ګرځېده، له غريبو خلکو سره به يې ناستې درلودې، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی مشکلات به یې لیکل...دی ریښتونی او صادق انسان و، کله چې له کابله ووت، نو په غزني او کندهار کې په زرګونو خلک ورباندې را ټول شول، ټول د پاچا امر ته ماتله ول، ویل یې چې د سقاو پر زوی حمله ور وړو، خو امان الله خان منع کړل، ویې ویل چې زما پاچاهي د افغانانو په خپل منځي جګړې نه ارزي.)).

یوه بل لیکوال لیکلي ول:

((په ایټالیا کې د پاچا ژوند سخت و، په ناز او نعمت کې را لوی شوي دې سړي نجاري کوله، ده هېڅوخت د ایټالیې د حکومت مرستې ونه منلې، ویل به یې چې لاس او پښې لرم، خیرات ته ولې کینم... یو وخت یې لاس ډېر تنګ شو، د افغانستان پاچا نادر خان ته یې لیک ور ولېږه، له هغه یې غوښتي ول چې په کابل کې زما یوه ټوټه ځمکه خرڅه او پیسې یې را ولېږه، خو نادر خان دا کار ونه کړ...امان الله خان بیا د مرګ تر ساته له هېچا، هېڅ ونه غوښتل...)).
افغان دیپلومات ډاکټر شاهي باې مستمندي لیکلي ول:

_((په ایټالیې کې د امان الله خان کور ته ورغلم، پاچا غریبانه ژوند درلود، ملکې ثریا د پاچا د کټ روجایي لیرې کړه، یو بالښت یې را وایست، راته ویې ویل چې دا بالښت د افغانستان له خاورې ډک دی، پاچا دا خاوره هغه وخت ورسره را وړه چې له افغانستانه را ووت.

پاچا پر همدې خاوره سر لګوي، وایې چې بوی یې ښه راباندې لګېږي، کله چې ناروغه شي، نو همدې خاورې ته پزه ور نږدې کړي، خپل سږي وپرسوي، وایي چې درملو ته ضرورت نه شته....پاچا وصیت کړی چې که مړ شوم او وطن ته مې د تابوت د وړلو امکانات نه ول، نو په قبر کې به همدا خاوره راسره ږدئ...)).

یوه بل اروپایي لیکوال لیکلي ول:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_((دې خلکو (افغانانو) کبر وکړ، د عزت، ترقي او پرمختګ چانس يې په لغته وواهه...دوی يو داسې پوه، مدبر، زړه سواند، زړور او پر وطن مين پا چا پسې واخيست، چې په افغانستان کې به بيا تکرار نه شي...)).

سوزان د دوه زره شپاړسم افغانستان عکسونه را وستل. خوار او په نس وږي، خړ پړ خلک، سوالګر، له ختو جوړ کورونه، وژنې، چاودنې، بمبارد، پرې کړې اندامونه... يې سترګوته ودرېدل.

د سوزان سترګې ډکې شوې، ګامونه يې واخيستل، د ډېوېډ جونز کتابچه يې د جهيل اوبو ته واچوله.

د خيمې خواته ورغله، د پلار خوشاله بږغ يې واورېد:

_ښنګه! ډاډه يم، پر غور نيکه به دې افتخار کړی وي.

سوزان ور وکتل.

پلار يې په حيرانۍ وويل:

_ته ژاړې!

نجلۍ خيمې ته ننوته.

(پای)

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com

Ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library